Bu yaz, Odak Tatil Köyü'nde devre-mülk edinin... tatilinizi Bodrum'da kendi evinizde geçirin. ...Her yaz!

Bodrum Turgutreis'te, o güzelim Bodrum evlerinden oluşan, benzersiz bir tatil beldesi doğuyor: Odak Tatil Köyü! Bir an önce, bu beldede siz de güneş kollektöründen buzdolabına kadar, dayalı, döşeli bir devre-mülk edinin.

NEDİR DEVRE-MÜLK?

Devre-mülk satın almak; mülk satın almak demektir. Bir yazlık konutun, yılın belirli dönemleri için (15'er günlük dönemler halinde) mülkiyetine tapuyla ve süresiz olarak sahip olmak demektir.

Bir başka deyişle, bir mevsimlik tatil parasıyla, bir daha hiç para ödemeden, kendi evinde her yıl tatil yapmak imkânına kavuşmak demektir.

Devre-mülk satın almak, akılcı bir yatırımdır.

ÖDEME KOŞULLARI ÇOK HESAPLI !

Odak Tatil Köyü'nde mevsime ve dönemlere göre değişen çok çeşitli ve uygun fiyat seçenekleri * var... Taksitli satışlar 18 ay vadeyle yapılıyor. Aylık taksitler 50.000 lira ile130.000 lira arasında değişiyor.

Dilerseniz, buyurun Tatil köyümüzü gezin... dilerseniz büromuza uğrayın, videoda izleyin... Evinizi seçin. Kendi evinizde, seçkin komşular arasında, günlerin en güzelini geçirin Bodrum'da...

Bu yaz ve her yaz!

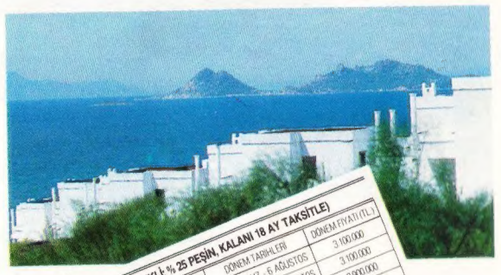

* VADELİ SATIŞ FİYATLARI (ÖDEME ŞEKLİ: %25 PEŞİN, KALANI 18 AY TAKSİTLE)

DÖNEM NO.	DÖNEM TARİHLERİ	DÖNEM FİYATI (TL.)
1	6 NİSAN - 20 NİSAN	1.250.000
2	21 NİSAN - 5 MAYIS	1.650.000
3	6 MAYIS - 20 MAYIS	1.900.000
4	21 MAYIS - 4 HAZİRAN	2.200.000
5	5 HAZİRAN - 19 HAZİRAN	2.700.000
6	20 HAZİRAN - 5 TEMMUZ	3.100.000
7	7 TEMMUZ - 21 TEMMUZ	3.100.000
8	23 TEMMUZ - 6 AĞUSTOS	3.100.000
9	6 AĞUSTOS - 22 AĞUSTOS	3.100.000
10	24 AĞUSTOS - 7 EYLÜL	2.900.000
11	9 EYLÜL - 23 EYLÜL	2.500.000
12	24 EYLÜL - 8 EKİM	2.000.000
13	9 EKİM - 23 EKİM	1.650.000
14	24 EKİM - 7 KASIM	1.300.000

TAMAMI PEŞİN ÖDEMELERDE, BU FİYATLAR ÜZERİNDEN %30 İNDİRİM YAPILIR

ODAK
İNŞAAT ve TURİZM YATIRIMLARI TİCARET A.Ş.

Büyükdere Caddesi 26, Gün Apt.Kat 4 Mecidiyeköy İstanbul Tel: 172 18 37 - 172 08 97 - 585 70 30 (3 hat) Teleks: 23660 tr Tatil Köyü, Tel: (9 6142) 1310 Bodrum

NKL REKLAMCILIK A.Ş.

24 MAYIS 1987 YIL:5 SAYI:20 700 TL. (KDV dahil)

nokta

İlginç bir açıklama
"MENDERES'İ KAÇIRACAKTIK"

Bir cehennemin içyüzü

SÜBYAN KOĞUŞLARI

KİŞİLİK ÇİZGİSİ

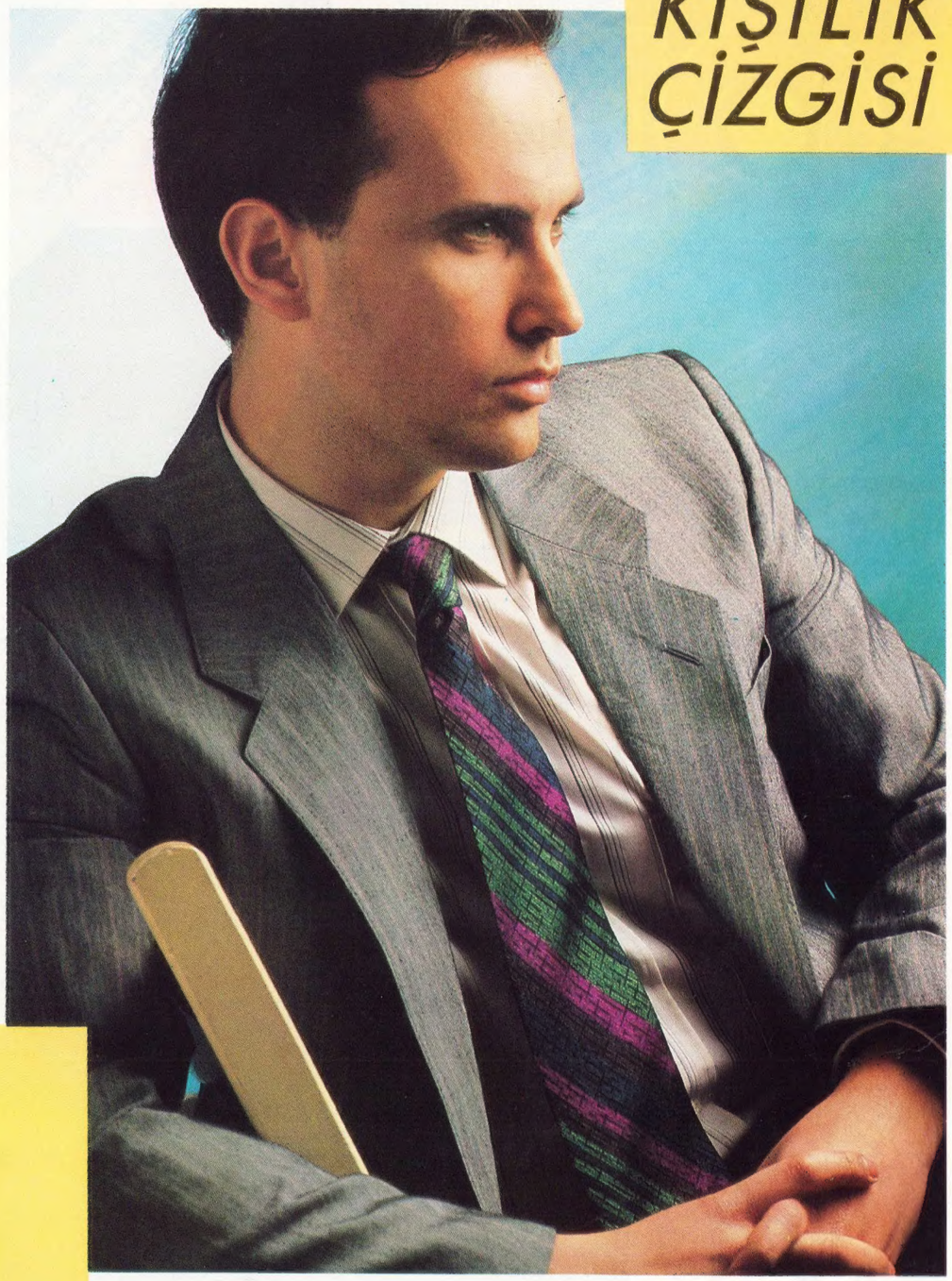

ANTALYA

BAKIRKÖY

DENİZLİ

ISPARTA

İZMİR

ÜSKÜDAR

mithat

ATT

İÇİNDEKİLER

TÜRKİYE

Sağda birlik arayışı 12
Ordudan üst düzey 2 portre 14
Bir diplomatik skandal 16
Göreme'de yıkılan tarih 18
YÖK'zede öğrenciler 20
İlginç bir ifşaat: "Menderes'i kaçıracaktık" 21
Özürlü avukata veto 24

DÜNYA

İsrail'de hükümet bunalımı 28
"Casus Avcısı" İngiltere'yi karıştırdı 31
İspanya'da İslami hareket 36

EKONOMİ

Söyleşi: Öztin Akgüç 42

KAPAK

Bir cehennemin içyüzü: Sübyan koğuşları 48

TOPLUM

Yeni fakirler 58
Hastanede talim var 62
Danacıobası köyünün yeni kadınları 64

KÜLTÜR/SANAT

Söyleşi:Yusuf Kurçenli 66
Yeni bir film: Misyon 68
Kitap: Tarih sorgulanıyor 70

İZLENİMLER

19 Mayıs'ın düşündürdükleri 73

SPOR

Basketbolde yabancı oyuncular 76

DİĞER BÖLÜMLER

Nokta'dan 5
Ne Nerede 7
Panorama/Türkiye 26
Panorama/Dünya 40
Günlerin Getirdiği 46
Mektuplar 78
Bulmaca 80
Test 81
Kutu Kutu 82

Sübyan koğuşları

Hepsi de "o cehennem"den geçmişlerdi. Çocukluklarının ve ilk gençliklerinin en güzel yıllarını sübyan koğuşlarında dayak, sefalet ve işkence altında geçirmişlerdi. Gece karanlıklarında, kuytu köşelerde tecavüze uğramış, hırslarından kendilerini "façalamışlardı." Yaşadıklarını herkes duysun, bilsin istiyorlardı. Geldiler, yıllardır içlerinde biriktirdiklerini **Nokta**'ya anlattılar.

(Sayfa 48)

Temsili Kapak Fotoğrafı: Nermi Erdur

Sağda birlik arayışı

Siyasi yasaklar kalkınca Demirel ile Özal karşı karşıya mı kalacaklar? Sağın "kalbi" Aydınlar Ocağı'nın Başkanı Süleyman Yalçın, birleşme sağlanmazsa iktidarın elden gideceğini söylüyor ve "Elimdeki her fırsatı da onları bir araya getirmek için kullanıyorum" diyor.

(Sayfa 12)

Korkunç Yenge, Semra Sultan'a karşı...

Karlsruhe Konsolosu Bilge Erol ile Semra Özal arasındaki atışma diplomatik bir mahalle kavgasına dönüştü. Trafik kazasında ve düğünde neler oldu? Zeynep'in "açık" resimleri hikâyesi gerçek miydi?

(Sayfa 16)

"Menderes'i kaçıracaktık"

1960 yılında THY İzmir müdürü olarak görev yapan Ömer Nevsuhan, 27 yıl sonra **Nokta**'ya ilginç bir ifşaatta bulundu: "İhtilali tahmin ediyorduk. Menderes'i kaçıracaktık. Ama o kabul etmedi."

(Sayfa 21)

Sette cinayet böyle çıkar

Türkân Şoray'ı uzun bir aradan sonra kamera karşısına getiren "Gramofon Avrat"ın yönetmeni Yusuf Kurçenli, **Nokta**'ya filmin çekim öyküsünü anlattı.

(Sayfa 66)

Öyle bir cehennem ki...

Osman Ç. o gün duyduğu acıyı hayatı boyunca unutmayacaktı. Ankara'daki bir cezaevinin sübyan koğuşuna düşüşünün ilk haftasıydı. Henüz on iki yaşındaydı ve dünyanın ne kadar acımasız olduğunun farkında bile değildi. Bu nedenle koğuşta yanına yaklaşan üç büyük tutuklunun "seni bundan sonra biz koruyacağız" teklifinde hiçbir gariplik görmemişti. Ama, üç "koruyucusu" tarafından mutfak aralığına götürülüp, pantolonunu çıkartması emredilince başına gelecekleri sezinleyebilmişti.

Üç kişi sırayla tecavüz ettiler on iki yaşındaki Osman'a. Feryatları hiç fayda etmedi. Yardımına koşmaya kimse cesaret edemezdi çünkü... Osman Ç., daha sonra bu olayı kendisine tek yakın bulduğu insan olan cezaevi psikoloğu Ayşe B.'ye anlatırken "Hayatımda duyduğum en büyük acıydı" diyecekti.

Olaydan hemen sonra üç "koruyucu" Osman'ın eline bir 500 liralık tutuşturmuşlardı. Çocuğun o güne kadar gördüğü en büyük paraydı bu. Ve Osman bu parayla kantindeki bütün çocuklara çay ısmarlamıştı. Ama Osman Ç.'nin bu yoldan kazandığı ilk ve son para olacaktı bu 500 lira... O günden sonra hiç kimse beş kuruş vermeyecekti ona.. Ve 12 yaşındaki Osman, cezaevinde geçirdiği yıllar boyunca "bedava" kullanılacaktı...

.....

Kapak sayfalarımızdaki bu tip sayısız örnek arasında Osman Ç.'nin trajik öyküsü yer almadı. Ama yazının hemen giriş bölümünde okuyacağınız "Kedi" takma adlı İbrahim Yanbul'un yazgısının yanında, Osman'ın trajik öyküsü bile hafif kalıyordu. İbrahim, sübyan koğuşuna düştüğü zaman 16 yaşındaydı. Tek "suçu", akça pakça bir genç adayı olmasıydı. Ve bu suçun bedelini çok ağır ödedi.. Bir gece yarısı 20 kişi tarafından dövülerek ırzına geçildi. Ertesi gece, aynı işkence, aynen tekrarlandı. Bir tek farkla, İbrahim Yanbul artık bir et yığınından farksızdı. Üçüncü gece ise her şey bitmişti. Gardiyanlar, İbrahim'in cansız vücudunu bir battaniyeye sarıp götürdüler...

.....

İnanılması gerçekten güç olan bu olaylar, bugün hâlâ Türkiye'de yaşanıyor. **Nokta**, bu hafta sübyan koğuşları cehennemini en gerçek yüzüyle ortaya koyuyor. Hem de birinci ağızdan, bu inanılmaz cehennemi yaşayan gerçek görgü tanıklarının ağzından... Daha çocukluklarını yaşayamadan bu akıl almaz ortama düşen "bizim çocuklarımız", işkence, tecavüz, dayak gibi en insanlıkdışı uygulamalarla iç içe yaşıyorlar. "Façalamak" ise, bu cehennemde çaresizliğe isyanın, başkaldırının onlar için tek çaresi. "Façalamak" kendini jiletle doğramak anlamına geliyor.

Kısaca söylemek gerekirse sübyan koğuşlarında devlet yok. Yasalar, orada yaşayanlar tarafından konuluyor ve uygulanıyor. Ama bu yasalar, kelimenin tam anlamıyla "orman kanunu" niteliğinde. Kısaca gücü gücü yetene ne isterse yapabiliyor. İşin en acıklı yanı, bu çocuklar, bu cehennemden çıktıktan sonra çoğunlukla aynı yolun yolcusu oluyorlar. Orada "öğrendikleri" ne varsa onu yaşıyor, onu uyguluyorlar...

Her ne kadar Adalet Bakanımız Mahmut Oltan Sungurlu, bu cehennemde her şeyin "güllük gülistanlık" olduğunu iddia ediyorsa da bu sadece kendisinin "iyimser" bir bakışı olmaktan öteye geçemiyor. **Nokta**'nın kapak sayfaları bu gerçeği tüm çıplaklığı ile ortaya koyuyor.

Bakalım şimdi ne olacak...?

Bu vurdumduymaz ülkede, göz önüne serilen tüm bu gerçeklerden sonra, bu kıyıma son verecek "birileri" çıkacak mı acaba...

Bekleyeceğiz ve göreceğiz...

Arda Uskan

nokta

SAHİBİ
Gelişim Yayınları A.Ş. ve Süreli yayınlar A.Ş.
Yönetim Kurulu Başkanı
Ercan Arıklı

YAYIN KURULU BAŞKANI Dr. Adil Özkol
YAYIN KURULU Ayşim Alpman, Ayşenur Arslan, Duygu Asena, İpek Çalışlar, Aycan Giritlioğlu, Gülay Göktürk, Deniz İnsel, Güldal Kızıldemir, Dr. Salih Memecan, Mustafa Özyürek, Hıncal Uluç, Arda Uskan, Hilmi Yavuz
SORUMLU YAYIN YÖNETMENİ Arda Uskan
ANKARA TEMSİLCİSİ Aycan Giritlioğlu
YAYIN YÖNETMEN YARDIMCILARI İpek Çalışlar, Gülay Göktürk
GÖRSEL YÖNETMEN Salih Memecan
İSTİHBARAT ŞEFLERİ Korhan Atay (İstanbul), Nurcan Akad (Ankara)
HABER ARAŞTIRMA BÖLÜMÜ Güldal Kızıldemir, Nadire Mater
ÖZEL HABER BİRİMİ Dürin Ababay (Şef), Neyyire Özkan, Hakan Akçaoğlu.
DIŞ HABERLER Ayşim Alpman, Aydın Demirer, Viki İzrail
EKONOMİ Şaziye Karlıklı, Gülçin Tahiroğlu
KÜLTÜR SANAT Sungu Çapan

YAYIN DANIŞMANI Engin Ardıç
ARAŞTIRMA Ergun Hiçyılmaz
TEKNİK SEKRETER Tahsin Armağan
BÜROLAR İstanbul: Haşmet Babaoğlu, Ali Boratav, Ayşe Baştürk, Ruşen Çakır, Ceylan Göllücü, Alper Görmüş, Sinan Hıncal, Eren Külahlı, Leyla Olca, Mahmut Övür, Serhat Öztürk, Seral Özzeybek, Hümeyra Özalp,Can San, Itır Şahingiray, Emin Tanrıyar, Nihan Taştekin, Mehmet Yalçın
Ankara: İzzet Dağıstanlı, Hıdır Göktaş, Erdal Kılıçoğlu, Cengiz Kuşçuoğlu, Haluk Müftüoğulları, Sevkuthan Nevsuhan, Perin Pigey, Hüseyin Şentürk, Nuray Şirin, Nezih Tavlaş, Yusuf Gabay
İzmir: Ahmet Kökçü
Yurtdışı: ALMANYA: Yağmur Atsız, İNGİLTERE: Merih Çolakoğlu, İSVEÇ: Abdullah Görgün, YUNANİSTAN: Mihail Vasiliadis, KIBRIS: Serdar Saydam
GÖRSEL BÖLÜM Nihan Bilkay (Görsel Yön. Yrd.), Emre Ulaş (Grafik/İllüstrasyon), Ali Aydın (Prodüksiyon)

FOTOĞRAF Adem Altan, Deniz Doğan, Erzade Ertem, Erik Molberg Hansen, Batuhan Kıran, Ümit Kırdil, Süleyman Tel, Mehmet Tel
TEKNİK ŞEFLER Nermi Erdur (Fotoğraf), Necati Güngör (Düzelti), Yurdakul Işıtman (Renk Ayrımı) Serpil Köse (Dizgi), Fazıl Mecit (Pikaj-Montaj), Yalçın Salur (Kamera)

KATKIDA BULUNANLAR Pertev Atasay, Hakkı Deveci, Hande Ergenç, Ayça Gülsoy, Çiğdem Gündoğdu, Ayşen Gür, Hızır Tüzel, UBA
ADRES Gelişim Yayınları, Levent - İstanbul Tel: 169 66 80 (20 Hat) TELEX: 26510
REKLAM İÇİN TELEFON 169 66 80
ANKARA BÜROSU Atatürk Bulvarı, 85/12, Kızılay - Ankara Tel: 33 07 40 (3 Hat) TELEX: 42008
İZMİR BÜROSU İzmiroğlu İşhanı Kat: 4 No: 404 Konak - İzmir Tel: 25 85 79

BASILDIĞI YER GE-PA Basım Sanayii ve Ticaret A.Ş.
DAĞITIM Hürriyet Holding A.Ş.

GELİŞİM

BAŞKAN YARDIMCISI / Finansman Ümit Umar, **BAŞKAN YARDIMCISI / İdare-Reklam** Deniz İnsel, **HALKLA İLİŞKİLER VE ARAŞTIRMA MÜDÜRÜ** Fatoş Erbil, **SATIŞ MÜDÜRÜ** Yıldırım Ünverdi, **TEKNİK MÜDÜR** Güman Birincioğlu, **DIŞ İLİŞKİLER MÜDÜRÜ** Ayşe Karabece

İYİ BİR GÜN, AKŞAMÜSTÜ BAŞLAYABİLİR.

AKŞAMÜSTÜ... TEPE BAR'DASINIZ... BOĞAZ, MARMARA, HALİÇ TUTUŞMUŞ GİBİ...YAVAŞÇA GÜN BATIYOR UZAKTA,SULAR KARARIYOR. ŞEHRİN IŞIKLARI YANIYOR, SİZİN GECENİZ BAŞLIYOR... MÜZİĞİN SİHRİ BU... TEPEDEN BAKIYORSUNUZ GECENİN IŞIKLARINA... ZİRVEDESİNİZ.(YENİLENEN TEPE BAR HERGÜN SAAT 17.00-02.00 ARASI ROOF KATINDA)

GİTAR MÜZİK HASANAKİ (18.30-22.00)''

TEPE BAR

HOTEL
ETAP MARMARA
ISTANBUL
151 46 96

NE NEREDE

KİTAP

ŞEYTAN ÜÇGENİNDE TÜRKİYE, inceleme, Cüneyt Arcayürek, Bilgi Yayınevi, Nisan 1987, Ankara 390 sayfa.

Cüneyt Arcayürek şimdiye kadar daha çok akademik çalışmalara konu olmuş bir alanda yapmış son çalışmasını. Arcayürek'in ''baştan sona yabancı arşivlere dayanarak'' yazdığı kitabı 1939-50 arası Türk-Amerikan ilişkilerini ele alıyor. Türk-Amerikan ilişkilerinin bugüne uzanan çizgisini o yıllarda saptanan politikalarda bulan Arcayürek, o yıllara ait belgeleri inceleyerek bu ilişkilerin bir panoramasını vermeye çalışıyor. Yakın tarihimizi aydınlatmaya yönelik kitaplarıyla önemli bir çabanın altından kalkan Arcayürek, bu kitabıyla da hem araştırmacı kimliğini pekiştirmiş, hem de yaptığı işe önemli bir boyut kazandırmış oluyor.

ARİFLERİN MENKIBELERİ (Mevlâna ve Etrafındakiler), Ahmet Eflâki'den çeviren Tahsin Yazıcı, Remzi Kitabevi, 1987, cilt 2.

Remzi Kitabevi tarafından dördüncü baskısı yapılan bu yapıt, Mevlâna ve etrafındakilerin yaşam öykülerini, düşüncelerini, dünya ve insanlar hakındaki görüşlerini, bu arada da o dönem Anadolu'sundaki toplumu, tatlı bir halk romanı üslubu ile anlatıyor. Yapıt, önce Farsça tek elyazmasından çevrildikten sonra, ikinci baskısında, çevirmen tarafından hazırlanan eleştirili metinden yararlanılmış ve gereken düzeltme ve değişiklikler yapılmış. Arapça: ''Kitap vergi yükümlüsü gibidir; kalem onun üzerinden ancak sahibinin ölümü ile kalkar'' atasözünü ilke edinen çevirmen, sonraki baskılarda da buna bağlı kalarak çevirisini geliştirmiş. Bu bakımdan yapıtın bu son baskısı, gerek dil, gerekse açıklamalar yönünden daha da geliştirilmiş.

MÜEBBET TÜRKÜSÜ, şiir, Nevzat Çelik, Alan Yayıncılık, İstanbul, Mayıs 1987.

Şafak Türküsü ile 1984'te Akademi Kitabevi Şiir Ödülü'nü kazanan, Vedat Günyol'un deyişiyle ''anadan doğma şair'' Nevzat Çelik'in ikinci kitabı da bir başka ''türkü'': **Müebbet Türküsü.** 8 yıldır ''içerde'' olan Nevzat Çelik bu kitabıyla, ''yangının tam ortasında hem de hiç yakınmadan yananları'' sadece düşünceleriyle değil ''etiyle, kanıyla, özlemleri, kavgaları ve tüm umutlarıyla duyurmayı'' başarıyor 108 sayfa boyunca. Zorlu koşulların ve çeşitli baskıların ardındaki yaşama tutkusunu iletmeyi de.

BENİ DUYUYOR MUSUN?, Leyla Navaro, Ya-Pa Yayınları, İstanbul 1987.

Aile içinde oluşan sorunların büyük bir bölümü iletişim eksikliği, yanlış anlamalar, yanlış ifadeler, suçlamalar nedeniyle oluşur. Anne-baba, çocuklarına iyi eğitim vermek ve yetiştirmek amacıyla ''şöyle yap'' ''böyle yapma'' ağırlıklı yönlendirmelere, olumsuz davranışlar karşısında da suçlama, azar, ceza, dayak gibi kısa ve çabuk etkili yaklaşımlara başvururlar. Bu gibi yaklaşımlarsa çocuklar tarafından savunuculuk ve tepkiyle karşılanır, karşı gelinir ve sonuçta ''çocuklar söz dinlemez'' olur.

Leyla Navaro'nun çalışması, çağdaş yöntemlerle, pratik önerilerle aile içi sorunlarını azaltma, anne-baba-çocuk arasındaki iletişimi sağlam temellere oturtma amacına yönelik yararlı bir kitap.

ASKERİ DEMOKRASİ, anı, Orhan Erkanlı, Güneş Yayınları, 1987 İstanbul,

''Eğer Türkiye yeniden böyle bir durumla karşılaşırsa, dördüncü müdahale eskilerine benzemeyebilir.'' Daha önce de ''Anılar/Sorunlar/Sorumlular'' adlı kitabıyla 'işin içinden' bilgiler veren Orhan Erkanlı böyle söylüyor son kitabında. İhtilale katılmış birinin deneyim ve görüşlerine yeni kitabında gazetecilik deneyimini de eklemiş Erkanlı.

Karşılaştırmalı bir biçimde Türkiye'nin 'müdaheleler tarihine' göz atan Erkanlı kitabında silahlı kuvvetler- iktidar ilişkilerini değerlendirmiş, memleketi yöneten kişileri olayların akışı için de incelemiş. Erkanlı bazı gelişmeleri bütünüyle değerlendirebilmek için farklı bakışaçısı sunuyor bu kitabıyla.

2000 YILINA DOĞRU TÜRKİYE, Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayınları,

''2000 yılında olimpiyat oyunlarının ülkemizde yapılmasının hayal edildiği şu günlerde, TÇSV'nın ''2000 Yılına Doğru Türkiye'' konulu inceleme yarışmasını kazanan çalışmalar bir kitapta bir araya getirildi. Elimizdeki kitapta yer alan Doç. Dr. Cihan Dura ve Doç. Dr. Mahir Fisunoğlu'nun incelemeleriyle Ergun Hiçyılmaz'la Hakan Türkkuşu'nun ortak çalışmaları, 2000 yılında ülkemizin ekoloji, nüfus, enerji ve besin sorunlarını tartışarak gündeme getiriyor.

En çok satan kitaplar

1- **Kadının Adı Yok,** deneme, Duygu Asena, Afa Yayınları (1)
2- **Şafak Türküsü,** şiir, Nevzat Çelik, Alan Yayıncılık (6)
3- **Koku,** roman Patrick Süskind, Can Yayınları (4)
4- **Gülün Adı,** roman Umberto Eco, Can Yayınları (2)
5- **Gülünün Solduğu Akşam,** anı, Erdal Öz, Can Yayınları (3)
6- **Rabıta,** araştırma Uğur Mumcu, Tekin Yayınevi (—)
7- **İdam Gecesi Anıları,** anı, Halit Çelenk, Onur Yayınları (5)
8- **Tarihi Yaşarken Yakalamak,** Hasan Cemal, Bilgi Yayınevi (—)
9- **Sandıktan İhtilale,** anı Yavuz Donat, Bilgi Yayınları (10)
10- **İtirafçının İtirafları,** Yalçın Küçük, Tekin Yayınevi (—)
11- **Bin Belge,** inceleme, Erbil Tuşalp, Dost Kitapevi Yayınları (7)
12- **Şeytan Üçgeninde Türkiye,** Cüneyt Arcayürek, Bilgi Yayınevi (9)
13- **Müebbet Türküsü,** şiir, Nevzat Çelik, Alan Yayıncılık (—)
14- **Zorlanan İnsan,** inceleme, Özcan Köknel, Altın Kitaplar (11)
15- **Dünkü İstanbul'da Hovardalık (Fuhş-i Atik),** Ahmet Rasim, Arba Yayınları (13)

Bu listenin hazırlanmasında bilgilerine başvurduğumuz kitabevleri: İstanbul'da Akademi, Acar, Deniz, Gençlik, Nezih, Ankara'da Bilgi, Dost,İhan -İhan, Dönüşüm ve İmge, İzmir'de Dost, İleri ve Yavuz, Antalya'da Akdeniz. (Parantez içindeki sayılar, kitabın bir hafta önceki sıralamadaki yerini belirtmektedir.)

Julie Andrews "Tek Kişilik Düet"

Tek kişilik düet

DÜET FOR ONE. 1979'dan beri Batıda yaşayan ve ABD'de film çeviren Sovyet yönetmeni Andrei M. Konchalovsky'nin **Maria'nın Âşıkları** ve **Runaway Train**'den sonra İngiltere'de yaptığı üçüncü film **Tek Kişilik Düet,** Sinema Günleri'nden sonra bu hafta Moda Sineması'nda gösteriliyor. Julie Andrews, Alan Bates, Max von Sydow, Rupert Everett ve Macha Meril'den oluşan zengin oyuncu kadrosuyla seyircinin peşin ilgisini çekmeye aday **Tek Kişilik Düet,** Konchalovsky'nin **Maria**'sı kadar incelikli ve duyarlıklı bir başka filmi. Film günün birinde, ünün ve ustalığın doruğundaki bir keman sanatçısının parmaklarının kısmi ve geçici felçle çalamaz oluşunun dramı üstüne kurulu. Bir Bergman yapıtında oynar gibi ruh doktoru kompozisyonu çizen Max von Sydow ile her zamanki performansını yineleyen Alan Bates ve genç yetenek Rupert Everett'in yanısıra doruktan yavaş yavaş kaosa doğru giden keman sanatçısını son derece canlı ve nüanslı oynayarak canlandıran Julie Andrews filmin esas "lokomotifi." Doktor kontrolünün bir işe yaramaması üzerine kemancı kendisine yeniden yaşama gücü verebilecek bir ruh doktoruna başvuruyor... Yönetmen Konchalovsky'nin **Maria**'da öne çıkan Rus-Amerikan duyarlığı bu kez "Çehov'la Douglas Sirk karışımı" bir melankoliye bürünerek karşımıza geliyor.

Bu duygulu ve hoş filmi özellikle Sinema Günleri'nde görmemiş olanlara öğütleyebiliriz.

SİNEMA

GENÇLİK GÜNLERİ. 27 Mayıs'a kadar sürecek olan "Gençlik Günleri" programında bu hafta da film gösterileri, konser, söyleşi ve oyunlar sürüyor. Her gün saat 12.00'de Muhsin Ertuğrul Tiyatrosu'nda başlayacak olan programda 17 Mayıs'ta **Kısa Türk Filmleri Toplu Gösterisi,** 18 Mayıs'ta Jean-Jacques Annaud'nun **Kafa Darbesi,** Ferhan Şensoy'un söyleşisi, İstanbul Barok Müzik Topluluğu'nun konseri, 19 Mayıs'ta Joseph Losey'in **Troçki'nin Öldürülmesi,** Taner Barlas-Mim Tiyatrosu'ndan bir Kafka uyarlaması olan **Değişim,** 20 Mayıs'ta Claude Miller'in **En İyi Yürüme Tarzı,** 21 Mayıs'ta Alan Parker'in **Bagsy Malone,** Uğur Mumcu'nun Demokrasi ve Laiklik konulu söyleşisi, 22 Mayıs'ta Bertrand Blier'in **Kadın Valsçiler** ve 23 Mayıs'ta George Kac Zander'in **Yaşlı kadınların Peşinde** adlı filmleri yer alıyor.

R. Burton, Troçki rolünde

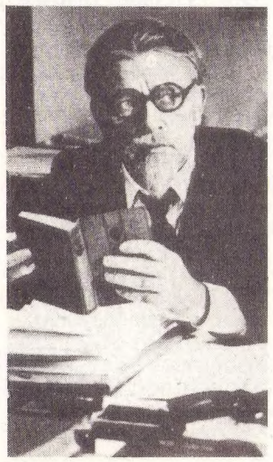

KASET

ÇAĞDAŞ TÜRKÜ topluluğunun yeni çalışması Ada Yayıncılık tarafından "Delikanlıya" adı altında plak ve kaset olarak yayınlandı. Geçtiğimiz yıl "Bekle Beni"yle adlarını duyuran ve "Sen Türkülerini Söyle" filminin de müziğini yapan topluluk yeni çalışmalarında yine günümüz şairlerinin şiirlerinden yaptıkları parçalar ile dikkati çekiyorlar. Delikanlıya Türkü / Yaşar Miraç, Ordayım Şimdi / Ahmet Telli, Ciğerparem / Adnan Yücel, Ayrılık Saati / Behçet Aysan, Yeryüzü Aşkın Yüzü Oluncaya Dek / Adnan Yücel gibi parçaların yanı sıra şarkı sözü kendilerine ait olan Yolculuk ve iki enstrümantal parçadan oluşan çalışmada Türk müziğinin kendine özgü ritm, motif ve çalgılarını, popüler Batı müziğinin çok seslilik anlayışı ve tekniği ile yorumlamaya gayret ettiklerini belirtiyorlar.

SERGİ

USTALARIMIZDAN. Yeşilköy Sanat Merkezi Galerisi'nde 16 Mayıs'ta açılacak "Ustalarımızdan" adlı karma sergi düzenleniyor. Katılan ressamlar arasında Avni Lifij, Cemal Nadir, Eşref Üren, Feyhaman Duran, Mahmut Cuda, Namık İsmail, Nâzmi Ziya, Nurullah Berk vb. ünlü ressamlar göze çarpıyor.

Selçuk Demirel

SELÇUK DEMİREL. Paris'te çalışmalarını sürdüren çizer Selçuk Demirel 12-20 Mayıs tarihleri arasında Ankara Galeri Nev'de son çalışmalarını sergiliyor.

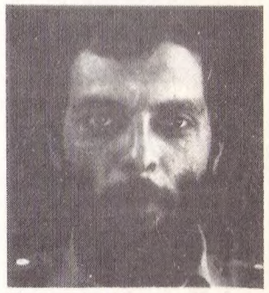

Yavuz Tanyeli

YAVUZ TANYELİ, 14 Mayıs'tan başlayarak 9 Haziran'a kadar Urart Sanat Galerisi'nde beşinci kişisel resim sergisini açıyor.

ECE GEÇERGİL. 16 Mayıs - 3 Haziran tarihleri arasında Galeri Vepa'da bir sergi açıyor.

17 MAYIS Pazar

TV1

08.51 Açık Öğretim
10.00 Pazar Sabahı
10.01 Voltron
10.25 Sohbet
10.35 Pazar Sineması "Nasrettin Hoca"
12.10 Pazar Konseri "Pekinel Kardeşler"
12.45 Nurullah Ataç
13.00 Chisholm Ailesi
13.45 Haberler
14.00 Stüdyo Pazar
16.00 Beşiktaş-Fenerbahçe maçının naklen yayını
17.50 Televizyonda Sinema "Aslan"
19.28 İftara Doğru
20.02 Nevzat Yalçıntaş
20.30 Haberler
21.15 Kaynanalar-3
22.10 Yaşayan Geçmiş-3
22.40 Spor

TV2

19.31 Ramazan Sohbeti
19.46 Ticky-Tocky
20.15 Profesyoneller-6
21.00 Spor
21.30 Haberler
22.05 Gece Stüdyosu

18 Pazartesi

TV1

08.01 Günaydın Türkiye
10.00 Eğitim Önlisans Programı
15.30 Eğitim Önlisans Programı
17.00 Açık Öğretim
18.50 Haberler
19.05 He-Man
19.30 İftara Doğru
20.06 Sanatımızdan Portreler
20.30 Haberler
21.15 İslamın Büyükleri
21.50 Ramazan Günleri
22.40 Büyükbaba Efsanesi-3
23.40 Haberler

TV2

19.31 Ramazan Sohbeti
19.40 Bizim Sazımız Bizim Sözümüz
20.15 Pazartesi Oyunları
21.00 Türk Tezyinat Sanatı-Son
21.30 Haberler
22.05 Geceler Gündüzler - Son
22.50 Müzik Yelpazesi

19 Salı

TV1

10.00 19 Mayıs Törenleri

13.00 Üniversitelerarası Türk Halk Müziği Yarışması
13.30 Kara Kuvvetleri Armoni Mızıkası Türk Marşları
14.00 Televizyonda Sinema "Son Akın"
15.40 Gençlerden Gençliğe
16.00 Üniversitelerarası Türk Halk Oyunları Yarışması
17.00 Küçük Fok-6
17.25 Başarılı Gençlerimiz
18.10 Kahramanlık Türküleri
18.30 Haberler
18.45 Gençlik Konseri
19.30 İftara Doğru
20.10 İyi Uykular
20.30 Haberler
21.15 19 Mayıs 1919 "Yolun Başı"
21.45 Konser "Sami Aksu-Nalan Altınörs"
22.30 Televizyonda Sinema "Senin İçin Ağlayacağım"

TV2

19.31 Ramazan Sohbeti
19.46 Gençlik Koroları
20.16 Haftanın Dizisi "Kelebek Hanım"-1
21.01 Merak Etikleriniz
21.30 Haberler
22.00 19 Mayıs Açık Oturumu
22.30 İkinci Gece

20 çarşamba

TV1

08.01 Günaydın Türkiye
14.50 Açık Öğretim
16.00 Eskişehir-Gençler Birliği
18.00 Uçan Halı
19.00 Haberler
19.10 Ahmet Hikmet Müftüoğlu
19.33 İftara Doğru
20.10 İyi Uykular
20.30 Haberler
21.15 İslamın Büyükleri
21.45 Dünden Bugüne Musikimiz Naklen Yayın
23.30 Türkiye-Avusturya Avrupa Şampiyonası Eleme Grubu Bayan Voleybol Özet Yayın

TV2

19.31 Ramazan Sohbeti
19.46 Dünden Bugüne Musikimiz
20.16 Perihan Abla
21.01 Cosmos
21.30 Haberler
22.05 Televizyonda Sinema "New York New York"

21 Perşembe

TV1

08.01 Günaydın Türkiye
10.00 Eğitim Önlisans Programı
16.31 Eğitim Önlisans Programı
18.00 Açık Öğretim
19.00 Haberler
19.10 Antilop'un Dönüşü
19.35 İftara Doğru
20.10 İyi Uykular
20.30 Haberler
21.15 Perihan Abla - 4
22.10 Türbelerimiz - 4
22.40 Televizyonda Sinema "Veysel Karani"
00.10 Türkiye-Yugoslavya Bayanlar Voleybol Özet Yayın

TV2

19.31 Ramazan Sohbeti
19.46 Fasıl
20.16 Haftanın Dizisi-2
21.01 Ekonomide Ne Nedir?
21.30 Haberler
22.00 Tele-Mozaik
22.45 Modern Çağa Giriş-6

22 cuma

TV1

08.01 Dil Öğrenelim
16.31 Açık Öğretim
18.00 Avrupa Cimnastik Şampiyonası
19.00 Haberler
19.15 Polyanna
19.35 İftara Doğru
20.10 Saz Eserleri
20.30 Haberler
21.15 Klasik Sanatlarımız - 4
21.50 Ben Bilirim
22.50 Küçük Kadınlar - 4
23.40 Avrupa Cimnastik Şampiyonası
00.40 Türkiye-Fransa Voleybol Şampiyonası Özet Yayın

TV2

19.31 Ramazan Sohbeti
19.47 İslam ve Toplum
20.15 Petro
20.40 Richie ve Rolf
21.30 Haberler
22.05 Televizyonda Sinema "Tehdit"

23 Cumartesi

TV1

08.01 Açık Öğretim
10.00 Cumartesiden Cumartesiye
13.00 Cumartesi Onüç "1"
14.00 Haberler
14.05 Cumartesi Onüç "2"
15.15 Şahin
16.00 Yaşadıkça

17.30 Televizyonda Sinema "İlk Kan"
19.00 Avrupa Cimnastik Şampiyonası
19.35 İftara Doğru
20.10 Saz Eserleri
20.30 Haberler
21.15 Ramazan Eğlence Programı

TV2

19.31 Ramazan Sohbeti
19.46 Sevimli Yaramaz
20.06 Spor
20.30 Haftanın Dizisi-3-Son
21.10 Yarış Başlıyor
21.30 Haberler
22.05 Konser

TELEVİZYON

TV1 NASRETTİN HOCA. Pazar sabahlarının alışılmış çocuk ve aile filmlerinin yerine, ince nükteli fıkralarıyla ünlü Türk fıkra kahramanının yaşamını konu edinen "muamma" bir film karşımıza geliyor. TRT bültenine göre bu film, "Uygur Türkleri tarafından hazırlanan ve Nasrettin Hoca'yı canlandıran bir Uygur yapımı". Artık ne çıkarsa bahtımıza.

17 Mayıs Pazar

TV1 ASLAN (The Lion). Afrika dekorunda geçen yarı romantik, yarı serüven filmi **Aslan,** Joseph Kessel'in bir romanından uyarlanmış. Başarılı kameramanlığını yönetmenlikte pek sürdüremeyen İngiliz Jack Cardiff' in yönettiği **Aslan**'da, eski karısını ve kızını ziyaret etmek için kalkıp Afrika'ya giden Amerikalı bir hukukçunun (William Holden) öyküsü anlatılıyor. Avcı olan yeni kocasıyla Afrika'ya yerleşen kadın, eski kocasından olma kızının şe-

Cardiff'in yönettiği "Aslan"ın oyuncuları Holden'le Capucine

hirde iyi bir eğitim görmesini istemektedir. Afrika'nın vahşi yaşama koşullarına uymaya çalışan eski kocasını, kızı bu konuda ikna etmesi için mektupla çağırmıştır. Ama kız babasından küçük yaşta ayrıldığından üvey babasını daha çok benimsemiştir... W. Holden, Trevor Howard, Capucine ve Pamela Franklin'in rol aldığı **Aslan,** sıradan bir film olmaktan öteye gidememekle birlikte, Afrika'nın vahşi doğasından ve ilkel yaşama koşullarından belgesel ağırlıklı görüntüler sunarak çekici olabiliyor. Günümüzde "Out of Africa"yla yeniden moda olan Afrika egzotizmini sürükleyici bir görüntüler dizisi halinde, 25 yıl öncesinden sunan **bu film rahatlıkla izlenebilir.** 1962 İngiliz yapımı, 96 dakika.

17 Mayıs Pazar

TV1 SON AKIN. 19 Mayıs nedeniyle, Yılmaz Atadeniz'in yönettiği Cüneyt Arkın'lı bir "kahramanlık ve hamasi edebiyat" filmi ekranda. Nemçe ve Bosna dolaylarında at oynatan akıncı beylerinden Koca

Cüneyt Arkın

Mevil'in serüvenleri aracılığıyla, serhat boylarındaki Türkleri öldürmeye başlayan Nemçelilere karşı padişah komutasında başlatılan seferin öyküsünü izleyeceğimiz **Son Akın,** Yeşilçam'vari tarihsel bir serüven filmi. Tüm özenti ve iğretilikleriyle, çizgi roman sığlığından kurtulamayan **Son Akın** ancak ekrana mahkûm olanların katlanabileceği türden, bir "vatan millet Sakarya" filmi. Cüneyt Arkın'ın yanı sıra Pembe Mutlu, Berhan Şimşek ve Muhterem Nur'un da oynadığı bu filmden başka bir 19 Mayıs günü programını geçiştirecek film bulamayan TRT ekranına yakışan bir seçim **Son Akın.** 85 dakika.

19 Mayıs Salı

TV1 SENİN İÇİN AĞLAYACAĞIM (Bobby Deerfield). Sydney Pollack imzalı bu film, ilk gösterildiğinde hiç iyi eleştiriler almamıştı. Savaş karşıtı yazar Erich Maria Remarque'ın bir romanından yola çıkan Alvin Sargent'in yazdığı senaryo, "Love Story"nin entelektüelce bir versiyonu. Sinemada ilk romantik rolündeki Al Pacino, Bobby Deerfield adlı ünlü bir araba yarışçısını oynuyor. Yarış kazasında yaralanan bir arkadaşını ziyarete gittiği klinikte tanıdığı Lillian'a (Marthe Keller) tutulan Bobby, önceleri tuhaf düşünce ve davranışlarıyla dikkatini çeken bu kıza giderek derin bir aşkla bağlanır ama ölümcül bir hastalığın pençesindeki Lillian'ın günleri sayılıdır. Bu tutku duygusal açıdan

Al Pacino'yla Marthe Keller'in oynadığı "Bobby Deerfield"

Martin Scorsese'nin "New York,New York"unda Robert De Niro'yla Liza Minelli karşılıklı gövde gösterisine girişiyorlar

Scorsese'nin müzikali

TV2 NEW YORK, NEW YORK. Günümüzün usta yönetmenlerinden Martin Scorsese'nin Amerikan sinemasının klasik müzikal film türüne bir saygı niteliğindeki **New York, New York**'u, beylik kalıplara körü körüne bağlı kalmaksızın müzikal geleneğini zevkli bir biçimde kişiselleştirerek yineleyip yenileyen, özgün bir yapıt. "Beton ve çeliğin orman gibi her yerden fışkırdığı" New York'ta, 2. Dünya Savaşı'nın resmen sona erişinin çılgınca kutlama coşkusunda tanışan ya da tanıştırılan bir çiftin ilişkilerinin öyküsünü sürükleyici ve sıcak bir biçimde yansıtan film, yüksek düzeyde plastik ve estetik bir müzikal gösteri. Scorsese'nin müzikle görüntü arasında tam bir uyum yakalayan, çağdaş bir mizahla iç içe karışan zevkli anlatımı, yönetmen Vincente Minelli'yle şarkıcı Judy Garland'ın kızı Liza Minelli ile Scorsese'nin gedikli baş oyuncusu Robert De Niro ikilisinin duyarlı ve esprili oyunları **New York, New York**'un başlıca kozları. Çağdaş Amerikan sinemasının en önemli oyuncusu kimliğini gerçekten hak eden Robert De Niro, savaştan geri dönebilen, yaşama coşkusuyla dolu, önüne çıkan kıza zamk gibi yapışan, delişmen caz saksofoncusu rolünde baştan sona filmi sürüklüyor. Araya kaçınılmaz ayrılıkların ve zamanaşımının girdiği bu buruk sevda ilişkisinde yetenekli Liza Minelli de De Niro'ya ayak uydurmakta güçlük çekmeyince geleneksel müzikallerin allanmış pullanmış, göz alıcı gösterişinden arınmış, dengeli ve keyifli film ortaya çıkıyor. Orkestralarda, çeşitli kulüplerde birlikte çalışan, giderek evlenen, ama çocuktan sonra yolları ayrılan kahramanlarımızdan biri başarı, ün ve paraya kavuşurken, diğeri yerinde saymaya devam ediyor. Sonuçta "Mean Streets", "Alice", "Taxi Driver" gibi şiddetin övgüsü olarak nitelenen ilk filmlerinin çarpıcılığında olmasa da, Scorsese **New York, New York**'la Amerikan müzikalinin altın çağını çağdaş bir yaklaşımla yenilemeyi deneyen, üstün kalitede bir görüntüler dizisi sunan, özenli ve keyifli bir çalışma gerçekleştiriyor. Ekranda **kuşkusuz haftanın filmi. Kaçırmayın.** 1977 ABD yapımı, 153 dakika.

20 Mayıs Çarşamba

Bobby'yi tüketip bitirmektedir. Oldukça yüzeysel bu "Avrupalı Love Story"de, film boyunca eveleyip geveleyen Al Pacino'yla Marthe Keller'in yanında, anlayışlı metres rolündeki güzel Anny Duperey öne çıkıyor. Henri Decae'nin usta görüntülerine, Dave Grusin'in müziğine karşın Pollack'ın filmleri içinde başarısız bir örnek oluşturan bu film, yine de yönetmeni ve oyuncularıyla **belli bir kesim sinemaseverin ilgisini çekebilir.** Daha önce ülkemizde gösterilmemişti. 1977 ABD yapımı, 123 dakika.

19 Mayıs Salı

TV1 ESKİŞEHİRSPOR-GENÇLERBİRLİĞİ Türkiye Kupası finalinin ikinci karşılaşması Eskişehir'den naklen yayınlanıyor. Ekranda günün ikinci şampiyonluk mücadelesiyse İskoçya'dan naklen verilecek olan **DUNDEE UNITED-GÖTEBORG** maçı. Bilindiği gibi 15 gün önce İsveç'teki maçı Göteborg 1-0 kazanmıştı.

20 Mayıs Çarşamba

TV1 VEYSEL KARANİ. Mübarek Ramazan ayı nedeniyle ekrandan yağan nurlu bilgilerimize yenilerini kattığımız bu hafta, İslam velilerinden **Veysel Karani** üstüne yapılmış bir film var. Yusuf Sezgin, Nedret Güvenç, Hüseyin Peyda ve Muhterem Nur'un rol aldığı bu dinsel film TRT'nin basın bülteninde şöyle tanıtılıyor: "İslamiyetin bir güneş gibi doğduğu günlerde, bu yüce dinden ilk müjde alanlardan olan Veysel Karani için, peygamberimiz Veysel Karani evlatların en hayırlısıdır buyurmuşlar ve ona habibim demişlerdir..."

21 Mayıs Perşembe

TV2 TEHDİT (La Ménace). Yıllar önce sinemalarımızda gösterilmiş bu filmde Henri Sevin (Yves Montand) bir taşımacılık şirketinde çalışmakta ve patronu Dominique Montlaur'la (Marie Dubois) yaşamaktadır. Ancak Julie Manet'ye (Carol Laure) âşık olunca hem işinden hem de birlikte yaşadığı sevgilisinden ayrılmaya karar verir. Bunu hazmedemeyen Dominique intihar edince bütün şüpheler Henri Sevin'le yeni sevgilisinin üzerinde toplanacaktır... Anlatımı, oyuncu kadrosu ve psikolojik karakter tahlilleriyle ilgi toplayacak bu Fransız-Kanada ortak yapımının yönetmeni, bir süre önce "Polis Piton" adlı filmini izlediğimiz, polisiye türüne yeni bir soluk getiren Alain Corneau. Yönetmen bu kez psikolojik dramdan bol takipli ve hareketli bir serüven filmine uzanan, gösterişli bir film gerçekleştirmiş. **Tehdit,** genellikle vasat filmlerle dolu bu bayram öncesi haftasının **izlenebilir filmlerinden.** 1977, Fransız-Kanada ortak yapımı, 112 dakika.

22 Mayıs Cuma

Montand, Alain Corneau'nun "Tehdit"inde başarılı

TV1 İLK KAN (First Blood). Kısa sürede seyirciyi kendi yanına çekiveren olağanüstü kahramanıyla, vahşi, kanlı sahneleriyle, kalıplaşmış içeriğine karşın gene de soluk soluğa izlenen, kadınsız, tipik Amerikan yapımı bir serüven filmi **İlk Kan.** Ted Kotcheff'in yönettiği bu film, Vietnam sorunsalına değinen filmler akımına kıyısından köşesinden katılıyor izlenimini veriyorsa da aslında amaç, salt boks filmlerinde geliştirdiği adaleli, heybetli bedeniyle Sylvester Stallone'un seyirciye yaşatacağı, kıyıcı bir şiddetle yoğrulmuş, heyecanlı serüvenlere kılıf hazırlamak. Tabii bu durumda, tüm o Hollywood cilasının altında, finaliyle liberal Amerikan hoşgörüsünü bir kez daha yineliyor film. Vahşi, kanlı sahnelerle göz alıcı bir gösteri sinemasının tüm dışsal öğelerini, gerilimini ve çocuksu duygusallığını tıkırında bir tempoyla kaynaştıran bir film **İlk Kan.** Önemli bir film değil kuşkusuz ama içeriği ve sinemasıyla pek çok seyirci avlayacak, profesyonelce tezgâhlanmış, tipik bir "Amerikan salçası". 1982 ABD yapımı, 97 dakika.

23 Mayıs Cumartesi

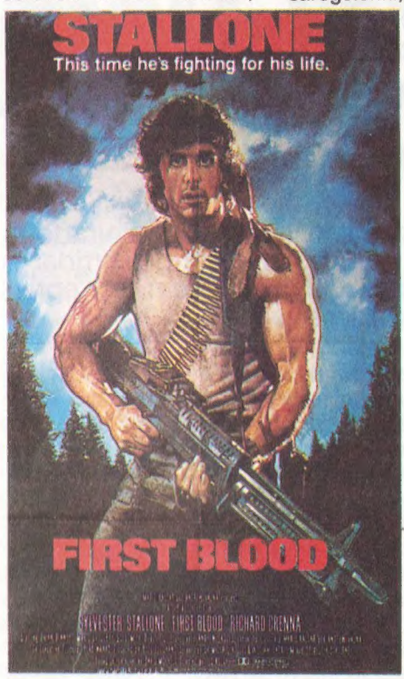

"İlk Kan"ın sonradan yığınla taklidi yapılan afişi

ADEM ALTAN/NOKTA

Aydınlar Ocağı, istek üzerine Özal ve Demirel için söylüyor: "Ayrılık yarı ölmekmiş..."

AYDINLAR OCAĞI / SAĞDA BİRLEŞME

Özal-Demirel "Cephesi"

1970'li yıllarda Milliyetçi Cephe'nin doğumunu sağlayan Aydınlar Ocağı, bu kez de "iktidarı sola kaptırmamak" için "Özal-Demirel Cephesi" oluşumu amacıyla kolları sıvadı.

"Sağın en çok ürktüğü husus bu" diyordu Süleyman Yalçın. Sözünü ettiği "husus", sağın bölünmesi, daha açık deyişle Demirel ile Özal'ın seçim meydanlarında karşı karşıya gelmesiydi.

Siyasi yasakların kalkması kapıdaydı artık, solda SHP ile DSP'nin birliği şarkıları söylenmeye başlanmıştı... "Hesap bilmekle" övünen sağ kadrolar, elde kalem kâğıt oy hesapları yapmaya oturmuştu. Özal ve Demirel seçimlere ayrı ayrı girerse, sağın yüzde 60-65'lik oyu bölünür. Bir de sol birleşirse... Sağ kesimdeki huzursuzluk, "iktidar elden gidecek" kaygısına dönüşmüştü. Hem ANAP, hem de DYP içindeki pek çok kişi, korkulanın başa gelmemesi için "birleşme" umudu besliyordu. Ne var ki, her iki partide de "ilk adımı atacak taraf olmama utangaçlığı" vardı. Ve bu çözümsüzlük içinde akla tek bir isim geliyordu: Aydınlar Ocağı...

Öyle ya, Milliyetçi Cephe'nin doğduğu, 24 Ocak Kararları'nın tohumlarının atıldığı, Anavatan Partisi'nin çerçevesinin çizildiği, bürokrasinin en üst düzeylerine "hâkim olunduğu" bir kale, "sağın kalbi" değil miydi? Özal ile Demirel'in kıyasıya mücadelesine de bu "merci"den başkası engel olamazdı. Bütün gözlerin çevrildiği, haberlerin uçurulduğu Aydınlar Ocağı'nın Başkanı Süleyman Yalçın, sağ kesimdeki beklentilere şu sözlerle yanıt veriyordu: "Yarın daha parlak, huzurlu bir Türkiye için, bu iki insanın bir araya gelmesini şimdiden temenni ediyorum ve elimdeki her fırsatı da bunları bir araya getirmek için kullanıyorum."

Aydınlar Ocağı, 1970'lerde Demirel, Erbakan ve Türkeş'i birarayа getirmeyi başarmıştı. Ama bu, ancak koalisyon ile sağlanabilmiş ve kısa süre sonra çözülmesi durdurulamamıştı. Yalçın, bugün aynı yanlışa düşülmemesi gerektiğini düşünüyor ve **Nokta**'ya şöyle diyordu: "Memleket hayrına olması için, hiç değilse bunlar, daha sonra koalisyonda bir araya gelmek yerine, Milliyetçi Cephe'lerde olduğu gibi, şimdiden bir birleşme düşünülmeli."

DYP Genel Başkan Yardımcısı Dülger: "Aramız limoni."

DYP Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Dülger ise konuya Yalçın kadar iyimser deyimlerle yaklaşmasa da kapıları kapatmıyordu. Dülger, Aydınlar Ocağı'nın "askere yanaştığını" söylüyor ve "Bundan dolayı aramız biraz limoni" diyordu. DYP'nin şimdiye kadar tanınmazdan gelinip "şimdi" aranması... Haksızlıklar yapılırken Aydınlar Ocağı'nın sesini çıkarmaması.. Ocağın demokrasi konusunda titizlik göstermemesi.. Mehmet Dülger eleştirilerini sıraladıktan sonra, **Nokta**'nın, "Bu sözler hiç bir araya gelinmez anlamına mı geliyor?" sorusuna "O manaya gelmez tabii.. Ama şu anda zannetmiyorum" diye yanıt veriyordu. DYP Genel Başkan Yardımcısı Dülger, sözlerine şunları eklemeden yapamıyordu: "Ben böyle bir şeyi kösteklemiş olmak da istemem. Milliyetçi camianın yan yana gelmesinde büyük faydalar vardır... Söyledikleri şeyler gerçekten insanı heyecanlandıran şeylerdir. Bunlara kayıtsız kalmak da mümkün değil"●

"Barışma tek çıkar yol"

Üyelerinin sayısı 150'yi bile bulmuyor. Ama sağın nabzı orada atıyor. Politikalar orada oluşturuluyor, bütün yollar oraya çıkıyor. Aydınlar Ocağı, gerçekten de bir "ocak" sağ için. Ve bir kez daha "önemli bir görev"le karşı karşıya: Demirel ile Özal'ın seçim meydanına rakip değil "ortak" olarak çıkmaları. Aydınlar Ocağı Başkanı Süleyman Yalçın, arkadaşımız Ayşenur Arslan'ın, sağdaki bu "hayal"e ilişkin sorularını yanıtladı.

Nokta: Sizin geçmişte "sağı birleştirme" tecrübeniz oldu. Bunun bu kez de gerçekleşme olasılığı var mı?

Yalçın: İnsanların kendi mizaç yapıları var, bunların değişmesi çok zordur. Fakat gerçekten çok başarılı tecrübe devrelerini geçirmiş bir insan, inanç bazında da sadece hayatını yaşama safhasına değil, ondan sonraki hayata da inanan bir insan olarak, kendi şahsi mesuliyet duygusu kadar toplum duygusunu da içinde duyan bir insan olarak tanıdığım Demirel'in bu birbirini kırma, birbirini incitme yarışından eninde sonunda kendisinin de, toplumun da fayda görmeyeceği noktasına geleceğini zannediyorum. Nitekim aynı düşünceyi Özal için de söyleyebilirim.

Nokta: Demirel ile Özal'ın bir araya gelmesi için girişimleriniz olacak mı?

Yalçın: Evet.. Bunu Aydınlar Ocağı olarak değil, Aydınlar Ocağı etrafında, Aydınlar Ocağı'nın fiilen mensubu olmayan her ikisinin yakın dostu, ahbabı bazı arkadaşlar da istiyor. O kadar istiyor ki, Sivas'ta eski bir bakan tekrar politikaya soyunmaya başladığını, Anavatan Partisi'nden oradaki teşkilatı güçlendirmek üzere görevlendirildiğini söylemişti, bana geldiğinde dedi ki: "Aman Hocam, bu iki eski dostu bir araya getirmek için her türlü imkânı seferber edelim.." O bakımdan bu, milletin de istediği bir şey. Biz arkadaş muhitimizde tabii elimizden geleni yapmaya gayret edeceğiz.

Nokta: Süleyman Demirel bir konuşmasında, "12 Eylül'le Aydınlar Ocağı'ndaki arkadaşlara uzak düştük" demişti. Son Kurultay'ımıza da ne geldi, ne de telgraf gönderdi. DYP'den de kimse katılmadı. Bu "uzaklık" engel olmayacak mı?

Yalçın: Kurultay'dan evvel Demirel'le telefonla konuşmuştum. "Karadeniz'e gideceğim, onun hazırlığı içindeyim Hocam" demişti. Ama bir bakıma ayrı düştük.. Şu bakımdan; Demirel politika ve başbakanlık mevkiinde iken şu veya bu sebepten dolayı Meclis de kapatılarak yeni bir döneme girdi Türkiye. Bu, bize göre kaçınılmaz bir durumdu. Başka türlü Türkiye'nin çıkış yolu yoktu maalesef. Demirel ise "politik sahada siyasiler bu işe çıkar yol bulurlardı" tezini savunuyor. Ama bu meseleyi kendisiyle görüştüğümüzde de bazı hususlardaki suallerimize cevap vermediği malum... Bugün için ise Demirel'i en çok rahatsız eden husus, pek çok entelektüeli rahatsız eden husus, mahkeme kararı olmaksızın suçlandırılması konusu. Bu hatadan dönmek üzereyiz. O bakımdan, bu hata düzeltildikten sonra zannederim ki, Demirel her büyük insan gibi bu geçmişi tamamen unutacaktır.

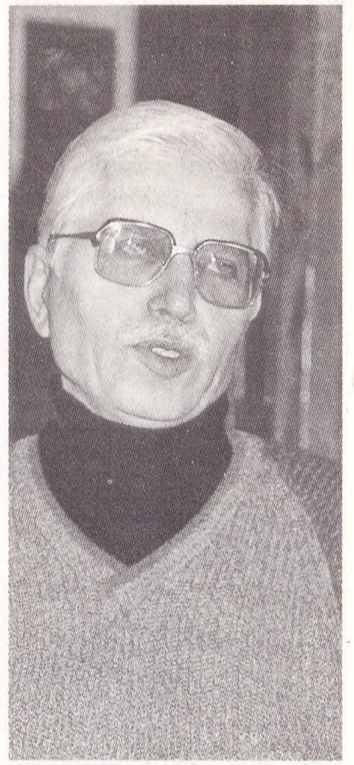

Nokta: Peki birleşme sağlanmazsa ne olur?

Yalçın: Birleşmezse hiçbirisi tam iktidar olamaz. Sağın en çok ürktüğü husus da bu.

Nokta: Liderlerin durumu ne olabilir? İkisinden birinin yenilgiye uğrayıp politika sahnesinden çekilmesi söz konusu mu sizce?

Yalçın: Sağlık engeli olmazsa ikisi de çekilmez. Çünkü ikisi de iddialı, ikisi de güçlü, ikisi de büyük, geniş çevresi olan insanlar. Ancak bu geniş tabanı parçalamış olurlar ki, o da memleketin istikbali için yazık olur.

Nokta: Birleşme yönünde somut adımlar ne zaman atılabilir? Referandum sonrası mı?

Yalçın: Hele referandum bitsin de... Ama önümüz yaz.. Demirel İstanbul'a gelecek, daha çok temas imkânımız doğacak tabii. Özal da gelecek. Ankara'da Boğaz'ı özlediğini arkadaşlara söylemiş.

Nokta: Yani bu yaz, örneğin sizin Demirel ve Özal'la birlikte bir fotoğrafınızı çekmek olanağımız olacak mı?

Yalçın: Öyle bir hayalin gerçekleşmesini çok isteriz. Amaç o...

İki komutanın yükselişi...

Genelkurmay Başkanlığı'nı devralması beklenen Orgeneral Necdet Öztorun ile Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nı üstlenmeye hazırlanan Orgeneral Necip Torumtay bu görevlere, tesadüfen gelmediler. Hizmet süreleri uzatılarak emekli olmaları engellendi. Sanki onlar bu görevlere bu görevler de onlara hazırlanıyordu.

Birer yıl arayla Harp Okulu'ndan mezun olduklarında, Kuvvet Komutanlığı ve hele hele Genelkurmay Başkanlığı çok uzak bir hayaldi onlar için. Yüzlerce arkadaşlarını geride bırakmaları, kurmaylık sınavlarını geçmeleri, piramidal sistemin getirdiği emekliliklerden kurtulmaları ve yükselmelerini sağlayacak bir dizi önemli yurt içi ve yurt dışı görevler almaları gerekiyordu. İşte bu iki subay bütün bu aşamaları geçmişlerdi, ama Orgeneral Öztorun Genelkurmay Başkanlığı'na ve Orgeneral Torumtay Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na yükselirken başarılı "kariyer"lerinde son basamakları, Ordu'nun tarihinde ender rastlanan, hatta hiç rastlanmayan bazı durumlar ve "olgun" davranışlar sayesinde çıkmışlardı.

Cumhuriyet tarihinde ilk kez bir Genelkurmay Başkanı'nın, Necdet Üruğ'un, kendi isteğiyle erken emeklilik kararı vermesi açmıştı bu görevlerin yolunu. Ama Necdet Üruğ'a gelene kadar da bazı istisnai durumlar olmuştu. Örneğin, Orgeneral Necip Torumtay'ın normal olarak, 1986 Ağustos'unda emekli olması gerekiyordu. Ama Torumtay'ın görev süresi bir yıl uzatılmıştı. Keza artık Genelkurmay Başkanlığı'nın eşiğine gelmiş olan Orgeneral Necdet Öztorun'un da, 4 yıllık Orgenerallik süresi 1984'te dolmuştu. Ancak 1984'te görev süresi bir yıl uzatılan Öztorun için bir karar süreci daha 1985 Ağustos'unda yaşanıyordu. Öztorun'un 1985 Ağustos'unda emekliye ayrılmaması için artık son şansı, onun Kara Kuvvetleri Komutanı olmasıydı. O tarihte Kara Kuvvetleri Komutanı olan Haydar Saltık'ın görev süresi, aynı yılın Kasım ayında doluyordu. O halde, evet o halde, olgunluk gösterme sırası Haydar Saltık'taydı ve Saltık iki ay önce emekliye ayrılınca Öztorun Kara Kuvvetleri Komutanı oluyor ve iki yıl daha kazanıyordu. Ardından da Necdet Üruğ kendi isteğiyle erken emekli olma kararı verince Genelkurmay Başkanlığı yolu otomatikman açılmış oluyordu. Öztorun'un boşalttığı makama da, görev süresi uzatılan Torumtay'ın gelmesinden daha doğal bir şey olamazdı.

Org. Necdet Öztorun için "klasik asker" tipinde olmadığı söyleniyor

Parlak geçmişler. Ama hiç kimse de bu iki komutan için "bu görevleri hak etmediler" diyemezdi, çünkü parlak bir sicilleri vardı. Örneğin 1924 doğumlu Öztorun'un öğrencilik yıllarındaki arkadaşları arasında, eski Hava Kuvvetleri Komutanı MGK ve Konsey Üyesi Tahsin Şahinkaya, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri Hüsnü Çelenkler, eski Jandarma Genel Komutanı Mehmet Buyruk ve Landsoutheast Komutanı Ragıp Uluğbay bulunuyordu. Kore Türk Tugayı'nda da Batarya Komutanlığı yapmıştı. Yurt dışı tecrübelerinin ise hiç yabana atılır yanı yoktu: Önce İtalya'nın Napoli kentindeki NATO AFSOUTH Karargâhına istihbarat amiri olarak atanan Öztorun'un ikinci durağı ise Tuğgeneral rütbesiyle Belçika'da TMR yani Türk Askeri Temsil Heyeti Kurmay Başkanlığı oluyordu.

Ama bu arada özel bir durum daha oluşuyor ve Necdet Öztorun Genelkurmay Başkanlığı'nın özel izniyle, önce İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ni, sonra da ABD'nin sayılı üniversitelerinden olan Maryland'ın İktisat Bölümü'nü bitiriyordu. Öztorun ekonomi alanındaki uzmanlığını, Ege Üniversitesi'nin Yüksek Lisans eğitimiyle de perçinliyordu. Daha sonra Öztorun, askeri çevrelerce oldukça "önemli" sayılan bazı makamlarda görev yapıyordu. Örneğin, Stratejik Plan Daire ve Genel Prensipler Daire Başkanlığı gibi. Ardından da Genelkurmay II. Başkanlığı görevine yükselen Öztorun I. Ordu Komutanlığı'ndan sonra bu görevine tekrar dönüyordu. 1985 yılında Kara Kuvvetleri Komutanı olan Öztorun için "Klasik asker tipi değildir. Yelpazesi oldukça geniştir" tanımlaması yaygınlaşıyordu. Evet, bir iktisatçı subay olarak dikkatleri üzerine çekiyordu ama aynı zamanda Atatürkçülük konusunda sayısız konferans vermiş ve makaleler yazmıştı. Yakınları tarafından laik bir subay olarak tanımlanıyordu. "Mütevazı", "Muhafazakâr", "Çalışkan" ve "Disiplinli" sözcükleriyle anlatılan Öztorun gene aynı kaynaklara göre, ABD ile imzalanan son Savunma Ekonomik İşbirliği Anlaşması'nda ağırlığını hissettirmişti. Spora düşkündü, yüzmeyi seviyordu ve sigara içmiyordu. Benzer şekilde, sigara içmeyen ve spora düşkün olarak bilinen öteki Orgeneral Necip Torumtay'ın mazisi de Öztorun'a benziyordu.

Org. Necip Torumtay'ın NATO bünyesindeki Amerikalılarla çok iyi ilişkileri var

1944'te Harp Okulu'ndan topçu subayı olarak mezun olan Torumtay'ın, önemli dış görevleri arasında 1956'da Tokyo Askeri Ataşeliği ve Kore ile irtibat sağlama, Washington'da Turkish Military Representative (TMR) ve Belçika'da NATO SHAPE Karargâhı'nda Daire Başkanlığı sayılabilirdi. Torumtay Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Komutanlığı görevinde de bulunmuştu. O da Genelkurmay'ın kilit mevkileri olan; Plan Harekât Dairesi, Harekât Dairesi ve Plan Prensipler Dairesi Başkanlıkları yapmıştı. 12 Eylül'den sonra Cumhurbaşkanlığı ve MGK Genel Sekreter Yardımcılığı görevine atanan Orgeneral Torumtay 1983-84 yılları arasında Genelkurmay II. Başkanlığı görevini üstleniyordu. Bir sınıf arkadaşının tanımıyla "sivil elbise giydiği zaman asker olduğu asla anlaşılmayan" Torumtay'a, Genelkurmay çevreleri ve siviller Türk-Amerikan ilişkilerinin "piri" gözüyle de bakıyorlardı. NATO bünyesinde Amerikalılarla çok iyi ilişkileri bulunan Torumtay'ın ikinci bir uzmanlık dalı da Ege konusuydu. Torumtay ailesi de ilginçti. Eşi Türkân Hanım ressamdı ve kızları Ayda ve ODTÜ İnşaatta master yapan oğulları Nihat ile ilginç bir portre oluşturuyorlardı. Türkân Torumtay, Mahmut Cûda, Devrim Erbil, Adnan Turani gibi hocalarla çalışmış ve batik, seramik, deri gibi alanlardaki ürünlerin yanı sıra bir süre önce açtığı resim sergisiyle ilgi çekmişti.

Yakın çevresi tarafından "ağırbaşlı", "centilmen" ve "çalışkan" olarak tanımlanan Orgenaral Necip Torumtay da, Atatürkçülük konusunda yurt dışında birçok seminer ve konferans vermişti. Ayrıca Türk Silahlı Kuvvetleri Üstün Hizmet Madalyası ve Üstün Birlik Yetiştirme Rozeti sahibiydi ●

Sen ha! Semra Sultan'a ha! İsyan ha!..

Semra Özal ile Konsolos Bilge Erol arasındaki çatışma yeni boyutlar alarak sürüyor. Semra Hanım'ı evinde misafir eden Erdem Karaismail, Bilge Erol için "sevicidir" iddiasında bulunurken Bilge Erol da AP kökenli oldukları için komploya kurban gittiklerini ileri sürüyor.

11 Mayıs tarihli Sabah gazetesinin manşetindeki haberle başlamıştı gelişmeler. Semra Özal Türk Kadınını Güçlendirme Vakfı Başkanı olarak Almanya'ya gidecek ve bazı kampanyalar düzenleyecekti. Vakıf için para da toplanacaktı ama bu arada kimi imam nikâhlılara resmi cüzdan verilecek, kimilerine de papatyalı kol saatleri takılacaktı. Ama bu arada bazı "paragözler" harekete geçip Vakıf adına sağdan soldan telefonla para toplamaya girişmişlerdi bile. Kiminden 500, kiminden 250 Mark isteniyordu. Sabah gazetesi bu işi örgütleyenin de Bonn'a büyükelçi olmak hayaliyle yanıp tutuşan Frankfurt eski Başkonsolosu Uğurtan Akıncı olduğunu belirtiyordu. İşte Bilge Erol'un adı ilk kez bu habere tepki gösteren Semra Özal sayesinde günışığına çıkıyordu. Semra Hanım bu işin Doğru Yol'cuların bir komplosu olduğunu ileri sürdükten sonra, "Ayrıca vakfıma girmek için çok uğraşan ancak benim üye olarak kabul etmediğim bizim Frankfurt Konsolosluğu'nda çalışan Bilge Erol adındaki bir hanımın da intikam almak için bunlara yardım ettiğini sanıyorum" diyordu.

Açtırma kutuyu. Semra Hanım'ın bu çıkışından sonra ortalık iyice karışacaktı, çünkü Bilge Erol da, o saçları değirmende ağartmamıştı. Derhal cevabını yapıştıracaktı: "Semra Hanım herhalde kendisi hakkında bildiklerimi açıklayacağımdan korktuğu için beni suçlamıştır. Ama korkmasına gerek yok, ne o meşhur trafik kazası gecesini, ne de Zeynep'in düğün gecesini kimseye açıklamam." İşte şimdi ip kopmuştu ve herkes kim düşecek diye merak etmeye başlamıştı. Artık karşılıklı açıklamalar birbirini kovalayacaktı: Yok arabadaki Semra Hanım'mış da kazadan sonra kaçırılıp iş Bilge Hanım'ın üstüne yıkılmış, yok efendim Semra Hanım orada olamazmış da Bilge Hanım kaçamak yapıp Türkiye'ye gelip şoförü kandırıp arabayı almışmış da, Bilge Hanım ile kocası hırsızlık yaparken yakalanmışmış da, aslında bütün bunlar AP'li oldukları için komploymuş da... Olay diplomatik bir mahalle kavgasına dönmüştü artık. Üstelik bu suçlamalara bir de yenisi ekleniyordu: Özallar'ın yakın aile dostu olan ve Semra Hanım'ı Bonn'daki evinde misafir eden eski gazetecilerden Erdem Karaismail, kendisiyle **Nokta** adına görüşen Yağmur Atsız'a şunları anlatıyordu: "Efendim şerrine lanet. Bu Bilge Hanım'ın Hariciye'deki lakabı 'Korkunç Yenge'dir. Biz sağlam ayakkabı olmadığını bildiğimiz için şimdiye kadar ANAP'a yanaşmak üzere bütün girişimlerini engelledik. Semra Hanım'ın vakfına bağış toplama teklifini de nazikâne reddettik. Nasıl güvenirsiniz? 500 Mark alacak 100 Mark gösterecek. Ele güne rezil olacağız. Trafik kazası meselesine gelince, Semra Hanım'ın arabası geçen sene bir trafik kazası geçirdiği zaman arabada Semra Hanım da varmış gibi konuşuyor. Yalan. Aslında şoförü kandırarak uçakla İstanbul'dan gelen Sevinç adındaki sevgilisini almaya gitmiş. Sonra dönüşte kaza geçirmişler." Bu arada Karaismail başka hiç kimsenin doğrulamadığı bir iddiayı ileri sürerek Bilge Erol'un "sevici" olduğunu belirtiyordu.

Ah şu Vakfın ufak tefek işleri...

Bu arada Bilge Erol da açıklamalarını sürdürüyordu. Bulvar gazetesinin manşetinde Erol'un ağzından şu sözler veriliyordu: "Zeynep Asım'la açık resim çektirdi." Erol'un iddiasına göre, "Semra Özal Bilge Erol'dan Zeynep'le Asım'ın evlenmesini engellemek üzere aracılık yapmasını istemiş. Hatta Asım'ı kaçırma planı bile düzenlenmiş. Haberi alan Asım da Zeynep'in evine sığınarak kurtulmuş. Zeynep'in Asım'la çektirdiği uygunsuz fotoğraflar varmış. Bu fotoğrafların basına sızdırılacağı yolunda tehditler savrulunca Zeynep'le Asım'ın evlenmesine izin verildi."

Bilge Erol: "Zeynep'le Asım açık resim çektirdi"

Korkunç Yenge kim? İkizler burcunun kıvrak zekâsı ve dinamizmini taşıyordu Bilge Erol: Kötü bir çocukluk ve eğitim dönemi geçirdiği söylenemezdi. Lise mezunu Tomris Hanım'la Albay Nadir Ergun'un kızıydı... Ankara Kız Lisesi'ni bitirdikten sonra Mekteb-i Mülkiye-i Şahane'ye girmiş ve 1966'da mezun olmuştu.

Öğrencilik dönemine ait bir anıyı şöyle dile getiriyorlardı: "1964'te TRT'nin açtığı bir sınava ikinci nişanlısıyla birlikte girmişlerdi. Salondaki 'çok samimi havalarını' sürdürmeleri yüzünden, dönemin Program Müdürü Turgut Özakman'ı çileden çıkarmışlar ve salondan kovulmuşlardı."

Mektebi bitirip de Milli Savunma Bakanlığı Nato Enfrastrüktür Dairesi'nde göreve başladığında biri 3, biri 1 yaşında, iki çocuk annesiydi Bilge Hanım. Aynı yıl Dışişleri Bakanlığı Kıbrıs Masası'na devrolmuş, bu arada 3. evliliği aşamasına da gelmişti. Aynı masada görevli Polat Erol, Bilge Hanım'ın dest-i izdivacına talip olmuştu. Bu izdivaç, sayısı beşe ulaşan evlilikleri içinde çok özel bir yere sahipti. Kendisini yakından tanıyan bir kaynak bu "çok özel yeri" şöyle anlatıyordu: "Dönemin Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil, Bakanlık bünyesindeki evlilik çeşitlemesine bozulmuş ve personelin birbirlerinin eşleriyle evlenmelerini yasaklayan bir tamim yayınlamıştı. Hatta denir ki, Polat, Bilge ile evlenebilmek için Çağlayangil'den izin istemiş ama alamamış, çocuk, 'bu benim makbulüm siz ne diye bize karışıyorsunuz, ben onu seviyorum' demiş, uzun uzun izahatlar dinledikten sonra izin alabilmiş."

"Hulul eder..." Bilge Hanım, hâlâ Erol soyadını taşıyordu ama bu evlilikten sonra 2 evlilik daha yaşacaktı. Arkadaşları, "cazip bir kadın olduğu" konusunda hemfikirdiler.

O'nu yakından tanıyanlar, mevcut zemine çok iyi uyum sağlayan bir yapıdan da söz ediyorlardı. ANAP iktidara geldiği dönemde, Vahit Halefoğlu ile araları pek iyi olmayan Bilge Erol, iyice kızağa alınmış ve emekliye sevk edilmesi düşünülmeye başlanmıştı. Ankara kulislerindeki konuşmalara göre, Erol derhal önlem almaya girişmiş ve Semra Özal'dan ricada bulunmuştu: "ANAP'lı olduğu için kendisi gözden çıkarılmak isteniyordu..." Semra Sultan, duruma el koymuş ve Bilge Erol'un Dublin'e atanmasını sağlamıştı. Erol Dublin'de görevli olduğu dönemde, Kızılcahamam'da meydana gelen bir kaza, bugünlere gelişin asli faktörü olarak öne çıkıyordu.

Sevinç Toğman: Semra Hanım'ın özel sekreteriyken gözden düşenlerden

Kızılcahamam'daki kazadan birkaç gün sonra olay Hürriyet'in "bir günün hikâyesi sütununda, kazazedeler arasında Bilge Erol'un da olduğu şeklinde yayınlanınca, Bilge Hanım'da sigortalar atmış ve Sultan'ın sekreteri Sevinç Toğman'a bir tehdit mesajı yollamıştı. "Bunu sen yazdırttın, seni pişman edeceğim..."

Bu tehdit mesajından sonra, Erol'un sözünü tuttuğu söylenebilirdi. Çünkü günden güne uzaklaşmaya başlamıştı Semra Özal Sevinç Toğman'dan. Sonunda Sultan'ın özel sekreterliğinden alınmıştı.

Sadece bu gelişme bile, Bilge Erol'un Semra Özal'a ne denli yakın olduğunu gösteriyordu. Bunun üzerine, Erol'un görev yeri konusunda da bir gelişme olmuştu. Erol, Dublin'den, şu anda görev yaptığı Karlsruhe Konsolosluğu'na atanmıştı.

Şimdi Dışişleri Bakanlığı'nın açtığı soruşturmanın sonucu ne olabilirdi? Trafik kazasında ve düğünde olanlar nelerdi, açıklandığında kim neyi kaybederdi? Zeynep'in fotoğrafları hikâyesi gerçek miydi?

Sorulara henüz tatminkâr açıklamalar bulunamamıştı. Olay şimdilik bir Başbakan eşiyle, bir devlet memuresinin mücadelesi şeklinde cereyan ediyordu.

Bütün bunlardan sonra, Türk siyasi tarihine Bebek Davası, Köpek Davası gibi, bir de haraç davasının eklenip eklenmeyeceği merakla beklenmeye başlanmıştı. Acaba Semra Özal da olayı mahkemeye aktaracak mıydı? Ama gelişmeler nasıl sonuçlanırsa sonuçlansın Bilge Erol için pek bir şey değişmeyecekti. Şöyle diyordu o: "Ben kovboy gibiyim, bir gün at üzerinde vurulacağım herhalde" ●

FOTOĞRAFLAR: CENGİZ KUŞÇUOĞLU

El Nazar Vadisi'ndeki belediye oteli tehlike için yalnızca bir başlangıç

ÜRGÜP / BELEDİYENİN OTEL SEVDASI

Peribacaları katliamı

Ürgüp Göreme'de turistik düzenlemeler ve otel yapımı nedeniyle tarihi ve turistik peribacaları yok ediliyor. Ayrıca jeologlar yumuşak tabaka üzerinde inşa edilen otelin çökme tehlikesi içinde olduğunu söylüyor.

"Herhangi bir tehlike söz konusu değil" diyordu Göreme Belediye Başkanı Mustafa Mızrak ve şöyle devam ediyordu:

"Ürgüp'te katledilen kayalar. Ortahisar'da katledilen peribacaları. Avanos'ta, Uçhisar'da katledilenler. Bunlardan hiç kimse söz etmiyor. Ama benim bir otelim göze batıyor."

Mustafa Mızrak'ın sözünü ettiği otelin temeli Kültür ve Turizm Bakanı Mesut Yılmaz tarafından, 1983 yılında UNESCO tarafından uluslararası bir kampanya ile korunmaya alınmış olan Göreme yöresinde atılmıştı. UNESCO raporlarına göre, yağmur, don, yer sarsıntıları gibi doğal nedenlerle aşınmaya ve bozulmaya uğrayan bu yöredeki peribacalarının, beşiktonozların, tarihi kiliselerin korunması için özel çabalar harcanmalıydı. Ama UNESCO'nun bazı şeyler aklına bile gelemezdi; örneğin kimi belediye başkanlarının doğal afetlerden daha zararlı olabileceği gibi.

İzin var mı yok mu? Göreme Açık Hava Müzesi'nde peribacalarını kesme pahasına Kültür ve Turizm Bakanlığı bir yeraltı çarşısı ve bu çarşının üzerine yöre güzellikleriyle hiç uyuşmayan aynalı piramitleri oturturken Belediye de yörenin en güzel kilisesinden ismini alan El Nazar Vadisi'nin hemen girişine üç katlı otel inşaasına girişmişti. Üstelik bu otelin yapıldığı alanda da Ürgüp Belediye Başkanı Kürşat Numanoğlu'nun belirttiğine göre "peribacaları yok edilmiş"ti.

Göreme Belediye Başkanı Mustafa Mızrak, "Aşk Vadisi" olarak ismini değiştirdiği El Nazar Vadisi'nin girişine otel yaptırmak için Yüksek Anıtlar Kurulu'ndan izin aldıklarını söylerken, Bölge Kurulu Başkanı Prof. Dr. Metin Başol ise "Çevre düzenlemesi planını nisan sonuna kadar kurulumuza Belediyenin iletmesi koşuluyla otel yapılabileceğine karar verdik. Ama bugüne kadar Belediye bize bunu iletmedi" diyordu. İller Bankası yetkilileri ise otel yapımı için Belediyenin tüm koşulları yerine getirdiğini saptamaları sonrası otel için gerekli desteği verdiklerini söylüyorlardı. Ama Metin Başol ısrarlıydı. "Bizden kesin izin çıkmadan inşaata başlanmış. Müze Müdürlüğü bize durumu iletirse inşaatın durdurulması için yargıya başvururuz" diyordu. Kurul Başkanı Metin Başol yalnızca Belediyenin tutumundan değil, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın tutumundan da şikâyetçiydi. Bu konuda şöyle diyordu:

"Şunu da vurgulamakta yarar var. Turizm Bankası'nın tam Açık Hava Müzesi'nin içinde bir şeyi var biliyorsunuz. Geçenlerde yıkıldığı söylenen aynalı piramitleri ve yeralt çarşısını gezdik. Çarşının üzerindeki piramitlerden çatırtılar geliyordu. Çok sağlam şeyler olmasalar gerek..."

Göreme'de "özel çabalar" korunma için değil tahribat için geçerli

"Allah'ın yapısına kul hiçbir şey yapamıyor"

Göreme Belediye Başkanı Mustafa Mızrak Göreme'deki otel inşaatı konusunda **Nokta'***nın sorularına yanıtladı:*

Nokta: El Nazar Vadisi'nin girişine bir otel yaptırıyorsunuz. Bu otelin sit alanına yapıldığı ileri sürülüyor.

Mızrak: 151 yataklı otelimizin temelini Sayın Turizm Bakanımız Mesut Yılmaz'a attırdım. Yüksek Anıtlar Kurulu'nun ve Bölge Kurulu'nun vermiş olduğu bir kararla doğanın en güzel yerine ve en güzel bölgede otel yapıyoruz.

Nokta: Otelin bulunduğu alanda yapılaşmanın, zeminin özelliği açısından tehlikeli olduğu ileri sürülüyor.

Mızrak: Herhangi bir tehlike söz konusu değil. Şöyle 9,5 metre oteli yere gömüyoruz. Bu hiçbir yerde olmamıştır. Yörede böyle bir otel yok. Buna bir örnek vereyim. Ürgüp'te katledilen kayalar. Ortahisar'da katledilen peri bacaları. Avanos'ta, Uçhisar'da katledilenler... Bunlardan hiç kimse söz etmiyor. Ama benim bir otelim göze batıyor. Bundan amaç ne? Çünkü gelecekten korkuyorlar... Bunun arkasından 200 tane ilavem var. Beni şikâyet ettiler, Yüksek Kurul'dan Cumhurbaşkanı'na kadar... Ve ben bu konuda Cumhurbaşkanı'na gereken cevabı verdim. Ve Cumhurbaşkanı bana dedi ki: "Peribacaları Allah yapısıdır. Bu piramit kul yapısıdır. Demek ki Allah'ın yapısına kul hiçbir şey yapamıyor. Özelliği vardır. Zamanla düzelir."

Nokta: Açık Hava Müzesi'ndeki piramitler de sizin fikriniz miydi?

Mızrak: Piramitlerin oraya yerleştirilmesi Bakanlığın görüşü. Niye, nasıl görüşü diyeceksin? Biz lazer koyacağız. Lazerli turizm yapacağız. Biz ışık koyacağız. Ürgüp'ün üzerine Göreme yazacağız. Lazer ışığı ile havaya reklam yazıları yazacağım. Türkiye'de olmayan bir olayı getiriyorum ben.

Nokta: Size gelmeden önce yeraltı çarşısını gezdik. Çarşının üzerindeki piramitlerden çatırtılar geliyordu. Çok sağlam şeyler olmasalar gerek...

Mızrak: Evet. O şöyle. Yukardaki bağlantıya lazer koyulacaktı. Yapılmadı. Ve şimdi Ankara'dan görevliler geldiler. Bağlantısını yapıyoruz.

Nokta: UNESCO projesi gereğince yurt dışından restorasyon için getirtilen çimentoların amaç dışı kullanıldığı ileri sürülüyor...

Mızrak: UNESCO İstanbul-Göreme Koruma Projesi adı altında Tokalı Kilise restorasyonu yapıldı. Ve bu çimento İsviçre, İtalya gibi ülkelerden geldi. Maalasef o çimento yerine ben et toprakla kaleyi restore ettim. Size göstereyim. Bakıverin. Onlar plan proje çizinceye kadar vakit geçer. Her şeyi süratle halledeceksin. Aniden bitireceksin. Eğer o kaya çatlamışsa, orayı su aldırmamak için ne yapacaksın? Ya zift çalacaksın, ya çamur çalacaksın veya beton dökeceksin. Su almayacak.

Nokta: Peki o gelen çimentolar ne oldu?

Mızrak: Onun hakkında pek malumatım yok. O işi Eski Eserler ve Müzeler Müdürlüğü yapıyor.

Nokta: Siz başarılı çalışmalarınızdan bahsettiniz. Ama kendi belediye meclis üyeleriniz bile size karşıymış...

Mızrak: Benim belediye meclisimle ilişkim şöyle. Bir atasözümüz var. "Nebim ney. Nebim ney." Hep menfaatçiler. Yüzlerine söyledim. Menfaati için bu kasabada iş yapacak belediye meclisi üyesi, belediyeden çıksın. Benim 4 meclis üyem dışındaki beşi menfaatçi. İşlerini yapmadığım için kötü oldum. Bu arkadaşlarımız da ANAP'lı. Turistik yeri için imar istiyorlar. Vermem mümkün değil. Yaz resmi yazıyı, alıveresin cevabı. Yani sallantı yok. Evet, hayır. Öyle eğilecek olursak onlara, burası mahvolur. Ama ne yapayım idare ediyorum. Beni işten de aldılar. Maaşımı da kestiler. Her şeyi yaptılar. Azmin elinden hiçbir şey kurtulmaz. İş buradan (boğazını göstererek) aşağı para inmesin.

Turizm Bakanlığı'nın izinsiz aynalı piramitleri çatırdamaya başladı

Taş yığınları olmadığını bir kavrasa...

tı çarşısı var. Onu, bizim bölgemizde olmasına rağmen bizim kurulumuza hiç danışılmadan, oluru alınmadan Turizm Bakanlığı yaptırmış."

İnşaat bölgeyi tehdit ediyor. Tartışmalı bölgede **Nokta** için zemini inceleyen Jeolog Dr. Bülent Kiper'in raporunda şu cümleler yer alıyordu:

"Temel kazıları, yumuşak ve gevşek, kaynaklanmamış tüfler içinde açılmış. Kazı derinliği 10 metre kadar ve şeve hiç eğim verilmemiş. Bu açık şevde her an bir kayma olabilir. Şevin üzerinde peribacaları var. Erozyonun daha da şiddetli olduğu bu kesimde, zaman içinde yıkılmalar ve kaya düşmeleri olması mümkün. Üç katlı olarak planlanmış bulunan otel, tümüyle yumuşak tüfler üzerine oturacak. Otelin yatak kapasitesi 150 olarak öngörülmüş, ama Belediye Başkanı, bu kapasitenin 300'e çıkarılacağını öğünerek söylüyor. Anlaşılan, proje üzerine bazı eklemeler yapılacak. Bu eklemelerin, yapının zemine aktaracağı yükleri artıracağı hiç göz önüne alınmıyor. Kaldı ki bu tür yumuşak tüfler, ağır yükler altında şiddetli oturmalar gösterebilmektedir. Bu temelde detaylı bir jeoteknik araştırmanın ve stabilite hesaplarının yapılması gerekmektedir."

Tabii böyle bir tespit ve rapor, o işbitirici Belediye Başkanı'nın umurunda değildi. İller Bankası yetkilileri de hâlâ her türlü önlemi aldıklarını ileri sürüyorlardı. Göreme sakinleri ise korkuyla bekliyorlardı, "Artık peribacalarından vazgeçtik bari bir felaket olmasa" diyerek.

ÜNİVERSİTE / ÖĞRENCİ SORUNLARI

Atılmanın adı çok

Çeşitli fakültelerde son sınıflara kadar gelmiş olan yüzlerce öğrenci YÖK'ün garip maddelerinden biri nedeniyle okullarından atılıyor. Öğretim üyelerinin de karşı olduğu maddenin değişmesi için Meclis'te yasa değişikliği gerekiyor.

"Eski köprüden mi atayım kendimi yoksa yeni köprüden mi diye düşündüm o sıralar" diyordu Hakan Özakman. Vize alamadığı için okuldan atılmış fakat o dönem çıkan bir af sayesinde yeniden okula ve hayata dönebilmişti. İTÜ'nün Maden Fakültesi'nin 4'üncü sınıfına kadar gelmiş olan Müjdat Yürekli ise okuldan atıldığını duyduktan sonra benzer duygular içinde bocalamış, ne memleketine dönebilmiş ne de başka bir şey yapabilmişti. Zaman zaman kantine gitmiş beklemiş, öğretmenlerin idare etmesiyle derslerine girmişti. Ve neticede o da aynı 'af'la okuluna kavuşmuştu.

Bu iki öğrencinin yaşadığı dram gerçi mutlu sona ulaşmıştı ama onların atılmasına neden olan yönetmelik hâlâ yürürlükte olduğu için gene yüzlerce öğrencinin atılmasının önüne geçilememişti.

YÖK'ün garabetlerinden biri daha. Okuldan geçen sömestr atılan yüzlerce öğrenci ve velileri durumu defalarca sırasıyla dekanlığa, YÖK'e ve hatta milletvekillerine anlatmışladı. Aslında sorun basit:

ANAP milletvekili Orhan Ergüder öğrencilere "çaba" sözü verdi

Bir dersten kalan ve onu tekrar almak zorunda kalan öğrenciler için, iki değişik uygulama vardı. Bu öğrencilerden vize hakkı alamayanların ilişkisi derhal kesiliyordu. Ama vize hakkı alıp da sınavlarda başarısız olana üçüncü hak tanınıyordu. Dolayısıyla herhangi bir tesadüfe ya da şansa bağlı olarak girilemeyen bir vize sınavı nedeniyle dört yıllık okul hayatı derhal silinebiliyor ve öğrenciler kapı dışarı konulurken "Ne yapalım yönetmelik bu" lafı ediliyordu.

Gerçi, çeşitli öğretim üyeleri, dekanlar ve rektörler de YÖK'ün bu maddesinin eşitsizlik yarattığı konusunda hemfikirdiler ama sorun artık "ancak Meclis'te çözülebilirdi." Örneğin İTÜ Elektronik Bölümü Dekanı Duran Leblebici olayı "müeyyide dengesizliği" olarak nitelendiriyor,ancak "konunun fazla kurcalanmamasını" istiyordu. Bu sorunu Devlet Bakanı Tınaz Titiz'e ilettiği söylentisi yayılan Duran Leblebici gereksiz kümeleşmeler yüzünden böyle bir değişikliğin çıkmaza girmesinden korkuyordu. ANAP İstanbul Milletvekili Orhan Ergüder Ankara ve İstanbul'da bu durumda 50 öğrencinin varlığından haberdar olduğunu ve yasa değişikliği için çaba göstereceğini söylüyordu. Meclis kulislerinde Mükerrem Taşçıoğlu ve eşi Nilgün Hanım'ın da bizzat bu işin peşinde oldukları söyleniyordu. Velilerin müracaatlarına YÖK'ün verdiği yanıtlarda sorunun bir yasa değişikliği gerektirdiği bildirildiği için genel olarak öğretim üyeleri konuşmaktan kaçınıyorlardı. Elektronik öğrencisi iken dördüncü sınıftan atılan Ç.T. ise umutla her gün okula gidip geliyor ve her sabah gazetelere YÖK yasasındaki bir madde değişikliği haberini görmek için bakıyordu. Öğrenciler "af"fın çok sınırlı ve geçici bir çözüm olduğunda birleşiyorlardı. Onlar kader kurbanı değil "YÖK kurbanıydılar "●

Ömer Nevsuhan, 27 yıl sonra tarihe ilginç bir sayfa ekledi

SÖYLEŞİ / ÖMER NEVSUHAN

"Menderes'i kaçıracaktık"

1930 Nevşehir doğumlu, 1960 THY İzmir Müdürü Ömer Çiftçioğlu 27 Mayıs'ın hemen ardından tutuklandı. Gerekçe hukuk diliyle "Sulh zamanında amme telaş ve heyecanını mucip olacak surette asılsız haber yaymak ve milli menfaatlere zarar verecek faaliyette bulunmak"tı. Anlaşılır bir dille Adnan Menderes'i uçak ile kaçırtmaya teşebbüs. Çiftçioğlu yargılandı, orduda temasta olduğu kişilerin ismini vermeden beraat etti. Sırasıyla, 1961-1967 yılları arasında Almanya ve İngiltere'de yaşayan, yurda döndükten sonra Ulaştırma Bakanlığı müşavirliğini üstlenen, ardından soyadını "Nevsuhan" olarak değiştiren, bugünün bir turizm şirketi genel müdürü Ömer F. Çiftçioğlu (Nevsuhan) yargılandığı dönemde mahkemeye anlatmadıklarını **Nokta***'ya anlattı.*

Nokta: 1960 yılında Adnan Menderes'i kaçırmaya teşebbüs ettiğiniz gerekçesiyle yargılandınız. Yargılamaya kadar geçen süre içinde yaşadıklarınızı anlatır mısınız?

Nevsuhan (Çiftçioğlu): Biliyorsunuz 1960 yılı Nisan ayında öğrenci hareketleri başladı. Ben o dönemde Devlet Hava Yolları İzmir Hava Meydanı Müdürü'ydüm. Yurtiçi Bölge Komutanı Canip İskilipligil ve Hava Harp Okulu Komutanı Gavsi Uçakök Paşa ile yakın ilişkilerimiz vardı. Bana yakınlık duymalarının nedeni şuydu: Sayın Adnan Menderes her gelişimde yanaklarımdan öperdi. Sayın Menderes'in Londra'da geçirdiği uçak kazasından evvel, söz konusu uçağın pilotu Münir Özbek ile görüşmüş ve uçağın sıhhi muayene ve teknik kontrolden geçirilmediğini, bunun sorunlar yaratabileceğini söylemiştim. Ve bu durumu Londra uçak kazasından önce bir uzman uçucular heyeti aracılığı ile Menderes'e bildirmiştim. Menderes ile sürekli görüşürdük. Keza Ethem Menderes de Aydın'daki çiftliğine her gelişinde beni mutlaka görürdü. Bu meyanda paşalarla birlikte çiftliğe giderdik.

Nokta: İskilipligil ve Uçakök ile konuşmalarınızın içeriği ne idi?

Nevsuhan: Uçakök Paşa "Ömer Bey, sizin Menderes ile yakın ilişkiniz var, geçmişte de yakın olduğunuzu biliyoruz. Bizim meramımızı anlatmamız mümkün değil, çareyi sizden bekliyoruz. Bizim asker olarak, Hava Kuvvetleri olarak birçok tedbirlerimiz vardır. İhtilalin arifesindeyiz, bu işin şakası yok" derdi. Ben, geçmişteki bazı acı hatıralarımı düşünerek "Menderes'e insanın samimiyetini ifade etmesi mümkün değil" derdim. Kastettiğim, Londra uçak kazası meselesi idi. Buna rağmen "Başka çaremiz yok" dediler. Birkaç gün sonra Gavsi Paşa makam odama teşrif ettiler. Birlikte ihtilalin arifesinde bulunduğumuzu, tedbirlerin alındığını anlatan bir mektup yazdık. Altını ben imzaladım. Mektuba ilaveten bir de liste tanzim edildi. Listede Eskişehir Hava Üssü'nde, Ankara Hava Üssü'nde, İstanbul'da ve İzmir'de birer T-33 iki kişilik jetin emre amade olduğu bildirildi. Bunun dışında bir talep varsa Balıkesir, Bandırma, Diyarbakır ve Merzifon'da aynı şekilde tedbirler alı-

nabileceği ve mezkûr havaalanlarında vazife alacak olan pilot listesi de yazıldı.

Nokta: Mektup Adnan Menderes'e nasıl iletildi?

Nevsuhan: Ben Ankara'ya uçtum. Başbakanlık'ta Adnan Menderes Beyefendi ile temas imkânı aradım. O tarihlerde Hindistan Başbakanı Nehru, Türkiye'yi ziyaret etmekteydi. Müsteşar Ahmet Salih Korur'a, Sayın Menderes ile acilen görüşmem gerektiğini söyledim. O kendisinin de iletebileceğini söyledi, ama ben bizzat görme zaruretini arz ettim. Başbakan beni küçük bir odada kabul etti. Mektubu verdim, Gavsi Paşa'nın ismi mektupta bulunmadığı için şifahen arz ettim. Başbakan gayet nazik, "Zahmet ettiniz, Paşa'ya selamlarımı iblağ ediniz. Kendilerini arayacağım, ama böyle bir zaruretin doğacağına ihtimal vermiyorum. Kaldı ki kadere inanıyorum. Herhalde Sultan Vahdettin'in hatasına düşmekliğim mümkün değildir" dediler. Çıkarken Sayın Korur beni tekrar davet ettiler. Yanına gittim. Bana bir zarf uzatarak, "Evladım, masraflarınız olmuştur. Siz memursunuz, bunu lütfen kabul ediniz" dedi. Zarfı alarak çıktım. İçinde 5 bin lira vardı.

Nokta: Karar da, sizin Ulvi Yenal Bey'e gönderdiğiniz mektuptan söz ediliyor...

Nevsuhan: Şöyle: Adnan Menderes'e verdiğim ilk mektupla ilamda yazılı mektup birbirinden farklı. Başbakan, mektuba rağmen Gavsi Paşa'yı aramayınca 30 Nisan tarihli o mektubu kaleme aldık.

Nokta: Yine Gavsi Paşa ile birlikte mi?

Nevsuhan: Gavsi Uçakök ve Canip İskiliplig il ile birlikte. Mektubun özü şuydu: Anarşi tırmanmaktadır, bazı tedbirler mevcuttur. Bunların realize edilebilmesi için THY'nin seferi olduğu meydanlara uçabilmek için bana pas bilet verilmesi gerekmektedir. Bunu, Genel Müdürüm Ulvi Yenal Bey'e hitaben yazdım. Başlığını değiştirerek Başbakan'a da takdim ettim. Kendisiyle Esenboğa Hava Meydanı'nda görüştük. İstanbul'a uçmak üzereydi. Ulvi Bey bana pas müsaadesini vermediler. Yetkimi aşarak alakalı meydanlara bilet keserek mayısın ilk haftasında turu tamamladım ve adı geçen meydanlarda alakalı pilotlarla görüştüm. Tabiatıyla bunu ben mahkemede söylemedim, hiç bir askeri temastan söz etmedim.

Nokta: Bu mektup nasıl ele geçmiş?

Nevsuhan: Bu mektup Adnan Menderes'te de var. Karar da bundan bahsetmiyor. Ulvi Yenal Bey'deki nüsha nasıl geçmiş ellerine bilmiyorum. Onu, bilahare de sormuş değilim. Sonra genel müdür muavinliği mevkiine kadar geldim. Dosyamda mektup yoktu, görmedim. Mektubun nasıl ele geçtiğini bilmiyorum.

Nokta: "Bütün tedbirler alınmıştır" sözünden kasıt ne idi?

Nevsuhan: Bana mahkemede de sordular aynı şeyi. Ben asker değilim, askerler daha iyi biliyorlar bunu. Tedbirler arasında bir karşı ihtilal olduğunu sanmıyorum. Ben de Gavsi Paşa'ya sormuştum aynı soruyu. Eskişehir'deki jetlerden söz etti. İcabı halinde kaçmak için değil de, bir tedbir olarak havada kalabilmek için. Ayrıca birkaç tank hazırdı her zaman. Bunu Paşa söylemiştir bana. Tedbirler bunlardı. Amaç, Adnan Menderes'in sıhhatini korumaktı.

Nokta: Mektubu Gavsi Paşa ile birlikte hazırladığınız halde neden tek kişi olarak yargılandınız?

Nevsuhan: Mektubun altında benim imzam vardı. Sorguda ve duruşmada da onların isimlerini vermemiştim.

Nokta: Daha sonra ne zaman görüştünüz Menderes ile?

Nevsuhan: Menderes, 15 Mayıs 1960 günü İzmir'e gelmişlerdi. 17 Mayıs günü Salihli Demirköprü Barajı'nın açılışı mıydı yoksa temel atma mı, şu anda kesin olarak hatırlamıyorum, Salihli'ye gitmişlerdi. Ben de açılışa iştirak ettim. Menderes'e çok yakın olmaklığıma ve hemen önümdeki sırada bulunmuş olmasına rağmen son gelişmeleri arz etme fırsatı bulamadım. Hava çok sıcaktı. Birkaç albay, Menderes'in güneşten müteessir olmaması için başına şemsiye tutuyorlardı. Kendisi aynı gün tarifeli uçakla Ankara'ya döneceklerinden merasimden erken ayrılarak meydana müteveccihen yola çıktım. Menemen'i geçmiştik ki otomobilimiz şarampole uçma tehlikesi geçirdi. Bu bir tuzaktı, Menderes'e karşı bir tuzaktı. Şöyle ki, bir dönemeç yarım metreye yakın yumuşak toprakla doldurulmuştu. Saatte 30-40 km. süratle gelen bir vasıta dönemez ve kayarak uçuruma yuvarlanabilirdi. Mezkur tarihte THY başşoförü olan Mustafa Biraltın, direksiyonunu diğer istikamete kırarak kayalara çarptırdı. Ön takım hasar gördü ama kurtulduk. Hemen polise haber verdik. Bir başka vasıta ile meydana geldim. Menderes ve yanındaki heyet 17.00-19.00 arası meydana geldiler. Uçağa binecekleri vakit, yakınına giderek mektubuma cevap alamadığımı, ihtilalin her an olabileceğini arz ettim. Uçağın yanında Devlet Bakanı Medeni Berk, İzmir eski Belediye Başkanı Osman Kibar, DP Başkanı Faruk Tunca Beyefendiler vardı. Menderes'in bana cevabı, "Beni bu akşam Faruk Tunca Bey vasıtasıyla arar mısınız?" oldu. Ne yazık ki temas kurulamadı.

Nokta: Canip İskiliplig il ve Gavsi Uçakök, Menderes'e ayrıca bilgi vermemişler mi?

Nevsuhan: Hayır, hayır. Hiçbir şey... Ben bildirdim. Menderes ile irtibat kuramayınca Uçakök Paşa,

"Çağırdım arkadaşları , Türkiye'nin hiçbir yerinde askeri harekât yoktur dedim."

korgeneral, beni telefonla çağırarak görüşmek istediğini bildirdi. Oraya gittim. "Biz, asker olarak işin içine girmek istemiyoruz" dedi. "Ordu karışık, muhtelif görüşler var. Orduya gizli tamimler var. İhtilal oldu, olacak. Bu bakımdan ne yapabiliriz?" dedi. Ben de bir binbaşı arkadaşım olduğunu, onu çağırabileceğimi söyledim. Müsaade ederseniz bu arkadaşımın ismini vermeyeyim.

Nokta: Şu anda yaşıyor mu bu arkadaşınız?

Nevsuhan: Bilmiyorum, 27 yıl geçti aradan.

Nokta: Arkadaşınızın rolü ne olacaktı?

Nevsuhan: Paşaların talimatını Ankara'ya iletecekti. Binbaşıya bir tel çektik. İşte, filanca binbaşının Pan- American yardımıyla aldığımız telsizlerin bakımına yardımcı olmak üzere İzmir'e gelmesi için gidiş-geliş pas kesilmesi... O gün geldiler. Paşalarla görüşüp talimatları aldılar. Bilahare köşkte görüşmeler yaptığını söylemişti.

Nokta: Yalnız Adnan Menderes ile mi görüşmüştü?

Nevsuhan: Celal Bayar ve Adnan Menderes ile. Hiçbir sıfatı olmayan bir binbaşı nasıl girsin oraya? Ama Gavsi Uçakök Paşa dedi ki, "Filanca paşayı görün, o sizi köşke götürecek." Bu kişinin adını hatırlamıyorum şu anda. Ankara'daki bir paşa ile görüştüm. Onun vasıtasıyla mektubu Celal Bayar'a götürdüm.

Nokta: Peki neler görüşüldüğünü biliyor musunuz?

Nevsuhan: Görüşülen şu... İhtilalin arifesindeyiz, kilit noktalar tutulmuştur. Yalnızca bu idi konuşulan.

Nokta: Kararda sözü edilen "27 Mayıs günü telsiz odasındakilere fikir ve kanaatlerini bildirmek maksadı ile" sarfettiğiniz sözler neler di?

Nevsuhan: Bunun için 27 Mayıs

Menderes, kaçırılması önerisine, "Böyle bir zaruretin doğacağına ihtimal vermiyorum" karşılığını vermişti

gününü anlatmak lazım. Ben sabah 6'da meydana gittim. Bizim alan ile askeri alan bitişikti. Baktım tam ortada bir askeri dakota uçağı park etmiş. Makam odamdaki telsiz ile kuleyi aradım. "O uçak neden duruyor orada?" diye sordum. Uçaktan bir ses yükseldi. "Her şeye burnunu sokma!.." Daha sonra uçak kımıldamaya başladı. Müsaade almadan da gitti. Ki Cemal Gürsel Paşa'ymış uçaktaki.

Nokta: Sizin ihtilalin yapıldığından haberiniz var mıydı?

Nevsuhan: Radyo devamlı olarak hükümete askeri idarenin el koyduğunu tekrar ediyordu. İki tayyareye talimat verdim, benzinlerinizi full yapın diye. Yani, mesele Ankara'ya şu kadar benzin alması lazımken yolcusuz düşünülerek benzinlerinin tam manası ile doldurulmasını söyledim. Çünkü Menderes'in nerede olduğu belli değildi. Eğer İzmir'e gelebilirse ve askeri uçakta bir arızalanma zuhur ederse bu uçakla Menderes'i Avrupa'ya kaçırmak için gerekli hazırlığı yapmıştır. Çift tabancam emre amadeydi. Pilotların mukavemeti halinde zor kullanarak uçağı hareket ettirecektim.

Nokta: Menderes 26 Mayıs'ta Eskişehir'deydi. Orada ve diğer illerde böyle önlemler alınmışken neden bu yolu denemedi?

Nevsuhan: Eskişehir'de uçak var ama, Menderes bize inanmış değil ki... Yoksa orada general rütbesinde bir kişi T-33 ile Menderes'i alıp istediği yere uçacaktı. İhtilalden sonra Gavsi Paşa ile görüştük. "Gördünüz, elimizden geleni yaptık ama samimiyetimize inanılmadı" dedi.

Nokta: Telsiz odasındaki sözlerinizi sormuştum...

Nevsuhan: Cemal Gürsel'i taşıyan uçak hareket ettikten sonra ben telsiz odama geçtim. THY Pan-American yardımı ile telsiz telefon şebekesi kurmuştu. Erzurum, Malatya, Van, Elazığ ve Doğu meydanlarındaki arkadaşları telsiz başına çağırarak, oralarda bir askeri hareket olup olmadığını sordum. Sonra onların telefonlarını açık bırakarak verdikleri cevapları Canip İskiliplig il'e dinlettim. Ardından meydan müdürlerine hitaben "Türkiye'nin hiçbir yerinde askeri harekât yoktur. Birkaç maceraperest radyoyu ele geçirmiştir. Türkiye Güney Amerika memleketlerinden biri değildir, birkaç macerapereste teslim olmayacaktır" mealinde bir konuşma yaptım. Öğleden sonra 15 civarında İstanbul Hava Meydanı'na el koyduğunu söyleyen Zafer Binbaşı aradı. Yardımcı olup olmayacağımı sordu. "İhtilaller muvaffak oldukları anda meşru sayılırlar. Şu anda hükümet ayaktadır. Sizin gibi maceraperestlere inanmıyorum" dedim.

Nokta: Ne zaman tutuklandınız?

Nevsuhan: İlk tutuklanmam 29 Haziran'da oldu. Toplam 40 kişi kadardık. Önce bugünkü Konak Meydanı'nda bulunan Emniyet Müdürlüğü'ne getirildik. Sonra cemselere bindirilerek poligona getirdiler. Maalesef orada Hava Harp Okulu öğrencilerini iki sıra halinde dizmişler, aralarında ablamın oğlu da var. Her geçene vuruyorlar. Karşıya şişman, tıknaz bir binbaşı oturmuş, bir ere ayakkabılarımızın ökçelerini söktürüyor. Sıra bana geldi. Ayakkabımı da o gün, Adnan Menderes'in de kunduracısı olan muhterem bir beyden almıştım. "Binbaşım ben milyarder değilim. Neden söküyorsunuz ayakkabılarımızı, bizim ayakkabılarımı-

zı sökmek için mi ihtilal yaptınız?" dedim. Beni tuvalete kapattılar maalesef... Yaz aylarıydı. İyi bir elbisem vardı. Beyaz ceket, gri pantolon... Sabaha kadar gelen giden üzerime işedi. Sabahleyin banyoya gönderdiler. 12-13 gün kadar fırın gibi bir yerde beklettiler hepimizi. Kimse bize yemek falan vermedi. Daha sonra koğuşlara geçirdiler. Bu meyanda oradan teker teker tahliye başladı. Sorgu sual yok yalnız. Orada kim aldı bilemiyorum ama rüşvetle bırakılan insanlar da oldu. Tahliyeler sonucunda 5-6 kişi kadar kaldık. Bizi Buca Hapishanesi'ne naklettiler.

Nokta: Neden tutuklamışlardı sizi?...

Nevsuhan: Bilmiyorum, hiçbir şey söylenmedi bize. 60 yılının Eylül ayında sorgu sual yapmaksızın beni de salıverdiler. Eve geldim. Yeni baştan tevkif ettiler beni, götürdüler. Birisi mektup yazmış Milli Birlik Komitesi'ne. "İzmir Meydan Müdürü Ömer Çiftçioğlu 15 Mayıs günü Adnan Menderes'i kaçırmak için uçak hazırlatmıştı" demiş. Dava açıldı. Bu arada beni İstanbul Balmumcu Hapishanesi'ne naklettiler. Oradan gelip gittim mahkemeye.

Nokta: Duruşmalar hakkında bilgi verir misiniz?

Nevsuhan: Bana sürekli sordukları, tedbirlerin neler olduğuydu. Burada size anlattıklarımı o zaman anlatmamıştım tabiatı ile. Paşaların ismini de vermemiştim. "Benim söylediğim tedbir şuydu" dedim, "Akıl için yol birdir. Askeriyede hepimizin arkadaşları vardır. Ama kol kırılır yen içinde kalır." Sonunda da beraat ettim. Kararı gördünüz...

Nokta: Sizlere inansaydı, Başbakan'ı kaçırmanız mümkün olacak mıydı?

Nevsuhan: Olacaktı. Hem İzmir'de hazır, hem Eskişehir'de hazır. Fakat inanmış değil. Menderes'i Yassıada mahkemelerinde de gördük. Duruşmalarda "aman efendim" falan demesine gerek yoktu. İnsandı ama başbakandı. Verilecek hesabı yoktu. Pısırıklık mıydı, bilemiyorum. Belki de kadere inanıp inanmamak meselesi... Celal Bayar merhum, büyük direnç göstermiştir. O, 'Beni millet seçti millet alır' dedi. Ben onca olay karşısında hiçbir zaman metanetimi kaybetmedim.

Nuray Şirin

TRABZON / BARO SAKATLIĞA KARŞI

Felçli avukata hayır!

Sakatlar Haftası'nın sürdüğü günlerde Trabzon Barosu, özürlü avukat Hüseyin Çıray'ın tekerlekli sandalyesini "moral bozduğu, kireçli badananın dökülmesine neden olduğu" gibi gerekçelerle adliyedeki avukat odasına sokmama kararı aldı.

"Sırım gibi delikanlı"ydı. Taki o trafik kazasında boynu kırılıp felç oluncaya kadar. Kazanın ardından yaşamının büyük bir bölümünü tekerlekli sandalyede geçirmeye başlayacak, kendi ifadesiyle "Kafka'nın Değişim'indeki ünlü Samse gibi" bir gün ezilmemek için, vücuduyla olmasa da beyniyle var olmaya çalışacaktı. Oldu da. Tüm vücudunu saran felce yenilmedi, mesleğini yıllar yılı en iyi şekilde sürdürmeye çalıştı.

Trabzon Barosu avukatlarından Hüseyin Çıray 15 yıldır mesleğini tekerlekli sandalyesinde sürdürüyordu. O güne kadar da sandalyesinin kendisine ve eşine olan manevi yükünün dışında pek kimseye zararı olabileceğini düşünmemiş, kendisi kadar çevresinin de onun artık sandalye ile birlikte varolabileceğine alıştığını zannetmişti. Öyle olmadığını ise Trabzon Barosu Yönetim Kurulu'nun aldığı "sandalyenin baro odasında bırakılmasını yasaklayan" kararıyla anlayacak, kendi öz örgütünün geliştirdiği böylesi bir tavra karşı tepkisi de kararın "Çağdaş demokratik yaşam ilkelerine, insan haklarına ilişkin uluslararası belgelere, sakatların çalıştırılmasına ilişkin pozitif hukukta yapılan düzenlemelere" aykırılığı bazında olacaktı.

Barolar Birliği Başkanı T. Evren: "Ben bir şey söyleyemem."

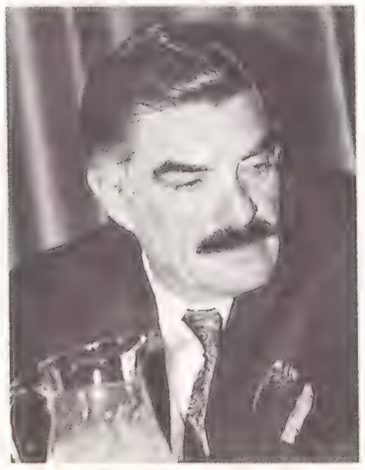

Moral bozan sandalye. "Baronun bir üyesi olarak doğal bir davranışla adliyeden ayrılırken özellikle konumu da uygun olduğundan tekerlekli sandalyemi adliyedeki baro odasına bırakmaya başladım" diyordu Çıray. Fakat bir süre sonra Baro Başkanı Av. Mustafa Altunbaş, Çıray'a önce başkaları aracılığıyla, sonra da bizzat kendisi "sandalyeyi odaya bırakamayacağını ve bırakırsa da odadan dışarı attıracağını" söyleyecek, gerekçe olarak da "Sabahları belediye hoparlöründen ölüm ilanlarının duyulması, ardından da odada sandalyenin görülmesinin avukatların morallerini bozduğunu" gösterecekti.

Çıray şaşkındı. Şifahi olarak kendisine söylenenlerin resmi bir biçim alabileceğine hiç inancı olmadığından, Altunbaş'tan yönetim kurulu kararı isteyecek ve karar için baroya yazdığı dilekçede de "Toplumsal süreçlerin insanları sinekler gibi ezdiği dünyamızda genelde insanlık sorunlarına, özelde ve özellikle sakatlık sorunlarına alçak gönülle de olsa çözümler üretebilmiş ender sakatlardan birisi olarak ve ayrıca savunuculuk gibi bir uğraşın bağlısı olduğumuzu da düşünerek, belli olanaklara sahip bir sakat olarak, sakatlar topluluğuna olan sorumluluğumuzdan ötürü çalışan sakat olarak, karşılaştığımız ve siyahbeyaz ayırımı gibi bize çağ dışı gelen bu anti-demokratik tutumun hukuksal düzeyde çözülerek tartışmalı olmaktan çıkarılması için tekerlekli sandalyemi 5. kattaki odaya bırakıp bırakamayacağım konusunda karar oluşturulması için başvurmak zorunluluğu doğmuştur" diyecekti.

SEVKUTHAN NEVSUHAN/ NOKTA

Avukat H. Çıray 15 yıldır tekerlekli sandalyeyle mesleğini sürdürüyor

Baro Yönetim Kurulu dilekçe üzerine toplanıyor ve aldığı kararla da Çıray'ın tüm tahminlerini boşa çıkarıyordu. Sandalye odaya bırakılmayacaktı. Karardaki gerekçeler ise, "Tekerlekli sandalyenin 4. katta mevcut bekleme odasına bırakılması halinde kapı arkasından başka uygun bir yerin olmaması nedeniyle kapının açılıp kapanmasına engel olduğu, kireçli badananın dökülmesine neden olarak taban kaplamayı kirlettiği, kapı arkasında bulunan elektrik düğmelerinin kullanımına engel olduğu, sandalye nedeniyle askılıkların en az 10 adedinin kullanılmaz hale geldiği, tekerlekli sandalyenin odanın güzelliğini bozduğu" şeklinde sıralanıyor ve ancak duruşmalar sırasında sandalye ile girip çıkmakta, sandalye ile oturmakta bir sakınca olmadığı belirtilerek, sandalyenin diğer zamanlarda koridora bırakılması uygun görülüyordu.

Baro Başkanı Altunbaş **Nokta**'ya "Çıray'ın sağlıklı halini bildiğim için sandalyesini görünce ister istemez üzülüyorum" diyordu. Psikolojide çağrışım diye bir olay vardı. Sandalye ona, Çıray'ın sağlıklı halini hatırlatıyordu. Onun bu insancıl düşüncesini hiç kimsenin istismar etmeye hakkı yoktu. Ayrıca Çıray'a odaya hiç girmesin denmiyordu ki. Sadece sandalyeyi odaya bırakmaması söyleniyordu. Bunun bu kadar büyütülecek bir yanı yoktu. Ayrıca baro odasının dekorasyonu çok güzeldi ve sandalyenin odanın güzelliğini bozduğu da gerçekti. Av. Zafer Yıldız da Altunbaş gibi düşünürken, Av. İlhami Algan kararı kesinlikle doğru bulmadığını söylüyor, aslen "moral bozma" faktörüyle alındığını, ancak "gözü alınmış arkadaşlar da var, o zaman onlarda mı gelmesin" türü eleştirilerle, diğer maddelerin de eklendiğini belirtiyordu. Av. Necati Aygül "Gerekçeler böyle bir karar için yeterli değil" derken, Av. Yusuf Kuvvet ise "Daha esnek yaklaşılabilirdi, sandalyenin orada durması arkadaşın kişiliği ile birlikte bana bir rahatsızlık vermiyordu" diyordu...

Çıray, durumu bir telgrafla Barolar Birliği'ne de bildirecek, Başkan Teoman Evren **Nokta**'ya "Konu baromuzun bir iç sorunudur, ben bir şey söyleyemem" diyecekti.

Kararın ardından Çıray sandalyesini koridorda bırakmaya başlıyor, ve yanına da "olur ya, burada durması da engellenir" endişesiyle "Bu sandalye burada baro yönetim kurulu kararıyla durmaktadır" diye bir döviz koyuyor ancak bir iki gün sonra döviz, "kimliği meçhul şahıslarca" kaldırılıyordu.

Sevkuthan NEVSUHAN

Apartmanlarda, gecekondularda
yakıt masrafını azaltmak,
duvardan-çatıdan gelen
soğuğu önlemek için

FEPOR®-Styropor

FEPOR İŞİ YALITIM VE AMBALAJ SANAYİ A.Ş.
Merkez: 2. Taşocağı Cad. Oğuz Sok. Barbaros Han Kat 1 Tel: 172 39 00
Telex: 26455 A/U (80300) Mecidiyeköy/İSTANBUL
Ankara Bürosu: G. Mustafa Kemal Bulvarı 139/A Maltepe Tel: 30 40 82 / 30 74 09 Teleks: 44050 Fenis

BİR SALDIRI SALGINI

"Urun kâfirlere!"

Mübarek Ramazan ayı ilerler, bayram yaklaşırken, aşırı dinci kesimin laik vatandaşlara saldırıları da endişe verici düzeye ulaştı... Van'da oruç yediği için taş ve sopayla öldürülen öğrenci olayının ardından, Cebeci Kız Meslek Lisesi'nde oruç yiyen arkadaşlarının çaylarına zehir katan iki kız öğrenci yakalandı. Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi'nde öğrenci Doğan Çermik, yemek yediği için bir grubun saldırısına uğradı... İsviçre'de işçi olarak çalışan Mehmet Bulut, izinli geldiği memleketi Erzincan'da "sokak ortasında alenen sigara içerken" bazı kişiler tarafından dövüldü... Oruç yiyen arkadaşını döven bir memur tutuklandı...

Bu arada hemen hemen bütün bakanlıklarda ve devlet dairelerinde yemekhanelerin "tamirat" nedeniyle kapalı olduğu, çay ya da sigara içmenin bayağı cesaret meselesi haline geldiği gözleniyor...

EMRE DUAS NOKTA

BİR ÇÖZÜM

Sath-ı mail kayganlaşıyor

Erken seçim hazırlıkları artık "aşikâr" biçimde ivme kazanırken, Anayasa değişikliği konusunda da açıklığa kavuşuldu. 175. maddenin değiştirilmesi ve yasakların kaldırılması için iktidar partisi, DYP ve DSP ile anlaştı. Birkaç saatte bir fikir değiştirerek konuya yeterince kabak tadı verdirdiğine kanaat getiren Başbakan, artık hızla sonuca gidiyor. SHP'li milletvekillerinin red oylarına rağmen Anayasa değişikliği önerisinin maddeleri mecliste görüşülüp birer birer kabul ediliyor. Seçmen yaşı 20'ye indiriliyor, milletvekili sayısı 400'den 450'ye çıkarılıyor ve geçici 4. madde yürürlükten kaldırılıyor...

Bütün bu manevraların, hayat pahalılığının dehşetini etinde kızgın demir gibi hisseden halka ne getireceği ise kamuoyunda merakla izleniyor...

HAFTANIN İNCİSİ

"AET'ye başvurmamız Avrupalıları rahatsız etti. Aralarında anlaşarak Eurovision'da bize sıfır puan verdiler. Türkiye artık bütün Avrupa'yı korkutuyor. Bu da güzel bir şey."

Semra Özal

BİR PORTRE

Elif Naci

Seksen dokuz yaşındaki delikanlı, nesilleri git gide tükenen "İstanbul efendilerinin" sonuncularından biri, ressam ve keyif ehli Elif Naci de dünya değiştirdi... İbrahim Çallı'nın öğrencisi, ünlü D Grubu'nun kurucularındandı. Türk ve İslam Eserleri Müzesi'ni, Topkapı Sarayı Müzesi'ni yönetmiş, Cumhuriyet gazetesinin kırk yıl süreyle arşivciliğini üstlenmişti.

Sevmeyeni yoktu. Güzel olan her şeye düşkündü. Seksen dokuz yaşında rakı içiyor, "belden aşağı" fıkralar anlatıyor, evinde gizli gizli dansöz Nesrin Topkapı'nın fotoğraftan resmini yapıyordu!...

Ölümüyle İstanbul'dan bir parça daha koptu.

HÜRRİYET

Boğaziçi Üniversitesi Güher-Süher Pekinel kardeşlere "fahri doktorluk" unvanı verdi. Kendi alanlarında özel bir başarı sahibi kişilere verilen bu unvan, ikiz piyanist kardeşlere klasik Batı müziği alanındaki başarı ve hizmetleri nedeniyle verildi. Kardeşler bu ödülü "yeni bir görevin başlangıcı" olarak gördüklerini özellikle belirtiyorlar.

KISA... KISA...

• **Türk-İş İzmit'te 25 bin işçinin** katıldığı büyük bir miting düzenledi. Cevdet Selvi yönetiminde Petrol-İş sendikası ve başlattıkları grev, konfederasyonu ve Şevket Yılmaz'ı daha etkin olmaya zorluyor...

• **Eski İstanbul Emniyet Müdürü** Şükrü Balcı, mahkemeden sonra "bürokrasi nezdinde de" aklandı ve İçişleri Bakanlığı'nda Merkez Valiliği'ne getirildi.

BİR FOTOĞRAF

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nin son sınıfına, geçim derdine ve İhsan Doğramacı'nın YÖK'üne rağmen gelebilmiş olan İsmail Duygulu, pes etti... Delikanlı, ödemesi gereken 14 bin lira sınav harcını yatıramayınca çaresizlikten kendini bir Atatürk heykeline zincirledi. Duygulu, eşin dostun yardımıyla okuma ve hayatta kalma mücadelesi veriyor, üstelik veremli...

ADEM ALTINNOKTA

BASINDAN YORUMLAR

Seçimle gelen seçimle gitmeli

Kim bu **Tahir Aktaş?...** İstanbul Eminönü Belediye Başkanı.. Adı bin tane yolsuzluk iddiasına karışan.. Yasadışı baskı gruplarıyla ilişkileri bulunduğu öne sürülen.. Gazeteci dövdüren.. Para almadan iş yapmadığı iddia edilen.. Belediyelerdeki yolsuzluk furyasında çeşitli yasadışı işlerin tam ortasında bulunduğu ileri sürülen bir belediye başkanı..

Buna rağmen Tahir Aktaş görevinden alınmamalıydı! (...)

Yanlış. Hem de çok yanlış. **"Seçilmiş"** bir belediye başkanını, bir bakan **"idari bir kararla"** görevden alamaz. Görevden aldığı başkan Tahir Aktaş bile olsa! (...)

Bu **"otorite düşüncesi"**değil midir ki, zaman zaman belediye sınırlarını aşarak Ankara'ya kadar uzanıyor? Seçilmiş Meclisleri on yılda bir **"vesayet"** altına alıyor? Birileri çıkıp **"Bu seçilen insanlar yanlış yapıyor"** diyerek Meclisi feshediyor? Hükümetleri deviriyor?

Tahir Aktaş'ların ne olduğu malum. Halk zaman zaman Tahir Aktaş'ları göreve getirerek, **"yanlış seçimde"** bulunabiliyor. Ama bu yanlış seçimi neden halkın kendisi düzeltmiyor da başkaları **"halk adına"** düzeltiyor?

Yalçın Doğan, 11 Mayıs Cumhuriyet

EMRE DUAS NOKTA

Mühendisin mumu

Çarşı-pazarın bugünkü el yakıcı durumu ile ekonominin genelindeki darboğaz tehlikesi birbirinden soyutlanamaz. İhracatın bir tavanda takılıp kalması kaçınılmazdı. Çünkü "ihracat patlaması" denilen olayın altında büyük ölçüde, zaten dışarıya giden birtakım Türk ürünlerinin sıkıyönetim zorlaması ve teşvik tedbiri özendirmesi sayesinde Tahtakale yerine Merkez Bankası kanalından döviz portföyümüze girmesi yatmaktaydı. Yoksa, mesela bir yıl içinde et ve canlı hayvan ihracatındaki misillerle artış için bir yıl içinde Türkiye'ye gökten bu ölçüde et ve hayvanın yağmış olması lazımdı. (...)

"İhracat patlaması"nı kendini beğeninin bir sebebi yapacak yerde bunun üzerinde ekonomist gibi kafa yormak ve ihracat ürünlerinin çeşidini değiştirmek, tüketim mallarının yanına yavaş yavaş ara ve yatırım mallarını eklemek gerekirdi. Nitekim petrol fiyatları düşünce tüketim mallarımızın Körfez'deki satışı da dramatik tarzda azalıvermiştir ve budur ki dışarıda, "Bu Türkiye dış yükümlülüklerini nasıl ödeyecektir?" sorusunu kafalara sokmuştur. İhracattaki duraklama "şevk eksikliği"nden değil, "mal eksikliği"ndendir.

Ama içeride bir başka soru kafalara daha büyük endişeyle takılmaktadır: "Önümüzdeki kuşaklar bu, her gün artan dış yükümlülüklerin altından nasıl kalkacaklardır?"

Mühendis Özal'ın hukukla uğraşısının Anayasa sorununu nasıl arapsaçına çevirdiği, konunun özelliği dolayısıyla, ekonomi sorununu nasıl bir darboğaza götürdüğünden daha kolay ve daha rahat görülüyor. (...)

Sayın Özal, bunları bırakıp, ihtisasınız olan elektrik mühendisliğiyle uğraşsanız?...

Metin Toker, 10 Mayıs, Milliyet

ORTADOĞU / DENGELER ALTÜST OLDU

İsrail'de Arafat bunalımı

Filistin Ulusal Meclisi'nin Cezayir'deki birleşme toplantısının sonuçları çeşitli Arap ülkelerini önlemler almaya iterken, İsrail'de de hükümet bunalımı yoğunlaşıyor.

Barış yanlısı İsrailliler Gazze'de yaşayan Filistinlilerle birlikte "barış yürüyüşü" yapıyorlar

Geçtiğimiz nisan ayında Cezayir'de toplanan Filistin Ulusal Meclisi, "mücadele" temelinde birleşme kararı alıp "Amman Anlaşması"nı iptal ettiğini açıkladığında Amerika ve Batı dünyası bu tavrı "barış umutlarına vurulmuş bir darbe" olarak niteliyordu. Bu nitelemenin ardından da İsrail'in beklenen "barış taarruzu" başlıyordu. Ancak İsrail'in bu taarruzu, uluslararası planda FKÖ'nün durumunu zayıflatmaktan çok, ülke içindeki 31 aylık koalisyonun çatırdamasına yol açıyordu. Aslında Arap-İsrail "barışı" konusu İsrail hükümetinin koalisyon ortakları arasındaki en çekişmeli konuydu. Şimon Peres'in İşçi Partisi, "Uluslararası Barış Konferansı"ndan yanaydı ve Peres bu doğrultuda Sovyetler Birliği, Fas ve Çin'le bir dizi görüşmeyi gerçekleştirmişti. Başbakan İzak Şamir'in Likud Partisi ise, böyle bir konferanstan çok, tek tek Arap ülkeleriyle görüşmekten yanaydı. Aslında Şamir'le Peres,bir madalyonun iki yüzü gibi ortaya çıkan fırsatları ,birbirine zıt görünmesine rağmen amaca hizmet için değerlendirmeye çalışıyorlardı.

Örneğin, Arafat,Cezayir toplantısı sonrasında, "Başkenti Kudüs olan bir Filistin Devleti"nin kurulmasından söz edince, Şamir de derhal "Kudüs ebediyen İsrail'in başkenti olarak kalacaktır" cevabını vermişti. Şamir'in görünümü "uzlaşmaz" olarak belirirken Peres de bu hükümet ortağını köşeye sıkıştırmak için "barış" kampanyasına hız vermişti.

Ortadoğu'da "Uluslararası Barış Konferansı" sorunu koalisyon ortakları Şamir ile Peres arasındaki ilişkileri kopma noktasına getirdi

Arap âleminde ne oluyor? Bu arada Ürdün, FKÖ'nün varlığını ve rolünü tanımakla birlikte, El Ahram'ın yorumuyla içerde Filistinlileri ayıklamayı amaçlayan bir düzenlemeye hazırlanıyor ve Başbakan Zeyd El Rifai hemen Amerika'ya gidiyordu. Gene Mısır, FKÖ'nün son kararlarına tepki kabilinden örgütün Kahire'deki bürolarını kapatıyordu. Suriye ise, FKÖ'nün son kararlarından fazla memnun olmadığını belirtmek amacıyla, Filistinli yetkililerin, ülkeye 3 ay girmelerini yasaklıyordu. Suudi yanlısı **El Şark El Avsat** gazetesine bakılırsa "Ürdün-Mısır" ittifakı FKÖ'yü temsil edecek başka bir "seçenek" peşindeydi.

Sonuç olarak saflarını birleştiren FKÖ'nün resmi Arap ülkeleriyle ilişkileri gerilemişti,ama öte yandan Arap âleminde Suriye, Libya ve Irak'ın da dahil olduğu yeni eksenler ve dengeler söz konusuydu. Bu durumda FKÖ'yü barış sürecinden çıkarmak ve Arap ülkeleri arasında sempati toplamak Şimon Peres için bulunmaz fırsattı...

Nitekim aynı "tarihi fırsatı", ABD Başkanı Reagan, Başbakan İzak Şamir'e gönderdiği gizli ve özel mektupta hatırlatıyordu. **Le Figaro**'ya göre Peres, bu mektubu görünce artık harekete geçmenin zamanının geldiğini anlamıştı.

On Yıl Önce Beş Yıl Sonra. 1973 Arap-İsrail savaşı, Mısır'ın öldürülen başkanı Enver Sedat'ın 1978'de İsrail'i ziyareti, arkasından gerçekleştirilen Camp David Antlaşması, İsrail'de başta sol kanat olmak üzere gittikçe yayılan bir dalga halinde İşçi Partisi saflarını saran "Araplarla Barış" isteğini ön plana çıkarmıştı. Peres 1984'te "barış" sloganıyla katıldığı seçimlerden zaferle çıkmıştı. Ancak barış için koşullar yeterince olgunlaşmadığı gibi, ülke ekonomisinin içinde bulunduğu durum da barış sloganıyla çözülecek gibi değildi. Peres kolları sıvadı, ve koalisyon hükümetinin ilk dönemindeki başbakanlığı sırasında, enflasyonu büyük oranda aşağı çekti, belirli bir istikrar sağladı, orduyu Lübnan'dan geri çekti ve bütün bunlardan sonra da Arap ve Batılı ülkelerle barış konusunda temaslara başladı. Örneğin Filistinlilerle barış istediğini göstermek istercesine Kudüs'te yayınlanan ve FKÖ'ye yakınlıklarıyla tanınan, **El Fecr** gazetesi Yayın Müdürü Hanna Sanyora ve **Gazze Barolar Birliği** Başkanı Fayiz Abu Rahme'nin İsrail Dışişleri eski bakanı ve Knesset Dışilişkiler Komisyon Başkanı Aba Eban'la "King David" otelinde görüşmesini sağlıyordu. Hatta bu görüşmeden sonra yazılı bir ortak bildiri bile imzalanmıştı. Bu buluşmanın ardından Peres bu ikiliyle bizzat görüşecek ve görüşmeler zincirinin son halkası Peres'in Sosyalist Enternasyonal'deki Sovyet temsilcisi Rostov ile görüşmesi olacaktı.

Filistinlileri yeniden bir çatı altında toplayan Arafat, İsrail'i zorluyor

Bu arada İsrail basını "barış" konusunu sürekli gündeme getirerek kamuoyunu hazırlamaya çalışıyordu. Nitekim İngilizce yayınlanan **Jerusalem Post**" gazetesi "Şamir uzun süre barış çağrılarını reddedemez" derken,**Ha'Aretz** gazetesi "Ürdün'le barış için şartlar oluşmuştur" görüşündeydi. Yine **Ha'Tsofiya** gazetesi Macaristan'ın başkenti Budapeşte'de toplanan Dünya Yahudi Kongresi'ne işaretle "İsrail'in artık komünist dünyaya açıldığını ve bunun gereklerini yapması lazım geldiğini" söylüyordu.

Hatta **Observer**'e bakılırsa, Ürdün'le gizli ilişkilerde de epeyi mesafe katedilmiş ve "Kral Hüseyin neredeyse İsrail'in 1967'de ele geçirdiği toprakları İsrail'e bağışlıyacak duruma gelmişti.'

Sonuç olarak, Peres, koalisyon ortağı Şamir'i içerden ve dışardan kuşatmıştı ve rakibini seçime zorlamaya karar vermişti. Ama Şamir "devam" diyordu ve hükümetteki bunalımı bir halkoyu ya da erken bir seçim olmaksızın geçiştirme niyetindeydi. Bu da, bir noktaya kadar Peres'in işine gelebilirdi, çünkü onun da elinde henüz tam anlamıyla gelişmiş ayrıntılı bir barış planı yoktu. Evet epeyi mesafe katedilmişti, hatta bazıları artık "İsrail yetkilileri yarın Arafat'la tokalaşabilir" deme noktasına kadar gelmişlerdi. Örneğin **Ha'Aretz** gazetesiyle istihbarat eski başkanı Yahoşvat Hırkabi böyle bir eğilim taşıyordu ama Arap âlemi gerçek anlamıyla başka bir âlemdi ve onlar için Peres ya da Şamir barış konusunda çok fark etmezdi. Çünkü ikisinin de dış politikası temelde aynıydı. Dolayısıyla "barış"ın Musa'dan kalma eski bir masal olarak kuşaktan kuşağa anlatılması sürebilir ve Ortadoğu güneşinin altında belli bir süre daha pek fazla bir şey değişmeyebilirdi ●

devekuşu

BİR KİŞİYE
YARIM MİLYAR

TOPLAM İKRAMİYE
İKİ MİLYARDAN FAZLA

MILLIYET PİYANGO
"Belki de sıra sizde"

19 MAYIS
ÖZEL ÇEKİLİŞİ

Bir bilet alın,
umudu sevince
dönüştürün!..

19 MAYIS

Eski ajan Peter Wright'ın kitabı İngiltere'yi birbirine kattı

İNGİLTERE / KİTAP SKANDALI

'Casus Avcısı'nın engellenemeyen itirafları

İngiliz karşı casusluk örgütü MI-5'in eski görevlilerinden Peter Wright'ın henüz yayımlanmamış olan kitabında örgütün, geçmiş Başbakanlardan Harold Wilson'ın "KGB ajanı" olmasından kuşkulandığı öne sürülüyor.

"Gizli servislerde daha fazla açıklığın ve daha az illegalitenin zamanı artık geldi. Ortada bunca casus varken, MI-5'in bunların tümünü yakalamasına olanak yok. Sovyet sızmalarına karşı en iyi çözüm de bu sorundan tüm halkın haberdar edilmesidir. Kitabımın amacı da bu zaten.." 1955-1974 yılları arasında üç İngiliz gizli haberalma servisinden biri olan MI-5'de görev yapmış olan Peter Wright söylüyordu bu sözleri; hem de Sydney'de, "devlet sırlarını yayın yoluyla açıkladığı" gerekçesiyle İngiltere hükümeti tarafından verildiği mahkeme huzurunda... Wright, esas görevi gizli "sır"ları bulup ortaya çıkarmak olan karşı casusluk örgütü MI-5'e bir teknisyen olarak girmiş, becerisi ve özellikle de "anti-komünist" görüşleriyle kısa zamanda yükselip, örgütün başkanının özel danışmanı olmuştu. Ancak daha sonra MI-5'in baştan ayağa KGB ajanlarıyla dolu olduğu kanısına varmış, Avustralya'nın Sydney kentine yerleştikten sonra da anılarını "Spycatcher" (Casus Avcısı)adlı bir kitapta yayımlamaya soyunmuştu. Esas gürültü de gizli servisin "kirli çamaşırları"nın ortaya çıkabileceğinin anlaşılmasından sonra kopuyordu...

"Yasaları çiğneyeceksiniz." Gizli karşı casusluk örgütlerine giren her kişiye öğretilen ilk "altın" kural, "Asla yakalanmayacaksınız" ikincisi de "Görevinizi yaparken, yasaları da hakları da çiğneyeckesiniz" dir. Yakalanmayıp, sözde korumaya çalıştığı ülkenin yasalarını ve en temel insan haklarını çiğneyen bir gizli servis ajanına da doğal olarak sonuçta susup oturmak ve bahçesine ektiği kabak ve domateslerle ilgilenmek düşer. Peter Wright'ın geçmişe ait anıları sadece gizlice evlere girmek, telefon ve bürolara dinleme aygıtları yerleştirmek, politikacılar hakkında söylentiler çıkarmak, sosyalistleri karalamak ve hatta sol eğilimli hükümetleri düşürmek gibi son derece "sıradan" eylemleri içerseydi belki o da diğer

MI-5'e kalsa İngiliz eski Başbakanı Wilson bir "köstebek"ti

meslekdaşları gibi sessizliği yeğleyip emeklilik günlerinin tadını çıkarmaya bakabilirdi. Ancak o, birazcık daha fazla bilgiliydi... Bu bilgilerini, henüz kitap basılmadan bazı bölümlerini ele geçiren İngiliz "Independent" gazetesi geçtiğimiz günlerde manşetten verdi.

"KGB ajanı" İngiliz Başbakan! İşçi Partisi Lideri Hugh Gaitskell, çok ender görülen bir hastalık olan "Lupus Disseminate"den öldükten sonra yerini, sosyalist görüşleri savunan bir öğretim üyesi olan Harold Wilson alıyordu. Wilson liderliğindeki İşçi Partisi üst üste 3 seçim dönemi boyunca iktidarda kalıyor, kendisi de uzun süre başbakanlık yapıyordu. Wilson'ın başbakanlığı döneminde bir önceki lider Gaitskell'in "Rusların suikasti" nedeniyle öldüğü iddiası ortaya atılıyor ve MI-5 de bir gizli soruşturmaya girişiyordu. Bu arada diğer Batılı karşı casusluk örgütleri de Başbakan Harold Wilson'ın Sovyetler Birliği'ni çok sık ziyaret etmesinden (toplam 15 kez) kuşkulanmaya başlamışlardı. Tüm bunların üzerine Sovyetler'den Batı'ya sığınan Anatoli Golitsin adlı bir ajanın, Moskova'dan ayrılmadan önce duyduğunu öne sürdüğü bir bilgiyi aktarması MI-5'in "sağ eğilimli" görevlilerinde soğuk duş etkisi yapıyordu: Golitsin'in iddiasına göre, suikastler düzenlemekle "iştigal ettiği" için "Islak İşler Departmanı" olarak bilinen KGB'nin 13. Bölümü, Avrupa'da çok üst düzeydeki bir politikacının öldürülmesini planlamıştı. Amaç ise, bu politikacıdan boşalan mevkiye "kendi adamlarını" getirmekti..

MI-5'in eski başkanlarından Sir Roger Hollis'in de bir KGB ajanı olduğu Wright tarafından ileri sürülüyor

Wilson'ın Şubat 1974'te başbakan olmasından sonra bir öğleden sonra Peter Wright bürodaki odasında oturmuş, "memleket meseleleri" hakkında derin derin düşünürken yanına kendi bölümünden iki MI-5'in diğer bir bölümünden de dört arkadaşı geliyor. Wilson'ın "köstebek"liğiyle ilgili bilgilerin "sempatik basın mensuplarına ve ilişkide oldukları bazı sendika yetkililerine" aktarılması fikrini ortaya atıyorlardı. Ekimde yeni seçimler yapılacaktı ne de olsa... Örgütte, 30 görevlinin bu yaklaşımı onayladıkları ve "KGB ajanı başbakan"la ilgili tüm bilgilerin aynı zamanda denizaşırı ülkelerin gazetecilerine ve Muhafazakâr Partili milletvekillere sızdırılmasından yana oldukları dedikoduları da ayyuka çıkmıştı. Wright kendi deyimiyle, önce biraz "baştan çıkar" gibi oluyor fakat sonra böyle bir komploya katılmaktan vazgeçiyordu. Diğer MI-5'lilerin kendisini korkaklıkla suçlamaları bile onu fikrinden vazgeçirtemiyordu.

"Onları korumak için..." O zamanlar İngiltere'nin bir diğer gizli haber alma örgütü olan MI-6'nın başkanı olan Sir Maurice Oldfield'a içini döken Wright, ondan konuyu derhal "üstlerine" anlatması tavsiyesini alıyordu. Zaten Başbakan, Oldfield'ı çağırtarak "MI-5 ajanlarının kendisine karşı bir dolap çevirdikleri"ni söylemişti. Ertesi sabah Wright'ın konuştuğu üst düzey görevlisi duyduğu haber karşısında şaşkına dönüyor ve hemen komplocuların adlarını soruyordu. Ancak MI-5 sorumlusu, adları öğrenmek istemesinin gerekçesini söyleyince şaşırma sırası Wright'a geliyordu: "Adları, onları korumak için istiyorum Peter..." Bu olay kapanmadan önce Wright emekli oluyor, ancak yerleştiği Sydney'e eski bir meslekdaşından gelen mektup işin nasıl sonuçlandığını ora kısaca özetliyordu: "Şirket, son zamanlardaki tüm sınavları başarıyla verdi ve durumu da oldukça iyi."

Peter Wright'ın "Spycatcher" adlı romanında eski MI-5 başkanlarından Sir Roger Hollis'in bir KGB ajanı olduğu iddiası da yer alıyor. Ayrıca Süveyş Kanalı'nı devletleştiren Nasır'ın devrilip öldürülmesi için girişimler yapıldığı, 50'li yıllarda Kıbrıs'ta İngilizlere karşı terör kampanyası yürüten Albay Grivas'ın ortadan kaldırılması girişimleri de kitapta öne sürülen diğer konular arasında...

Sel gider, kum kalır. "Demir Leydi" Margaret Thatcher'ı oldukça telaşlandırmışa benzeyen bu kitabın bir yerinde Peter Wright şöyle bir saptama yapıyor: "Geçmişte örgütteyken diğer arkadaşlarla sık sık tekrarladığımız gibi, politikacılar gelir geçer. Ancak Gizli Servis sonsuza dek yaşar..." Daha yayımlanmadan büyük ilgi çeken kitabın son bölümü Wright'ın Papa VII. Gregory'den yaptığı bir alıntıyla bitiyor: "Adalete taptım, kötülük ve haksızlıktan nefret ettim. Onun için de sürgünde ölüyorum." Wright'ın kendi kendini sürgün ettiği Avustralya'da ölüp ölmeyeceği henüz belli değil ama kitabının, İngiltere'ye sokulması yasak bile olsa, dünyanın diğer ülkelerinde rekor düzeyde satacağı ve yazarını da zengin edeceği kesin gibi.

Kitap skandalı Thatcher'ı telaşlandırdı

ULUSLARARASI

yapı '87
inşaat, tesisat, dekorasyon, standart mobilya

ELEKTRO '87
elektrik, elektronik, elektrikli ev aletleri

fuarı

İnşaatçılar, Mimarlar, Dekoratörler
ve
ev hanımları için
en son yenilikler

İSTANBUL SPOR VE SERGİ SARAYI
17 - 24 Mayıs 1987

DÜZENLEYEN:
yapı-endüstri merkezi
fuarlar bölümü

Cumhuriyet Caddesi, 329 Harbiye-İSTANBUL Tel: 147 41 85 (5 hat) Teleks: 26026 yema tr Telefaks: 141 11 01

hasajans

Sabahları, Sabah okumanın keyfine doyulmaz. Her sabah yüzbinlerce okurun " Acaba Sabah bugün ne diyor? " diye merakla beklediği özel haberleri,

Sabah keyfi...

kamuoyunda olay yaratan ekonomik ve politik haberleri, canlı sporu, renkli televizyonu ve güleryüzlü sayfaları ile Sabah, gerçekten bir " Sabah Keyfi"dir. Eğer bu keyfi henüz yaşamadıysanız, yarın erkenden bir Sabah alın kendinize. Sabahlarınız daha aydınlık olsun, güne keyifle başlayın.

SABAH

"Keyfine doyulmaz"

Arap milyonerlerinin en çok rağbet ettikleri yazlık Marbella'da (Güney İspanya) cuma namazları artık yadırganmıyor

'Petrodollar' İspanya'ya sadece cami yapımı için değil, turizm alanında da akıyor

İSPANYA / İSLAM GÜÇLENİRKEN

Endülüs'te namaz

İspanya'da İslam ikinci baharını yaşıyor. Eski bir İslam uygarlığının var olduğu ülkede, her yıl Hacca giden binlerce Müslüman'ı dini okulları ve örgütleri, Arap ülkelerinden akıtılan petrodolarlarıyla İslam önemli bir siyasi güç haline geliyor.

Endülüs Emevilerinin son hükümdarı Abdullah-üs-Sagir 1492'de saltanatının elden gittiğini görünce Padul Tepesi'nin üstüne çıkıp hıçkırarak ağlamaya başladı. Onu duyan annesi Emire Ayşe de, "Ağla hain ağla! Erkekler gibi koruyamadığın vatanın için şimdi sana kadınlar gibi gözyaşı dökmek yaraşır" dedi. İspanyolların "Boabdil" diye adlandırdığı Abdullah-üs-Sagir, İspanya'da hâlâ "kadın gözyaşlarıyla ağlayan küçük kral" diye anılıyor. Ancak "Boabdil" bugün birkaç dakikalığına dirilip, 500 yıl sonra İslam'ın İspanya'da yeniden doğuşunu görse, döktüğü gözyaşlarını bir inci gerdanlığa dönüştürür ve belki de Kurtuba (Cordoba) Camisi'ne "mahya" olarak astırırdı...

İspanya'da Müslümanlık, Hıristiyanlıktan sonra ülkenin ikinci dini. Müslümanların toplam nüfusa oranı belki çok fazla değil ama mescitleri, okulları, örgütleri ve mali destekleriyle İslam, şu anda gelişme halindeki gerçek bir güç. 7 ve 15. yüzyıllar arasında Arap, Berberi ve Suriyelilerden oluşan Endülüs Emevilerinin geride bıraktıkları köklü İslam uygarlığının izleri göz önünde bulundurulacak olursa, Müslümanlığın İspanya'da uyanışına pek şaşmamak gerekir. Endülüs ya da "Andalucia", İspanya'nın güneyinde bir bölge. Adını da Arapların bu bölgeye verdikleri "El-Andalus"tan almış.

"Son Endülüs İslam devletinin mirasçılarıyız." "Biz Endülüslülerin, İspanya devleti hesabına askerlik yapmamıza hiçbir neden yok. Arapça, Endülüs'ün ulusal dili olmalıdır. İslam'ın şartlarına uygun olarak her Endülüslü yurttaş, kişisel savunmasını sağlamak amacıyla evinde silah bulundurma hakkına sahip olmalıdır." Bu, "El Endülüs Cemiyeti" adlı İslami örgütün oldukça radikal istemlerle yüklü programı. Örgütün başkanı Abdurrahman Medine, son Endülüs İslam devletinin mirasçıları olduklarını öne sürecek kadar da "cesur" gözüküyor. Üstelik El Endülüs Cemiyeti yalnızca Endülüs'ün bağımsızlığını istemekle kalmıyor. İspanya'nın güneyinde yer alan Murcia, Badajoz, Alcaraz Dağı ve Alcudia Vadisi gibi birçok bölgeyi de kurmayı istedikleri bu yeni ve "son bağımsız devlet"e katma amacını gü-

Kuran kursları, Madrid'de bile yaygınlaştı

"Milliyetçilik İslam'a ters düşer"

Eski Hıristiyan ve komünist, yeni Müslüman Roger Garaudy İspanyol "Cambio" dergisine İslam'a bakışını anlattı:

"Komünizmden Müslümanlığa geçtim ama hiç değişmedim. Elimin altında hâlâ İncil, Kuran ve Marx'ın Kapital'ini bulunduruyorum. İslam'ın yeniden doğuşunu da abartmamak gerekir. Uzun sömürgecilik yıllarından sonra sömürülen ulusların kendi kimliklerini aramaları ve kökenlerine inmeleri doğaldır. İslam, hiçbir zaman Muhammed'le doğmuş, yepyeni bir din olduğunu iddia etmemiştir. Muhammed, eski dinleri sağlamlaştırıp düzeltmek için gelmiştir.

Bana göre, iddia edilenlerin aksine, Kuran bilimle çelişmez. Benim söylediğim tek şey, Ay'a gitmeden önce Ay'a niçin gidilmesi gerektiğini düşünmenin şart olduğu. Bu açıdan da İspanya'daki Cordoba Müslüman Üniversitesi'nin geleneği örnektir. Burada bilim, asla din felsefesinden ve amaçlar üzerine düşünceden ayrılmamıştır.

Ben, tepeden tırnağa Batılı bir Müslüman'ım: kökenlerimle, kültürümle, yetiştirilişim ve eğitimimle... Bu nedenle hiçbir Müslüman ülkeyi eleştirmediğim gibi savunmuyorum da. Ben eğer bir gün bir İslam devletini eleştirirsem, bunu tek bir nedenle yaparım: İslam'ın ilkelerini çiğnedikleri için. Ben sadece İslam ilkelerine ters düşen davranışları örneğin bazı Müslüman Arapların eğlence yerlerinde yaptıklarını, eleştiririm.

Dünyada milliyetçilik kadar İslam'a ters düşen bir şey yoktur. Bir insan aynı anda hem milliyetçi hem de Müslüman olamaz. İslam, hiçbir zaman "teokrasi"yi, yani din adamları sınıfının egemenliğini öngörmemiştir, çünkü İslam'da böyle bir sınıf anlayışı yoktur.

Ben 'Dünya Camiler Konseyi' üyesiyim ama bizim özelliğimiz cami inşasıyla uğraşmamak. Bence önemli olan yeni Müslümanlar yaratmaktır. Müslümanların camiler yaptığını çok gördüm ama camilerin Müslüman yaptığını hiç görmedim..."

"Ev işlerine yardım etmem, yeni bir kadın alırım.."

İspanya'daki "Almeria Müslüman Cemaati"nin sonradan Müslüman olan "emir"i Bilal Quiles ile "Cambio" dergisi bir söyleşi yaptı:

Soru: Sizin gibi bir adam Müslümanlıkta ne bulabilir?

Quiles: Ben bir Endülüslüyüm, değişik bir İspanyolum. 1965'te Brüksel'de Müslüman oldum. İslam bana kökenimin ne olduğunu gösterdi.

Soru: Şu Arap ülkelerinin finanse ettiği "yeni Müslümanlar - dan mısınız?

Quiles: Kesinlikle hayır! Ben tümüyle İspanyol olan Müslüman cemaatlerden birinin "emir"iyim. Yurtdışından petrodolarlarla gelip burada tantanalı kongreler düzenleyenlerden değilim. Onların yüzünden ülkemizdeki İslam yanlış bir görüntü veriyor.

Soru: Petrodolarların buradaki kontrolü nasıl işliyor?

Quiles: Yalnızca mali destekle değil. Örneğin, TV'de "İman

Saati" diye, bir Arap'ın hazırladığı Müslümanlara yönelik bir program var. Arap ülkelerinin İspanya'daki Müslümanlara söyleyecek bir şeyleri yok bence.

Soru: Bir İspanyol için Müslüman olmak ne anlama gelir?

Quiles: Sizler demokrasinin sadece Batı'ya özgü olduğunu sanıyorsunuz. Halbuki Kuran tamamiyle demokratiktir. Elbette bir Müslümanın yaşamı Batılınınkinden çok değişiktir. Bizim yaşamımızın her anı önceden kararlaştırılmış, yasalaştırılmıştır. Sevişmek bile...

Soru: Sizce herkes hoşuna gittiği gibi sevişse daha iyi değil mi?

Quiles: İslam'da evlilik sizin için olduğu gibi, Tanrı tarafından kutsanmış bir birlik değil, bir anlaşmadır... Erkek de kadın da bu anlaşmayı bozabilir.

Soru: Müslüman toplumlarda kadının durumunun pek de "demokratik" olduğu söylenemez, öyle değil mi?

Quiles: Kadın, toplumda doğanın ona verdiği özelliklere göre yer almalıdır. Örneğin yargıç olamaz, çünkü "ayda bir kez" herkesi mahkûm edecektir... Savaşta bir yük haline gelecektir. İslam, kadını ve erkeği iki farklı varlık olarak ele alır.

Soru: Ama Müslüman erkekler birkaç kadınla evlenebiliyor...

Quiles: Ne ikiyüzlülük! Durumu müsait olan hangi erkek sevgili edinmez? Bizler bu işi yasal olarak yapıyoruz, o kadar. Hatta Batılı kadın bile bunu anlayışla karşılayabiliyor. Benim Hollandalı ilk karım bana, "Bilal, istiyorsan başka bir kadınla evlen ama gizlice bir metres tutma" diyebildi. İkinci karım 23 yaşında bir Faslı. Eğer karılarımın uğraşları benle ilgilenmelerine engel olursa onlara yeni bir "kuma" getirmeyi de düşünüyorum. Bu sizin metreslerinizden daha namuslu bir davranış...

Soru: Peki, kadınların da birkaç kocası olabileceğini kabul ediyor musunuz?

Quiles: Elbette ki hayır! Doğacak çocuklar piç olur, babalarının kim olduğu bilinmez. Müslüman için soy, babadan geçer. Bugün bir tüketim toplumunda yaşanıyor, her 2 eş de çalışmak zorunda. Böylece kadın kendi sorumluluklarını unutuyor, ev ve çocukları yani.

Soru: İşten dönünce siz ev işlerine niye yardım etmeyesiniz?

Quiles: Yok canım. O zaman yeni bir "kadın alırım" ben de...

İspanyol Müslümanlar Kuran kurslarına devam eden çocuklar arasında kız-erkek ayırımı yapmayacak kadar "modern"

düyor. Bu isteklerin tümü şu an için gülünç gelebilir, ancak örgütün son seçimlerde 6000 oy aldığını da unutmamak gerek...

Şeyh Ian Abdülkadir Dallas. İslam, salt eski merkezi Endülüs'de değil, İspanya'nın her yerinde canlanıyor. Her yıl Mekke'ye giden hacıların sayısı binlerle ifade ediliyor. Bu canlanıştan kendince "çıkarlar" uman Suudi Arabistan ve Fas gibi ülkeler de İspanya'daki "dindaş"larına dolarları akıtmaktan çekinmiyorlar. Bu dolarlar sayesinde Madrid'de 3 cami yapıldı. "Petrodolarlar", "Rabıta İslamica", "WAMY" (Dünya İslam Gençliği Birliği) ve "Fas'ın İstiklali" adlı 3 örgüt aracılığıyla İspanya'ya yağıyor. Arap yardımından en fazla yararlananların başında "İspanyol Müslümanların lideri" unvanıyla anılan Şeyh Abdülkadir geliyor. Aslen İskoçyalı olan ve "Ian Dallas" adıyla vaftiz edilmiş bulunan bu "Şeyh", bir ara Beatles'ın grafikeri olarak da çalışmış... Müslüman olduktan sonra WAMY'nin yardımıyla İngiltere'de bir malikâne alarak tarikat kurmuş, daha sonra da İspanya'ya "göç"müş. Ancak orada "mürit"leriyle anlaşmazlığa düşerek onlardan da ayrılmış. Şu anda nerede olduğu bile bilinmeyen "Şeyh Ian Abdülkadir Dallas"ın Cenevre ve Lüksemburg "Dar-al-Amal-al-İslami" bankalarına 1'er milyon dolar borç "taktığı" ileri sürülüyor.

Endülüs'te bir devrik başkan. Şu anda 70 yaşının "bahar"ını yaşayan bağımsız Cezayir'in ilk cumhurbaşkanı Ahmed Ben Bella da kurduğu "Doğu Kültür Birliği" adlı bir örgütle İspanya'nın Alicante kentinde "icra-ı sanat" eyliyor... Faaliyet alanı olarak Alicante'yi seçmesi ise bir rastlantıdan ziyade bu kentin Cezayir'e en yakın liman kenti olması ve Cezayir'den Alicante'ye düzenli feribot seferleri yapılmasından kaynaklanıyor kuşkusuz... 1979'da "İran İslam Devrimi"ni açıkça destekleyen Ben Bella, "Müslüman ve 3. Dünya ülkelerinin kendi teknolojilerini yaratamamaları nedeniyle Batı'nın sömürüsü altına girdiklerini" ve "İslami Sistem'in azgelişmiş Müslüman ülkeler için tek geçerli yol olduğunu" savunuyor.

İslamiyet'in İspanya'da yeniden canlanışına paralel olarak, sadece dinsel amaçlı örgütlere değil, bankacılık ve turizm alanına da Arap dolarları akmaya başladı. İsmaili yatırımları 16 milyar dolara yükselirken, Arap sermayesi 1987'de Atlantica Bankası'nı, Hotasa ve Sol otel zincirlerini satın aldı. Costa del Sol'deki Arap yatırımlarının ise 100 milyar pesetayı (500 milyar TL) bulduğu sanılıyor... Anlaşılan İspanya'da İslamiyet, sadece din olarak değil sermaye olarak da yaygınlaşma eğilimi gösteriyor.

İspanya, siyasal ve dinsel Müslüman önderlerin gözünde çok özel bir ülke. Her şeyden önce görkemli Arap tarihinin bir parçası; Gırnata, Endülüs, Kurtuba, Elhamra gibi Arapça adlar otel ve lokanta tabelalarındaki "hükümranlık"larını hâlâ sürdürüyorlar. Bu zengin, kıvrak ve kültür birikimleriyle dolu olan ülkeyi kapıdan terk edip bacadan tekrar girenlerin, derin bir "ruhsal bunalım" geçiren ve kendine manevi çıkış yolları arayan Batı dünyasına sunacakları en önemli armağan ise Muhammed'in öğretisi... Artık İspanyol Müslümanların da gerçek ve "kendilerine özgü bir rönesans"tan söz etmeye hakları var gibi ●

PAZARLAMA MENAJERLERİNE AÇIK ÇAĞRI

Profesyonel Pazarlama Menajerisiniz. Gelecek güvencesine, gelir garantisine önem veriyorsunuz. Kişiliğinizin, çağdaş, dinamik, gelişmelere açık çalışma ortamına uyum sağlamakta güçlük çekmeyeceğinize inanıyorsunuz. Ve 8 günlük uygulamalı eğitim dönemi sonunda alacağınız "Pazarlama Menajeri" sertifikasıyla, başarı kapılarını açacağınıza eminsiniz. Açık çağrımız sizin için.
Gelin görüşelim.

GELİŞİM ANSA
Teşvikiye Cad. No.109/2
Teşvikiye/İSTANBUL

İNGİLTERE

Thatcher fırsatı kaçırmadı

Thatcher rekor kırmaya hazırlanıyor

Kısa bir süre önce yapılan yerel seçimlerde Thatcher'in lideri bulunduğu Muhafazakâr Parti büyük bir zafer kazanmıştı. Dahası, yapılan kamuoyu yoklamalarının hemen hemen tamamında Muhafazakârlar önde gidiyordu. Kısaca, bütün göstergeler Demir Leydi'nin popülaritesinin zirvede olduğunu gösteriyordu. Başbakan Thatcher'in böylesine bir fırsatı kaçırması beklenemezdi. Derhal, bazı kabine üyeleri ve danışmanlarıyla toplanarak erken seçim kararı alıyordu. Seçimler, kısa bir zaman sonra, 11 Haziran'da yapılacaktı. İşin en ilginç yanı ise, şüphesiz Thatcher'in seçimleri kazanması durumunda, İngiltere tarihinin görevde en uzun süre kalacak başbakanı olması.

DOĞU ALMANYA

En komünist aile hangisi?

Kuzey Kore'de babadan oğula geçen bir hanedanlığın kurulduğu, Romanya'da Çavuşesku ailesinin devlet yönettiği "sosyalist" blokta ailevi ilişkiler her geçen gün biraz daha önem kazanıyor. Geçtiğimiz hafta içinde, Doğu Alman Komünist Partisi Lideri Erich Honecker, Eğitim Bakanı Bayan Margot'yu bir törenle ülkenin en büyük nişanı olan Karl Marx nişanıyla ödüllendirdi. Eğitim Bakanının 60. yaşgünü dolayısıyla düzenlenen madalya töreninin şüphesiz en ilginç yönü, Bayan Margot'nun, Erich Honecker'in resmi nikâhlı karısı olmasıydı.

Seçim sonuçları halkın Aquino'yu desteklediğini bir kez daha kanıtlıyor

FİLİPİNLER

Zafer yine Aquino'nun

İktidara geldiğinden bu yana defalarca darbe tehlikesi atlatan Filipinli lider Corazon Aquino, Anayasa oylamasından sonra geçtiğimiz hafta yapılan genel seçimlerde de kesin bir zafer elde etti. Aquino'nun Halk İktidarı Partisi 45 milletvekilliğinden 35'ini kazanırken, Marcos yanlısı Yeni Toplum Hareketinin fiili lideri, eski Savunma Bakanı ve birkaç ay önce Devlet Başkanına karşı girişilen bir darbenin lideri Enrile, tipik bir Marcos ağzı kullanarak, seçimlere hile karıştırıldığını iddia etti.

İki yıldan beri ülkesine uğramamış, film çalışmalarını Avustralya ve ABD'de sürdürmüştü. Fransız seyirciler, kendisini ancak yeni çevirdiği Amerikan filmlerinden izleyebiliyorlardı. Ünlü Fransız sinema oyuncusu Isabelle Huppert, bir süre önce ülkesine dönüyordu ama bu defa, 10 kez katıldığı, 1978'de büyük ödül aldığı, jürisinde bulunduğu ve taparcasına sevdiğini söylediği Cannes Film Festivaline uğramaya bile vakti yoktu. Derhal Polonya'ya geçecek ve ünlü yönetmen Wajda ile film çalışmalarına başlayacaktı. Huppert ayağının tozuyla kendisini yakalayarak söyleşi yapan Match dergisi muhabirine söylediği "sinema sınırları kaldırmak için iyi bir araçtır" sözünü adeta kanıtlamak ister gibi görünüyordu.

GÜNEY AFRİKA

Goebbels yeniden revaçta

Irkçı Güney Afrika rejiminin son gözde "sanatçılarından" biri, Naziler'in ünlü propaganda bakanı Joseph Goebbels. Botha yönetimi, ülkede 38 yıldan beri gösterilmesi yasaklanmış olan III. Reich döneminde Goebbels'in emriyle çekilen ve İngilizlerin Güney Afrika kökenli beyazlara giriştiği katliamı gösteren "Paul Kruger Amca" filminin üzerindeki sansürü kaldırdı. Bugünlerde Başkent Johannesburg'da gösterime giren film, yakında ülkenin bütün kentlerinde gösterilecek.

Güney Afrika'nın ırkçı yönetimi Nazi Goebbels'e sahip çıkıyor

KISA... KISA...

● **ABD Ulusal Güvenlik Konseyi** eski Danışmanı Robert Mc Farlene, İrangate olayına ilişkin olarak, eksik bilgi verdiğini ve Kontralara para sağlanmasında rol oynadığını kabul etti.

● **IMF'nin raporuna göre, Japonya**, Doğu Almanya ve İtalya'dan sonra, İran'ın dünyada en çok ticaret yaptığı ülke Türkiye.

● **Nobel Barış Ödülü Komitesi'nin** 1987 yılı için önerdiği adaylar açıklandı. Adaylar arasında Lübnan'da uzun bir süre rehin tutulan Rahip Terry Waite ile Filipinler Devlet Başkanı Aquino ön sırada.

PORTRE

EDDİE FENECH-ADAMİ

Ilımlı bir Malta şövalyesi

Kısa boyu, ak düşmüş saçları ile pek gösterişli biri olduğu söylenemezdi. En büyük rakibi, Sosyaldemokrat Dom Mintoff kadar kitleleri etkileme ve peşinden sürükleme yeteneği de yoktu. Ama her şeyden önce iyi bir strateji uzmanıydı.

Hayli dağınık bir durumda olan Milliyetçi Parti'nin başına 1976 yılında geçtikten sonra, 5 yıl içerisinde onu ülkenin en büyük partisi konumuna getiriyor, seçimlerde oyların büyük çoğunluğunu alıyor ama seçim sisteminin azizliğinden, bir türlü iktidarı ele geçiremiyordu. Ama yılmayacak, "derhal sokaklara dökülme" yanlılarıyla parti içersinde mücadele edecek, itidalle örgütünü koruyacak ve 16 yıllık muhalefetten sonra, Milliyetçi Parti'yi iktidara getirecekti.

Avrupa'daki birçok Hıristiyan demokrat parti ile işbirliği içinde bulunan Adami'nin Batılı gazetecilerin en çok dikkati çeken yönleri ise güler yüzlülüğü ve koyu Katolikliği.

SÖYLEŞİ / DR. ÖZTİN AKGÜÇ

"Tavlama ekonomisi"

ERZADE ERTEM/ NOKTA

Son yıllarda özellikle içinde bulunduğumuz dönemde sıkça kullanılan bir sözcük oldu enflasyon. Sıkça kullanılmakla kalmıyor, hayat pahalılığı ile günlük yaşamımıza yansıyor, sofralarımıza kadar uzanıyor. Varlıklı kesimin yeterince vergilendirilmediği, dolayısıyla enflasyonun düşürülemediği görüşünü savunan İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi öğretim görevlilerinden Dr. Öztin Akgüç **Nokta** *muhabiri Hümeyra Özalp'in sorularını yanıtladı.*

Nokta: Enflasyonun aşağı çekilememesi yıllardır tartışılan bir konu. Sizce Özal hükümetinin ekonomik politikasındaki başarısızlığı nereden kaynaklanıyor?

Akgüç: Türkiye gibi ülkelerdeki ekonomilerde enflasyon daima kolay bir yöntem olarak benimsenmiştir. Enflasyonun bence "gözbağlayıcı" bir etkisi vardır. Para basmak, borçlanmak hep tercih edilir olmuştur. Kişiler genel olarak parasal gelirleri arttığı zaman kendilerini zenginleşmiş sayıyor. Bu gözbağı etkisi de enflasyonun yeğlenmesine neden oluyor. Özal'ın başarısızlığının en büyük nedenlerinden biri teknisyenliği bırakıp, politikacı olmayı yeğlemesidir. Dengeli bir vergi sistemi kuramamasıdır. Oysa enflasyon ile uzun vadede halkı daha çok vergilendirmiş oluyorsunuz. Eğer dengeli bir vergi sistemi kurabilseydi, yani varlıklı kesimi vergilendirebilseydi enflasyonu aşağı çekmek imkânı bulabilirdi. Oysa böyle bir yöntemin "ANAP'ı destekleyen kesimin geri çekilmesine neden olacağını" düşünerek bunu göze alamamıştır. Böylece varlıklı kesim vergilendirilmedi, aksine bu kesime kaynak aktarıldı. Kendi deyimleriyle "işbitirici" denilen yöntemlerle kendilerini destekleyen kesimin oylarını yeniden garantilemek yoluna gidildi. Menderes dönemini tenkit etmek istemiyorum ama Türkiye'-

Melih Şensoy
Egebank, Genel Müdür Yardımcısı.
Yatırım ve Menkul Değerler Uzmanı,
Lisans: New York Stock Exchange (New York Borsası); U.S.A. National Association of Security Dealers; Securities and Exchange Commission.

Egebank Invest, Başkan.

"Geleceğinizin, mali açıdan planlanması konusunda uzmanlarla görüşmek ister misiniz?"

İnsanların paraya ve parayı değerlendirmeye bakışları çok farklıdır: Kimisi, "bugün bir yatırayım, yarın on kazanayım" diye bakar paraya ve yatırıma... Kimisi de, yatırımın ciddi, bilimsel yöntemler gerektiren bir konu olduğunu bilir.

500 bin, 1 milyon veya 10 milyon olsun, bütün tasarruflar -büyük küçük ayrılmaksızın- yatırım haline dönüştürülebilir... Bunun için geleceğin mali açıdan planlanması gereklidir. Ancak, geleceğin mali açıdan planlanması ihtisas gerektiren bir konudur. Önceden tespit edilen hedeflere sistematik olarak, adım adım ulaşmanın yoludur.

Geleceğin mali açıdan planlanması Egebank Invest'in ana ihtisas konularından biridir. Bu hizmeti Türkiye'de yalnız Egebank Invest verebilmektedir.

Egebank Invest, dünyanın gelişmiş mali piyasalarındaki teknikleri kullanır. Ekonomideki iniş çıkışları hesaba katar... Enflasyon, deflasyon, durgunluk gibi dönemsel ekonomik olaylar karşısında bile planlanan hedefe ulaşılmasını sağlar.

Egebank Invest, dünya piyasalarındaki yatırım alternatiflerinden yararlanma imkânı sunar.

Egebank Invest'te, Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye finans piyasalarında tecrübe kazanmış uzmanlar çalışır.

Egebank Invest Mali Planlama Uzmanları, çeşitli piyasa tecrübelerine sahip olmalarına rağmen, ancak Invest Özel Mali Planlama Eğitim ve İhtisas Programını tamamladıktan sonra, Egebank Invest müşterilerine hizmet verme hakkını kazanırlar.

Tasarruflarınızın yatırım haline getirilmesinin ciddi, bilimsel yöntemler gerektiren bir ihtisas dalı olduğunu kabul ediyorsanız, geleceğinizin mali açıdan planlanmasını Egebank Invest'le görüşün.

Randevu alınması rica olunur.

Telefon: İstanbul/(1) 148 41 36 (4 hat)
İzmir/(51) 25 03 90

EGEBANK İNVEST
EGEBANK YATIRIM BANKACILIĞI VE SERMAYE PİYASASI İHTİSAS GRUBU

Cumhuriyet Caddesi 30 Elmadağ 80200 İstanbul

EGEBANK INVEST, NEW YORK • LONDRA • ZÜRİH • TOKYO • AMSTERDAM • PARİS • FRANKFURT • MİLANO • BRÜKSEL • CHICAGO BORSALARI ELEKTRONİK HABERLEŞME ŞEBEKESİNE DAHİL TÜRKİYE'DEKİ TEK MERKEZDİR

BİRLEŞİK REKLAMCILAR LTD.

VEPA

VEPA RUMELİ
VEPA OSMANBEY
VEPA BAKIRKÖY
VEPA ERENKÖY
VEPA ANKARA
VEPA İZMİR
VEPA ESKİŞEHİR
VEPA SAMSUN
VEPA ANTALYA
VEPA MERSİN

VEPA

YORDAM

Otomobil sporunun profesyonellerine "M" herhangi bir harf değildir.

"M" bazıları için sadece alfabedeki bir harftir. Oysa otomobil sporunun profesyonelleri için çok derin anlamları olan, BMW'de ayrı bir mühendislik alanını, Spormotor grubunu ifade eden bir simgedir.

BMW Spormotor grubu (BMW Motorsport GmbH) mühendisleri, profesyonellerin beklentisi doğa-motor-sürücü uyumunu, çetin yarış koşullarında sağlayan ve yüksek performans, ileri teknoloji, sürüş güvenliğini en yüksek standartlarda gerçekleştiren BMW M 3'ü tasarladı ve üretti. Daha önce M 1'i tasarladığı ve ürettiği gibi. Ancak bu kez, Uluslararası Spor Otomobil Federasyonu (FISA) kurallarına uygun, grup A olarak. Genel ve özel nitelikleri aynı standartlarda 12 ayda 5000'i geçen üretimle.

BMW M 3, amatörler için değildir. Seçiminde; tork değerini, sportif yapıyı, sürüş zevkini kriter olarak alanlar içindir.

BMW M 3 paha biçilmez bir çok özelliğinin yarattığı yarışçı niteliği yanında, günlük hayatta da otomobile profesyonelce yaklaşanlar için vazgeçilmez bir tutkudur.

0'dan - 100 km sürate 6.7 sn.de ulaşması,16 supap - 4 silindir teknolojisi, 2302 cc. motor kapasitesi,-6750 rpm.de 147 kw/200 Hp motor gücü, 4750 rpm.de 240 Nm.lik max tork'u, en gelişmiş dijital elektronik motor kontrol sistemi(Motronic), özel yağ soğutucuları, 5 vites spor şanzımanı, %25 kilitli diferansiyeli, ABS ve güçlü frenleri, geniş tekerlek açıklıkları, gazlı amortisörle güçlendirilmiş spor süspansiyonu, hafif metal alaşımlı 7J x 15 jantları, geniş tabanlı 205/55VR15 lastikleri, spor koltukları, M Teknik deri kaplı spor direksiyonu, kusursuz dizaynının sağladığı aerodinamiği ile BMW M 3 yüksek performans, ileri teknoloji, bilinçli ve güvenli sürüş zevkinin profesyonelce sentezidir.

BORUSAN OTO
SERVİS ve TİCARET A.Ş.
BMW Türkiye Genel Mümessili
Meclisi Mebusan Cad. No:323
Salıpazarı-İSTANBUL
Tel: 1/149 40 43/44 - 1/149 33 11
1/149 31 98 - 1/149 35 91
Telex: 25587 bmwb tr
Fax: 1/149 51 62
Atatürk Bulvarı 199/F Kavaklıdere-ANKARA
Tel: 4/128 25 69 - 4/167 54 58
Telex: 42996 abor tr

de yıllardır politikacıların tavrı değişmiyor. Aynı zihniyet Demirel hükümetlerinde de yaşandı, şimdi de Özal bunu uyguluyor. Yani Türkiye'de 1950'lerden beri enflasyonist bir dönem yaşanıyor.

Nokta: Sizce enflasyon oranı yıl sonuna kadar ne olur?

Akgüç: Şimdi Türkiye'de yüzde 35'ler civarında bir enflasyon söz konusu. Biraz üstünde de olabilir. Hükümet zaman zaman değişik rakamlar veriyor. Yıl sonuna kadar nereye varacağı konusunda kesin bir şey söylemek mümkün değil ama geçen yıldan fazla olacağı ortada. Enflasyon yaz aylarına doğru çıkış hızını kaybeder. Yani bu aylardaki rakamlar aldatıcıdır. Eylül ile birlikte yine yükselecektir. Enflasyonun düşmesi için hiçbir neden göremiyorum.

Nokta: Enflasyon oranı sürekli tartışmalara neden oluyor. İstanbul Ticaret Odası ile Devlet İstatistik Enstitüsü'nün açıkladığı rakamlar birbirini tutmuyor. Bu kargaşa nereden doğuyor?

Akgüç: Tüm mesele enflasyonu ölçmek için neyi esas alacağımızdan kaynaklanıyor. Önce "toptan eşya fiyatı mı, tüketici fiyatı mı?" meselesi var. İkinci olarak "on iki aylık ortalama mı, yoksa dönem başı-dönem sonu endeksleri mi ele alınacaktır?" sorusu geliyor. Son olarak da enflasyon rakamı saptanırken kapsanan mallar ve ağırlıkları farklı oluyor. Bence DİE'nin rakamları esas alınmalıdır. Bu noktada Sayın Özal ile birleşiyoruz. Çünkü DİE tüketici fiyatlarını esas olarak alıyor, ayrıca yıllık ortalamalar üzerinden hesap yapıyor. Yani DİE'ninki daha yeni ve kapsamlı bir endekstir.

Nokta: Enflasyonist tabloya göre Türk parasının değeri ne olacak?

Akgüç: Enflasyon geçen yıldan çok daha yüksek olacağına göre, Türk parası da değer kaybedecektir kuşkusuz. Geçen yıl Türkiye'de çok büyük bir likidite genişlemesi oldu. Bu da bu yıl yansıyor. Ayrıca seçim söz konusu ve büyük bir olasılıkla yine tarım kesimi desteklenecek. Yine geçen yıl dünyada ham petrol fiyatları çok düşmüştü. Bu yıl ise tüm dünyada enerji fiyatlarının artması bekleniyor. Bu da Türk ekonomisine yeni bir yük getirecektir. Türk ekonomisi dışarıya karşı sürekli açık veriyor. Geçen yıl açığımız 3.6 milyar dolardı. Bu kadar açık veren bir ekonomide paranın değer kaybı normaldir. Hükümetin hedefi bu açığı 3 milyarın altına çekmekti ama bunun gerçekleşebileceğini sanmıyorum.

Nokta: Türk parasının değer düşüşü, dolayısıyla enflasyonun tırmanması nasıl önlenebilir?

Akgüç: Vergiler ile devletin açık-

"Enflasyon yaz aylarına doğru hızını kaybeder. Bu rakamlar aldatıcıdır. Eylül ile birlikte yine yükselecektir. Enflasyonun düşmesi için hiç neden yok."

lamış olduğu mevduat faizleri Merkez Bankası aracılığı ile saptanıyor. Bu da elinde parası olan kişilerin kullanım alanına değişiklik getiriyor. Bu yılın da ilk rakamları gösteriyor ki, mevduat artışı yavaştır. Yani alternatif alanlara, tahvile, dövize kayıyor. Bir ekonomide para değer yitirirken, mevduat faizlerini düşürmek bankalara akacak kaynakları başka alanlara itmektir. Türk parası değer kaybederken faiz hadlerini düşüremezsiniz. Türk parasının değer kaybından daha büyük bir faiz vermek zorundasınız. Bunun altında kalırsanız ulusal para kaçar. Ekonomik politika bir bütündür. Bütünlük bozulursa enflasyon önlenemez, paranın değeri düşmeye devam eder.

Nokta: Erken seçimin gündemde olduğu bu dönemde, sizce seçim ekonomisi ne olacaktır?

Akgüç: Görüyoruz ki, ülke gene şantiyeye döndü. Buna "seçim ekonomiši" diyorlar ama bence yanlış, bu, "tavlama ekonomisi" dir. Özal hükümetinin şu sıralarda ciddi bir tedbir alması beklenemez. Türkiye'de nüfusun çoğu kırsal kesimde. Dolayısıyla bu alan gene oy için yatırım bölgesi olacaktır. Tek başına iktidar olması zayıf bir ihtimal olan DYP'nin iktidar olduğunu varsayalım, ekonomik politikalarda değişen bir şey olmayacaktır. Sağ iktidarların politikası bellidir. İç ve dış borçlanmaya dayanır.

Nokta: Sosyal demokrat bir iktidar söz konusu olsa ekonomik politikası nasıl olurdu?

Akgüç: Sosyal demokrat bir iktidarın geldiğini varsayalım. İlk tedbir olarak kemer sıkacaktır. Ancak DYP ile ANAP'ın kemer sıktıracağı kesim bu kez sosyal demokratlara oy vereceklerdir. Yani ağırlıklı bir vergi sistemi gelecektir. Şimdiki politika ile sanayicinin bir bölümü de zarar etmiştir. Bu nedenle ciddi bir sanayicinin bu tür enflasyonist politikalara destek olmaması gerekir. Zayıf bir olasılık da olsa sosyal demokrat bir iktidarın "inanışın gerekliliği olarak" ciddi bir vergi sistemi ve para politikası ile enflasyonu aşağı çekeceği ortadadır. İlke olarak zaten sosyal demokratların sağcı politikaları taklit etmemesi gerekir.

Nokta: Peki bu durumda enflasyon Türkiye için bir kader mi?

Akgüç: Enflasyon bir kader değildir. İyi niyetli bir hükümet bunu bir yıl gibi bir zamanda çözebilir. Bizim gibi ekonomiler için sıfır enflasyon düşünülemez ama bir yıl içinde yüzde 4-5 gibi orana düşürülebilir. Ancak dediğim gibi, şimdiye kadar pek dokunulmayan varlıklı kesime dayanan ağırlıklı ve ciddi bir vergi sistemi ile ●

MENKUL KIYMETLER REHBER SAYFASI

Yüksek kazanç yine İktisat'ta

İktisat Bankası Menkul Değerler Merkezi ve şubelerinde satışa sunulan **özel sektör tahvilleri** yüksek kazanç sağlamaya devam ediyor.

Ayrıca, Hazine Bonosu, Devlet Tahvili, Hisse Senedi veya Gelir Ortaklığı Senedi almak için **Menkul Değerler Merkezi**'ni ve **İktisat** şubelerini arayabilirsiniz.

İKTİSAT MENKUL DEĞERLER MERKEZİ

İktisat Menkul Değerler Merkezi
Esentepe: Büyükdere Caddesi 165, Esentepe Istanbul Telefon 172 7000, 166 2731
Osmanbey: Halaskargazi Caddesi 180, Osmanbey Telefon 146 0410

ESBANK
MENKUL KIYMETLER MERKEZİ

- **Hazine bonosu ve devlet tahvili alım-satımında yüksek verimi,**
- **Portföy danışmanlığı hizmetini,**
- **Borsa işlemlerinde en uygun şartları,**
- **Her hafta devlet ihalelerine katılma imkânını, tüm şubeleri düzeyinde sunuyor.**

Adres: Büyükdere Cad. Alba İş Hanı 67/71 Kat 5
Mecidiyeköy/İstanbul
Telefon: 172 16 01 - 172 51 42 - 172 50 69
Telex: 27170 esgttr.

Yüksek geliri güven içinde kazanın

MENKUL KIYMETLERDE

GARANTİ

Özel Sektör Tahvili / Hazine Bonosu / Devlet Tahvili / Hisse Senedi alım satımları ve portföy danışmanlığı konusunda Garanti Menkul Kıymetler Merkezi ve Garanti Bankası'nın 288 şubesi hizmetinizdedir.

GARANTİ
MENKUL KIYMETLER MERKEZİ
"Sermaye Piyasasında Garanti"

İSTANBUL: Büyükdere Cad. 87, Mecidiyeköy/İstanbul
Tel: 172 68 37 / 172 69 08 / 172 94 74 / 172 62 88 Teleks: 27036 gbme tr / 27928 gast tr
ANKARA: Atatürk Bulvarı, İzmir Cad. 25,Yenişehir/Ankara
Tel: 118 29 66 / 118 90 15 Teleks: 42438 gran tr / 43475 gaay tr

Her Hafta

Borsa İlanları

"Menkul Kıymetler

Rehber Sayfası"nda

BÜTÜN dünyada seçkin erkekler yeni bir güne Gillette GII ile başlar.

Onlar, Gillette GII'nin sadece Gillette teknolojisine özgü uluslararası kalitesini, benzersiz tıraş konforunu tanırlar.

Gillette GII ile tıraş, onu bir kez deneyenler için vazgeçilemeyecek seçkin bir alışkanlıktır.

Siz de her sabah sıra dışı bir günün muhteşem başlangıcını seçenler arasına katılın.

Gillette GII "tıraş sistemi" sürekli kullanabileceğiniz bir gövde ile, değişebilir iki bıçaklı kartuşlardan oluşuyor. Gövdeyi bir kez alıp yıllarca kullanacaksınız. İki bıçaklı kartuşları ise defalarca mükemmel tıraştan sonra değiştirebilirsiniz...

Gillette® GII™
"Tıraşta evrensel kalite"

Tilbe Saran'ın İkinci Kanal İkinci Gece'de iki şansı var: Ya ölecek ya estetik ameliyatı geçirecek.

DİZİYE ESTETİK

Baldızla bacanağı izliyor musunuz? İkinci Kanal İkinci Gece'nin sevimli dizisini yani... Eğer izliyorsanız Tilbe Saran'ın canlandırdığı pepe ve telaşe memuru Güler'in başına gelenlerden haberiniz var. Hani geçen hafta telefonda bir kaza geçirdiğini duyurmuştu rol arkadaşlarına... İşte bu kaza senaryoya son anda eklenerek sürpriz bir gelişme. Ama diziye "heyecan" katsın diye değil! İkinci Kanal İkinci Gece yapımcılarının dertleri Dallas dizisinin derdinden ibaret. Kısacası Tilbe Saran birtakım anlaşmazlıklar nedeniyle diziyi bıraktı. Böylece de yapımcılara iki seçenek kaldı. Öncelikle Güler'in vahim bir trafik kazası geçirdiğini duyurmak, ardından da önümüzdeki hafta izleyeceğiniz gibi Güler olmayan bir Güler'i sargılar içinde programa çıkarmak. İzleyicileri de böylece oyalarken yeni bir Güler bulmak. Bulunca ne mi diyecekler? "Güler'ciğimiz geçirdiği kaza sonucu estetik ameliyatı geçirmek zorunda kaldı, yepyeni bir yüze kavuştu. Hatta hatta sesi bile değişti." Ama ya yeni bir Güler bulunamazsa? O halde Güler geçirdiği talihsiz kazadan kurtulamıyarak aramızdan ayrılacak... Ne diyelim... Allah diziyi yeni felâketlerden korusun!

MOTHERCARE'İN BEBEKLERİ

Koray Gönensin'i bilir misiniz? Kendisi Yekta Dış Ticaret'in Genel Müdürüdür. Koray Bey yıllar önce, bir İngiltere gezisinde, yeni doğacak bebeğinin ihtiyaçlarından bir kısmını Mothercare dükkânlarından temin etmiş. Mothercare firması malum: Anne adayları ve 0-10 yaş çocuklara her tür tüketim maddesi sağlayan dünyaca ünlü firma. Gönensin ürünleri pek beğenmiş. Imkânı olduğunda da Mothercare ürünlerini Türkiye'de pazarlamayı kafasına koymuş. İşte geçenlerde Gönensin'in bu isteği Mothercare firmasının, Türkiye mümessilliğine talip 50 firma arasından Yekta Dış Ticaret'i seçmesiyle gerçekleşti. Koray Gönensin'se Marmara Etap Oteli'nde düzenlenen bir kokteyle Mothercare ürünlerini satmaya başlayacak mağazanın yakında İstanbul'da açılacağını duyurma şerefine erişti. Gönensin'in eşi şimdilerde ikinci bebeklerine hamile. Bebek akıllı: Doğumunu Mothercare mağazasının açılışına rastgetirecek. Babası Koray Gönensin'se iddialı: Mağazada satılacak ilk puset Gönensinlerin bebeğinin olacak.

Koray Gönensin Mothercare'in hem mümessili hem müşterisi...

İPEKÇİ SİNEMADA

Abdi İpekçi'nin hayatını, ölümünü beyazperdeye aktarmak... Prodüktör Sabahattin Çetin, böyle güç bir işe soyunmuş. 8 yıldır gerek kardeşi Sinan Çetin'in gerekse başka yönetmenlerin filmlerine prodüktör olarak imzasını atan Sabahattin Çetin, yakında çekimine başlayacağı yeni filminin adını da şimdiden koymuş: "Abdi İpekçi ya da Konsensus." Çetin, filmin adının anlamını şöyle açıklıyor: Uluslararası bir film projesi olarak tasarladığımız filmin adını, İpekçi'nin gazetecilik yaşamı boyunca altını ısrarla çizdiği "uzlaşma" fikrinden esinlenerek bulduk. Yurtta demokrasinin ve dünyada barışın sürebilmesi O'na göre "uzlaşma" zemininde olanaklı idi. "Uzlaşma" veya "uyum" Batı'da "konsensus" kavramı ile ifade edilmektedir." Sabahattin Çetin, filmin "doküdrama" denilen yarı belgesel nitelikte olacağını belirtiyor. Filme ilişkin öteki bilgileri ise şimdilik bir sır gibi saklıyor. Özellikle de Abdi İpekçi'yi ve katili Mehmet Ali Ağca'yı canlandıracak oyuncuların adını...

Sabahattin Çetin Abdi İpekçi'nin yaşamını beyazperdeye aktarmaya girişti.

Eşcinseller eylemleriyle Batı basınının bile ilgisini çekti

LİBERAL REKLAM

Geçen günlerde basından izlemişsinizdir belki. Ülkemizin önde gelen reklam şirketlerinden Grafika-Maya, Amerika kökenli dünyanın en büyük reklam ajansları zincirlerinden biri SSC & B Lintas ile birleşti. Ve Grafika: Lintas adıyla da faaliyete geçti. Hatta, haber ajanslarından biri Lintas'ın başındaki "SSC & B"yi yanlış yorumlayarak şirketin Sovyet kökenli olduğunu duyurmuştu. İşte bu birleşme şerefine geçtiğimiz hafta Sheraton'da bir yemek düzenlendi. Yemekte Sitare Ergenekon, Kenneth Robins, Beyhan-Nejat Eczacıbaşı ve eşi Berna Yılmaz ile aynı masayı paylaşan Mesut Yılmaz aşağıdaki açıklamasıyla puanları kendi hükümeti adına toplamayı ihmal etmedi.

"1984'ten beri uygulanan liberal politika, uluslararası reklamcıların ülkemiz reklam firmalarıyla ortaklığa girmesindeki en önemli etkendir."

EŞCİNSELLERE DESTEK

Basından izlemişsinizdir... İstanbul'daki 45 eşcinsel hiçbir yasal gerekçe gösterilmeden polis tarafından toplatıldıklarını, dayak yediklerini, Zührevi Hastalıklar Hastanesi'ne sevkedildiklerini öne sürerek açlık grevine girmişlerdi. Pek çoğu yapılan kötü muameleyi belgelemek amacıyla Adli Tıp'tan rapor almıştı. Ardından da savcılığa başvurmuşlardı. Grev şimdilerde on yedinci gününde... Ve aralarında Prof. Hüsnü Göksel, Murat Belge, Vedat Türkali, Türkan Şoray, Atıf Yılmaz, Enis Batur, Rutkay Aziz'in de bulunduğu bir grup sanatçı ve aydınımız eşcinsellerin açlık grevini desteklediklerini açıklıyorlar. Diyorlar ki: "Bizler bir grup eşcinsel yurttaşımızın on yedi gündür sürdürmekte olduğu açlık grevini desteklediğimizi, eşcinsel ve kadın olmayı seçmiş yurttaşlarımıza özellikle İstanbul'un belli semtlerinde uygulanan ağır baskıları şiddetle kınadığımızı açıklamayı insanlık onuruna sahip çıkmanın gereği olarak değerlendirmekteyiz."

Grafika Maya ve SSC & B Lintas reklam şirketlerinin birleşmesi nedeniyle düzenlenen yemekte Mesut Yılmaz pek bir memnun.

Mesela!

Eurovision'dan sıfır puanla dönüşümüz "hezimet!" çığlıkları arasında ortalığı karıştırdı geçen hafta. Her yıl olduğu gibi bu yıl da "Politikaya alet olduk. AET'nin Türkiye'ye yanıtı" şeklinde yorumlar yapanlar çoğunluktaydı. Osman Ferit'se sütununda konuyu değişik bir açıdan ele almış:

"Düğünde zurnaya, hamamda kurnaya âşık olanların seçtiği şarkı bu kadar olur...

Bizim müzik üstatları (!) bu sıfırı alsınlar, zevksizliklerinin belgesi olarak çerçeveletip, münasip bir yerlerine as'sınlar..."

Yaşadıkları tüyler ürperticiydi, o cehennemde yaşadıklarını herkes duysun istiyorlardı. Geldiler, yıllardır içlerinde biriktirdiklerini Nokta'ya anlattılar.

SÜBYAN KOĞUŞLARI

CEHENNEMİN İÇİNDEN...

Çocukluklarının ve ilk gençliklerinin en güzel yıllarını sübyan koğuşlarında dayak, işkence ve tecavüz altında geçirenler "o cehennemi" **Nokta**'ya anlattılar. Anlatılan her yeni öyküyle ağır demir parmaklıklar biraz daha aralandı. Sonunda, sübyan koğuşları gerçeği bütün çıplaklığıyla karşımızdaydı

"Kedi"nin tek suçu parlak oluşuydu...

Lakabının nereden geldiğini pek hatırlayan yoktu. Ama '80 yılı sonbaharında Sağmalcılar Sübyan Koğuşu'nda kalanlar arasında onun o masum, çaresiz yüzünü, iki gece süren feryatlarını unutabilen kimse de yoktu:

"Koğuş karanlıktı. Ben ranzamın demirlerine yapışmışım. Soluk almaktan korkarak bekliyorum ve dua ediyorum: Allah'ım artık bitsin bu işkence" diye anlatıyordu İbrahim. İbrahim, yattığı yerden koğuşla mutfağın birleştiği küçük antreyi görüyordu. Kedi oradaydı. Çırılçıplak soymuşlardı. Ve başta koğuş mümessili Nihat T., yardımcıları Sabahattin Y., Erdal Y. olmak üzere 20 kişi Kedi'ye tecavüz etmek için sıraydı. Başlangıçta direnmiş, bağırmış, çırpınmış ve çırpındıkça dövülmüştü. Beşinci,altıncı kişiden sonra artık bir et yığınıydı. Sabaha karşı getirip ranzasına yatırdılar. Ertesi akşam ışıklar sönünce tekrar başladılar. Gündüz saatlerinde topladığı güçle, tekrar direnmeye yeltendi. Yine dövdüler, elektrik verdiler. Ve o gece de üstünden geçtiler.

Kedi, o korkunç iki geceden sonra ancak üç gün yaşadı. Üçüncü günü gardiyanlar gelip ölüsünü bir battaniyeye koyup götürdüler. Asıl adı İbrahim Yanbul'du. Öldüğünde on altısında ya var, ya yoktu. Cezaevine ilk düşüşüydü. Yani "o âlemin adamı olmamıştı." Davası büyük bir ciddiyetle yapıldı. Otopsi raporuna "darp, fiili livata ve elektrik işkencesi" yazıldı. Sanık hükümlüler yaş küçüklüğü nedeniyle onar yıl ağır hapse mahkûm oldular ve apar topar başka cezaevlerine nakledildiler.

İbrahim, o olaydan sonra her gece sıçrayarak uyandı. Aynı koğuştan Ahmet'te diş gıcırdatma huyu kaldı. 12'sindeki Rıza ise iki yıl boyunca her gece yatağına çiş yaptı...

Aradan yıllar geçti. Sübyan koğuşunun sakinleri büyüdüler, kocaman delikanlılar oldular. Ve bir gün **Nokta**'nın kapısını çaldılar. Çocukluklarının kâbusu olan "o yeri" herkes bilsin, tanısın istiyorlardı. Ama hepsinin bir şartı vardı: Resimleri bantlanmalı, soyadları gerek duyulduğunda ancak yetkililere açıklanmalıydı.

Günlerce konuştular. İçlerinde biriken kini ve acıyı teyp bantlarına döktüler. Bununla da yetinmeyip yollara döküldüler. Başka cezaevlerinden çıkmış yeni sübyanlar bulup getirdiler. Gelen her yeni çocuk, daha önce anlatılanları doğruluyor, yeni öyküler anlatıyor ve anlatılan her yeni öyküyle ağır demir parmaklıklar biraz daha aralanıyordu. Sonunda, sübyan koğuşları gerçeği, bütün çıplaklığı ile karşımızdaydı...

"Fiili livata"nın sübyancası: Filifoto. Hayır, elbette hepsi ölmüyorlardı "Kedi" gibi. Hatta ölen pek çıkmazdı. Ama, cezaevinde sübyana girip de, biraz da parlak olup da, "filifoto'dan yırtmanın mümkünü yok"tu. Sağmalcılar Sübyan'da 2,5 yıl kalan İbrahim A. böyle diyordu. Kara kaplı kanun kitaplarında erkek ırzına geçmek demek olan "fiili livata" hükümlülerin dilinde yuvarlana yuvarlana filifoto halini almıştı. Ve filifoto, tüm cezaevlerindeki sübyan koğuşlarının temel sorunuydu. Seyfettin K. da 15 yaşında, ilk düşüşünde yaşamıştı o olayı:

"Yaralamadan cezaevine girdim. Karantinadan sonra sübyan koğuşuna gönderildim. O güne kadar hiç cezaevi görmemiştim. İlk gece ranzada iki kişi yatıyoruz. Uyuyamıyorum. Sesler duydum, irkildim. Yanımdaki 'yat ve hiç sesini çıkarma, filifoto yapıyorlar' dedi. Ben üsteleyince, 'başın belaya mı girsin istiyorsun' dedi. Yattım ama uyuyamadım. Bana hiç para gelmiyor. Çay içiyorum, paralı olduğunu bilmiyorum. Koğuş mümessili 'borcun on çay oldu, çarşamba da ziyaretin gelmezse, haliyle kötü şeyler düşüneceksin' dedi."

Seyfettin bu laftan hiçbir şey anlamamış, hiçbir şey düşünememişti. Ve çarşamba günü ziyaretçisi gelmeyecekti:

"Çarşamba gece yarısı beni kaldırdılar. Yanımda yatan çocuk hiç karışmadı. Sümer A. ile yardımcısı iki kişi daha var yanlarında. Bir yandan bana şiş gösteriyor, bir yandan pantolonumu açıyorlar. İlk gece geldi aklıma: O çocuk bağırmıştı, kimse yardıma koşmamıştı. Başıma gelecekleri anladım. Pantolonumu çıkardılar. Ağzımı kapadılar. Her şey olup bittikten sonra 'bu çocuğa bir bardak su verin' dediler. Suyu içtim. Biri 'sesini çıkartırsan şişleriz seni' dedi, elindeki şişi yüzüme bastırarak. Aynı hareketi bir daha yapacaklar mı diye çok korkuyorum. Kendimi parçalamak geliyor içimden, bağırmak geliyor. Kime ne bağıracaksın? Bu pislik, bu tecavüz olayı her Allah'ın günü oluyor."

Sübyan koğuşlarında tecavüzün yaygınlığı, cezaevlerinde çalışan görevliler tarafından da bilinen bir gerçekti. Bir cezaevi psikoloğu, Ayşe B. görevli olarak çalıştığı cezaevinde 242 sübyan olduğunu belirtiyor ve şöyle diyordu: "Bu 242 kişiden, bana şahsi olarak tecavüze uğradığını söyleyen 70 kişi vardı. Bu 70 kişinin dosyalarına bu bilgi işlendi."

Bir paket sigaraya. Cezaevi psikoloğuna göre, sübyan koğuşların-

da tecavüzü önlemek çok zordu. Önce ırzına geçilen çocuklar zamanla bu işi kanıksıyor, hatta para ettiğini ayrımsayıp kendilerine fiyat biçiyorlardı. Bir paket maltepeden üç-dört bin liraya kadar çeşitli fiyatlar yürürlükteydi. Bir cezaevinin sübyan koğuşunda adı çıkmış bir çocuk diğerlerinde de ün salıyor ve sevke gönderildiği yerlerde de aynı muameleyi görüyordu.

Kendisini sübyan koğuşlarında gediklisi olarak tanıtan İbrahim A.'ya göre, sübyan koğuşlarının filifotoculuk çoğu kez koğuş mümessillerinin yürüttükleri bir işti. Mümessil ve yardakçıları başta olmak üzere, koğuşun yaşı büyükçe olanları, yaşı küçükleri kullanıyor, ayrıca zaman zaman büyükler koğuşunun "hatırlı hükümlülerine" de ikram ediyorlardı. Tabii bütün bunlar gardiyanların göz yummasıyla hatta "avantasını almasıyla" mümkün olabiliyordu.

Peki hangi çocuklar seçiliyordu tecavüz için?

İbrahim A.'ya göre, dışarda fiili livata suçundan hüküm giyerek cezaevine düşmüş sübyanlar kendilerine bunun yapılmasını "zaten hak ediyorlardı." İçerde parasız kalmanın ve buna rağmen çay ve sigara içmek gibi lüks alışkanlıkları sürdürmenin bedeli filifoto ile ödeniyordu. Mümessilin yasalarına uymamak, idareye "iş patlatmak" (ihbarda bulunmak) gibi suçların cezası da tecavüzdü. Bütün bunların hiçbirisi ile suçlanamayan sübyan hükümlüler ise bu kez fiziklerinin bedelini ödüyorlardı. "Biraz parlak" görünen, henüz feleğin çemberinden geçmemiş her çocuk bu yolla feleğin çemberinden geçiriliyordu.

"Gardiyan sırasını bekler." Örnekleri daha az olmakla birlikte, zaman zaman tecavüz eylemlerinde gardiyanlar da rol alıyorlardı. Seyfettin K. tanık olduğu bir gardiyan tecavüzünü şöyle anlatıyordu:

"Gardiyan el değmemiş çocuktan korkar. Gardiyan sırasını bekler. Cezaevinde ibne hastası çok. Bir çocuk geldi, on dört yaşında. Sümer A. yardımcıları ile bunu gece kaldırdı. Bunlar on sekizi devirmiş, çocuk bir şey diyemiyor. Aynı bende olduğu gibi şişi gösteriyorlar. Çocuk bağırdı ama boş yere, ırzına geçtiler. İş bittikten sonra gardiyan geldi, 'ne oluyor gürültü duydum' dedi. Sümer A. gardiyana 'çocuk senin' dedi. Gardiyan önce korktu. Sümer A. 'bizden iş patlamaz, korkma sen' dedi. Gardiyan çocuğu mutfağa götürdü. Irzına geçmiş, sonra koğuşa bıraktı. Sabah bir kalktık, çocuk mutfaktan bir çay kaşığı almış, kırmış, kendisini kesiyor. Aynı gardiyan, sabah geldi. Çocuğa 'ne oldu oğlum' diye sordu, çocuk hiç konuşmuyor. Gardiyan 'bunu kendisine gelinceye kadar mutfağa götürün, ilgilenin' dedi. Bu arada mümessile de 'beni okursa bir yolunu bulup sustur bunu' dedi. Kim okuyacak? Sonunda yine onların elindesin, seni şişleseler idare mi yardımına koşacak? İdare bir çocuk eksildi diye sevinir. Irzına geçilen çocuk da, ne yapsın, artık kendi erkekliğime gelemiyorum diye ya işe devam eder ya da kendini keser."

Ömer E. ise şöyle anlatıyordu gardiyan rolünü: "Cezaevlerinde filifoto işi çok sık patlar (ortaya çıkar). Çünkü gardiyan bir filifotoyu idareye bildirince disiplin sıkılaşır gibi görünür. Gardiyanın bu işe göz yummaktan aldığı ücret de kendiliğinden yükselir. İdareye duyurulmuş filifoto durumları, sizi aldatmasın, bununla mücadele ediliyor sanmayın."

El ele dolaşanlar. Paşakapısı Sübyan'dan, Abdullah Ç. on sekiz aylık tutukluluğu boyunca bir yatakta üç kişi olarak yatmıştı. Erdoğan Kılıç ise, "Eskişehir Sübyan'da iki yıl boyunca hiçbir gün bir yatakta tek başına yatmadığını, zaman zaman 4 kişiye bile çıktıklarını söylüyordu. Genç bedenlerin yataktaki bu zorunlu beraberliği, sübyan koğuşlarında eşcinsel eğilimleri körükleyen önemli bir etkendi. Ve zaman zaman "temiz aşklar" doğuyordu bu eğilimlerden. Âşıklar daima birlikte geziyorlar, el ele dolaşıyorlar, birlikte yatıyorlar ve ziyaretten mektuplara kadar her şeylerini paylaşıyorlardı. Sübyan koğuşlarının kaşarlanmışları bile "saygılı"ydı bu aşklara. Çok özel durumlar dışında çiftlere kimse karışmıyordu. Adana Sübyan Koğuşunda yatmış olan Ömer E. sevgilisinin sevke gönderildiğini öğrenen bir hükümlü gencin nasıl günlerce aç gezdiğini, yemek yemediğini ve kendini "façaladığını" (jiletle kestiğini) hoşgörü, hatta sempatiyle anlatıyordu.

Kanlı Bilâl'ler, Apartman Mustafa'lar ve Deve Kâzım'lar. Sübyanların o küçücük boylarıyla olduklarından da iri sandığı dayakçı gardiyanlar... Dayağı, dünyanın en doğal şeyini anlatır gibi anlatıyordu sübyanlar: "Bir Apartman Mustafa vardı. Hani dağ gibi bir adam. Üç kişiyi üst üste eklesen ancak... Kedi olayından sonra dövdükleri aylarca kendine gelemedi. Ama sonra tövbe etti. Bir sefer vurdu, çocuğun eli ayağı felç oldu. Ondan sonra yemin etti."

Sübyanlar için dayak, cezaevine adımlarını attıkları anda, yani kapıaltında başlardı. Bu bir gözdağıydı. Tutuklu, nereye geldiğini bilmeli, ayağını denk almalıydı. Bu dayaktan kurtulabilenler, ancak ailesi gardiyanları "görenler" ya da büyük arkalılar oluyordu. Abdullah Ç'nin şansına hepten sadist bir gardiyan düşmüştü. "Biri Tokatlı, biri Sivaslı iki gardiyan vardı. Benim ayağımda tam 33 tane sigara söndürdüler" diye anlatıyordu. Kapıaltı işkencesinin üstünden 3 yıl geçmişti ama Adullah yanık izlerini hâlâ ayağında taşıyordu. Eskişehir Cezaevi'nin dayak uzmanı gardiyanları ise İbrahim S. ve Deve Kâzım'dı. Koğuşta veremden ölen Halil İbrahim, ölümünden birkaç saat öncesine kadar dayak yemişti. Mustafa U.'nun gardiyan dayağından kınlan kolu hâlâ, her yağmur yağdığında sızlar dururdu. Mustafa kırık koluyla hiçbir tedavi görmeden hücreye atılmış ve on beş gün kalmıştı.

Sübyan koğuşunda dayak, öyle-

Nihat P.: "Hücrede sesim bitinceye kadar bağırdım. Günleri sordum, on beş gün geçmiş."

ERZARE ERTEM/NOKTA

Her şey güllük gülistanlık

Adalet Bakanı Mahmut Oltan Sungurlu **Nokta'nın Sübyan koğuşlarına ilişkin sorularını yazılı olarak cevapladı.**

Nokta: Kapalı cezaevi sübyan koğuşlarında hükümlü çocukların kaldığı bildiriliyor. Islahevleri yetmediği için mi bu uygulama yapılıyor?

Sungurlu: Ülkemizde halen Ankara, İzmir ve Elazığ illerinde olmak üzere üç çocuk ıslahevi ile Sinop ilinde bir çocuk cezaevi mevcuttur.

Mevcut bulunan çocuk ceza ve ıslahevleri ihtiyacı karşıladığından İmralı Çocuk Ceza ve Islahevi tasfiye edilmiştir.

1 Mart 1987 tarihi itibariyle çocuk ıslahevleri ile çocuk cezaevlerinde bulunan hükümlü çocuk sayısı 555'tir. Bu miktar 1 Mart 1985 tarihi itibariyle 655, 1 Mart 1986 tarihi itibariyle ise 728 idi.

Nokta: Islahevleri yeterliyse, çocuk hükümlüler niçin kapalı cezaevlerinde kalıyorlar?

Sungurlu: Çocuk ceza ve ıslahevlerine haklarında mahkûmiyet hükümleri kesinleşen çocuk hükümlüler gönderilmektedir. Tutuklama bir tedbir olduğundan tutuklanan çocukların çocuk ceza ve ıslahevlerine gönderilmeleri mümkün bulunmamaktadır.

Nokta: Sübyan koğuşlarında çocukların tecavüze uğradığı konusu hakkında ne diyorsunuz?

Sungurlu: Çocuk koğuşlarında fiili livata konusunda Bakanlığıma intikal eden herhangi bir olay bulunmamaktadır.

Nokta: Cezaevi görevlilerinin çocuklar üzerinde baskı kurdukları ve sistemli dayağın mevcut bulunduğu yolunda iddialar var. Bakanlığın bu iddialara yanıtı ne olacaktır?

Sungurlu: Ceza infaz koruma memurları tarafından cezaevlerinde bulunan hükümlülere herhangi bir şekilde baskı yapılması ve kötü muamelede bulunulması söz konusu değildir.

Nokta: Halen sübyan koğuşlarında ne kadar suçlu çocuk vardır?

Sungurlu: Kapalı cezaevlerinde bulunan tutuklu çocuklar hakkında Bakanlığımda istatistiki bilgi yoktur. Ancak cezaevlerinde çocuk koğuşlarında kapasite yönünden herhangi bir yetersizlik söz konusu değildir.

Nokta: Çocuk koğuşlarında kumar veya diğer nedenlerle kavgalar çıkması söz konusu ediliyor.

Sungurlu: Çocuk koğuşlarında kumar ve kumar nedeniyle çıkan herhangi bir olay ve bu olaya bağlı olarak yaralama ve öldürme olayı Bakanlığa intikal etmemiştir.

Nokta: Çocuk suçlular için uygulanan sosyal hizmetler nelerdir?

Sungurlu: Çocuk hükümlülerin hepsine fakir hükümlüler için olduğu gibi giyecek (tek tip elbise, çamaşır, ayakkabı, çorap) yardımı yapılmakta olup hasta hükümlülerin tedavi ve ilaç giderleri de Bakanlığımızca karşılanmaktadır.

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan "Eğitim Birimi"nin görev ve işlevleri, ceza ve tutukevlerinde uygulanan eğitim, öğretim çalışmaları ile sosyal ve kültürel çalışmaları planlayıp programlamak ve uygulamaları takip etmektir.

Psikolog ve sosyal çalışmacıların görevi de infaz kurumları ile tutukevlerinde çalışan psikolog ve sosyal çalışmacıların programlarını hazırlamak, bu programların taşradaki uygulamalarını takip etmek ve gerekirse geliştirmektir.

SÜLEYMAN TELİ/ NOKTA

Aptullah bacaklarındaki cezaevi hatırasını ömrü boyunca taşıyacaktı.

Kadınlar koğuşunda bir sübyan

Ayşe Kavas son resmi istatistiklerde belirlenmiş 199 küçük kadın suçludan biri... 14 yaşında esrar içmek suçundan ceza almış ve Türkiye'de kız sübyan koğuşları olmadığı için Sağmalcılar kadın koğuşunda cezasını tamamlamış. Şimdi 18 yaşında olan Ayşe Kavas Sağmalcılar kadın koğuşunda yaşadıklarını* Nokta'*ya anlattı.

Nokta: Cezaevine niçin girdin, girmeden önceki yaşamını anlatır mısın?

Kavas: 1983'te esrar içerken yakalandım ve 18 ay Sağmalcılar kadın koğuşunda ceza yattım.

Ben küçükken babam Almanya'ya gitti ve bir daha dönmedi. Anneme arada sırada para gönderiyor ama yıllardır ayrı yaşıyorlar. Sultan Mahalle'de oturuyorduk. Oraları bilirsiniz. Annem benimle hiç ilgilenmediği için, ben Sultan Mahalle'den arkadaşlarla nerde akşam orada sabah takılıyordum. Eve pek gitmiyordum.

Bu arada esrar içmeye de başlamıştım. Bir gün yine arkadaşlarla klüpte otururken ufaklıklardan biri ispiyon etmiş. Oranın mahalle çocukları çok piçtir. Bekçi polis bastılar bizi, karakola götürdüler, oradan mahkemeye. Yargılandım on sekiz ay ceza aldım.

Nokta: Cezaevi sende nasıl duygular yarattı, nelerle karşılaştın?

Kavas: Ne gelenim oldu, ne gidenim. Kimse para da göndermedi. Annem öğrenmişti ama hiç ilgilenmedi. Koğuşta mahalleden Münevver Abla ile Derya Abla vardı, beni hemen koltuklarının altına aldılar. Bana bakmaya başladılar. Hiç param gelmediği için koğuşta kadınların çamaşırlarını yıkamaya başladım. Üç beş kuruş nafakamı çıkarıyordum.

Münevver Abla canım sıkılmasın diye beni haplara alıştırdı. Geceleri biz uyurken gardiyanlar içeri giriyorlardı. Kadınlar hap bulabilmek için gardiyanlarla sevişiyorlardı.

Hap kullanmayan kadınlar caz yapıyorlardı ama öbürleri aldırmıyorlardı. Parası olan kadın esrarı hapı içeri sokabilmek için gardiyana para veriyordu, parası olmayan da yatıyordu.

Tutukluyken son mahkemeye çıktım, baktım annem de orada. Ben tahliye olacağım sanıyorum. Kadınlar koğuşta hep öyle söylemişlerdi. 18 ay hüküm giyince kriz geçirmeye başladım. Koğuşa dönünce yeniden haplandım. Sakinleştim. Böyle geçti on sekiz ay.

Nokta: Koğuşta kadınlar arasında lezbiyen ilişkilere rastladın mı?

Kavas: Birbirleri ile sevişen kadınlar vardı geceleri. Ben uyku tutmayan gecelerde çıkardıkları seslerden anlıyordum. Ama hiç karışmıyordum. Onlar cezaevinin kurnazı, ben yeni düşmüşüm...

Bir tanesi vardı, bir gece bana "Benimle yat, muhabbet ederiz" dedi. Ben anlamadım, yanına yattım. Muhabbet ettik, uykum geldi. Uykuya geçmişken elini üstümde hissettim."Sen ne yapıyorsun" diye sordum?" Seni kardeşim gibi ufak gördüm, seviyorum." dedi. Baktım eli aşağı iniyor, "Sen şaşırdın mı?" diye ittim. Mahalleden oldukları için Münevver Abla ile Derya Abla'ya söyledim. "Bu iş gönülsüz olur mu?" diye hemen üstüne saldırdılar, dövdüler. Sonra gardiyana söylediler, o da dövdü. Ondan sonra benimle ne konuştu ne de elini sürdü.

Bir ara sigarasız kaldım, param da yok. Yanımda esrar içiyorlar benim içim gidiyor. Esrar içen kadınlardan biri acıdı, kimse görmeden bir fırt çektirdi. Ama beni okşayan kadın görmüş, idareye ispiyonlamış. Çok dayak yedim.

Nokta: Kolundaki dövmeleri niçin yaptırdın?

Kavas: Ben yaptırmadım. Cezaevinde bir kız yaptı. Benim okumam yazmam yok, okula ilk gittiğim gün öğretmenden korkup kaçmıştım. Bir daha da hiç gitmedim. Kız biliyor okumam olmadığını. Üç toplu iğneyi birleştirip ateşte kızdırdı. Mürekkebe batırıp kolumu yaktı, yazdığı şey bitinceye kadar devam etti bu işe. Çok kanadı, canım yandı. "Ne yazıyorsun" diye sordum. "Adını" dedi. Yapma diye yalvardım, "Sesini çıkarırsan idareye şikâyet eder infazını yakarım" dedi. Başkalarına kolumu okuttum sevgilisinin adını yazmış. Ara sıra koluma bakıyor, sevgilisinin adını okuyup iç geçiriyordu. Dövme hiç çıkmaz insandan, bu da çıkmıyor. Kazıtmak lazım, ona da yürek lazım...

Nokta: Cezaevinden hiç iyi bir anı yok mu belleğinde?

Kavas: Onsekiz aya bir nazarlık var. Tahliyem geldi, cebimde bir kuruşum yok. Gardiyanın biri cebime iki bin lira koydu. Beni ölmüş kızına benzetip, efkarlanıyormuş. Parası olsa belki daha çok verecekti.

Parayı aldım, annemin evine gittim. Annem kapıyı açtı, hiçbir şey söylemedi. Girdi oturdu. Geçmiş olsun bekliyorum, bakkaldan gelmişim gibi yapıyor. "Anne ben çıktım." dedim. "Ben de izne geldin sandım.' dedi alaylı. "İnsan bir sarılır, öper, avutur," dedim. "İyi bir... mu yaptın da sarılayım?" dedi. İlk defa o zaman düşündüm. Kadın haklıydı, ben iyi bir şey yapmamıştım. Ona bağırdım. "Şimdiye kadar bana bakıp ilgilenseydin, bu durumlar olmazdı, sizlerden görmediğim sevgiyi arkadaşlarımdan gördüm, beni unutun" dedim. Evden çıktım. Çıkış o çıkış...

Nokta: Evden ayrıldıktan sonra nasıl yaşadın, geçimini nasıl sağladın?

Kavas: Nasıl sağlayayım, bu yola düşenlerin hepsi gibi...

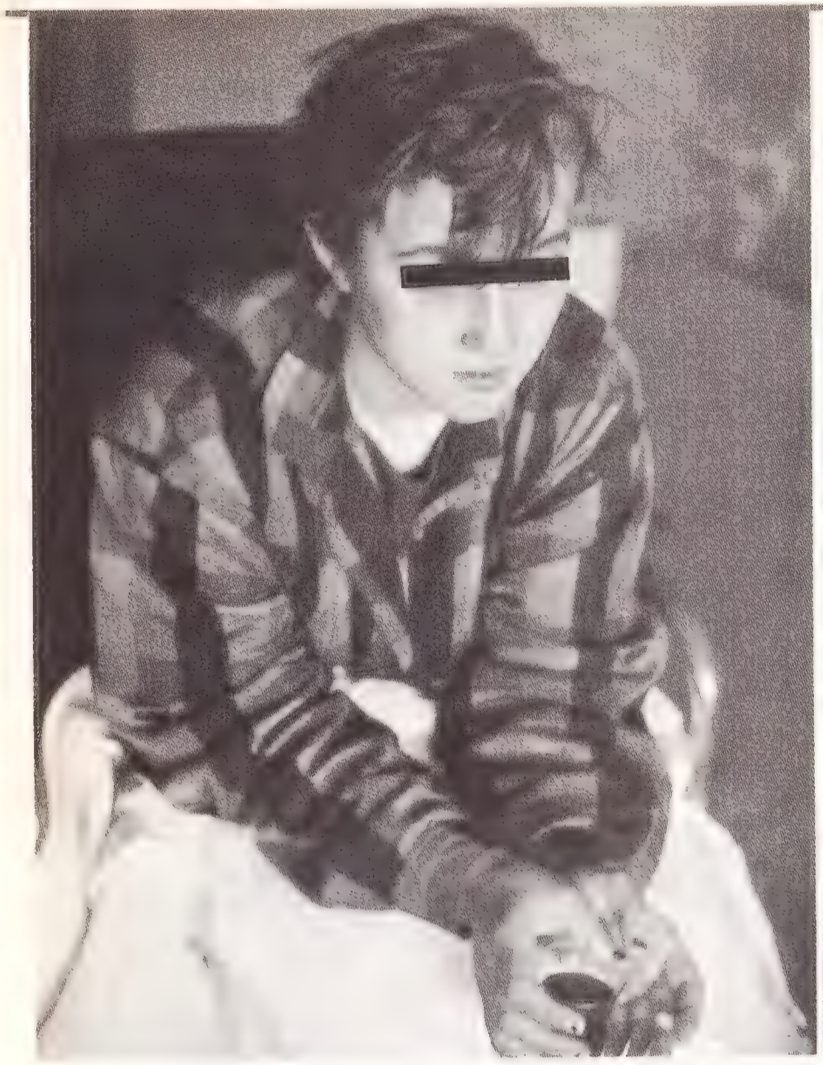

DENİZ DOĞAN/ NOKTA

sine günlük hayatın bir parçasıydı ki, "Bir köşede biri dayak yer, kimse kafasını dönüp bakmaz bile" diyordu Ömer E. Tabii iş gardiyanlarla da bitmiyordu. Koğuşta tam bir orman yasası yürürlükteydi. Büyükler küçükleri, güçlüler güçsüzleri...

Sağmalcılar sübyanda mümessil dayağından sakat kalan bir başka tutukluyu Şerafettin K. şöyle anlatıyordu: "Çocuk on yedi yaşındaydı. Suçu şu şekil: Yemek saati geliyor, tabağı yerinde unutuyor. Çünkü yeni gelmiş, bilmiyor. Mümessil ve adamları ip getirip bağlıyorlar, kalın demir sopa ile dövüyorlar. Aşağı diz kapağından kemik göründü. Çocuk bağırıyor, gardiyan geliyor, 'yok bir şey' diyorlar. Mümessil, adamı olan gardiyana, 'Buna ranzadan düştü diye rapor alın' diyor. Aynı koğuşa döneceğini bildiği için çocuk da 'Ranzadan düştüm' diye ifade veriyor ve olay böylece kapanıyor."

Esrarcı hoca. Sübyan koğuşlarında yönetim, uyuşturucu kullanılmasına karşı çeşitli önlemler almaktaydı. Yine de çocukların çeşitli yollarla uyuşturucu elde ettikleri biliniyordu. Esrar, büyük hükümlülerden temin ediliyor ve sübyan koğuşuna getirildikten sonra da bir dizi işlemden geçiriliyordu. Kurutulma ve sarılması tamamlanan esrar hükümlü çocuklarca ortaklaşa içiliyordu. "İdare hangi tedbiri alırsa alsın bir yol bulunur, esrar, hap, içeri sokulur" diyordu Erdoğan K.

Bu yollardan biri de cezaevinin hocasıydı! Şöyle anlatıyordu: "Cezaevinin hocası vardı. Her gün, 'kötülükleri cezaevi kapısında bırakalım' diye vaaz verirdi. Bir gün kapıaltında içine esrar şırınga edilmiş yumurtaları içeri sokmaya çalışırken yakalandı." Sübyanların esrara ve hapa, 'kafa bulmak' dışında anestezi için de ihtiyaçları oluyordu. Örneğin dövme yaptırırken...

Dövmeli olmak, sübyan koğuşlarında bir itibar işaretiydi. Her isteyen yaptıramazdı. "Senin cürmün ne ki dövme peşindesin" diye sorarlardı adama. Dövme yapılırken uyuşturucu olarak hap ya da esrar, dezenfektan olarak da idrar kullanılırdı.

Pislik ve sefalet, sübyan koğuşlarının başbelalarından bir başkasıydı. "Bit salgını, uyuz çoktur sübyan koğuşlarında. Her yeri sarar. Bunlar niye uyuz oluyor? Tabakları yok, çatalları yok. Mecburen uyuz oluyorlar" diye anlatıyorlardı. Küçük tutuklular sık sık yataklarını ıslatırlar ve kurumadan yatarlardı. Yataklardan çıkan yoğun kokuyu herkes kanıksamıştı artık. Birçok cezaevinde banyo on beş günde bir beş dakikayla sınırlıydı. 30 kişi birden hücum etti mi ne su yeterdi, ne sabun! Pislik, biti ve uyuzu getirirken, sefalet, veremi davet ediyordu. Abdullah Ç. "Sabahları 5-6 zeytin ancak gelir. Tayın ya gelir, ya gelmez. Geldiği zaman da içinden ne çıkacağı belli olmaz. Yemeklerin içinden hamamböceği, fare çıkması hiç dert değil, alışkınız" diye anlatıyordu. Eskişehir sübyanda bir keresinde mahkûmlar görevlileri yemekten fare çıktığına bir türlü inandıramamış ve sonunda mutfaktan üçünü yakalayıp bir tabakta idareye sunmuşlardı. Ama sonuç değişmeyecek fareler karavanaya düşmeye devam edecekti.

Kötü beslenmeden zayıf düşen ciğerler, battaniyesiz geçirilen kış gecelerinde ayazı da yedi mi pes ediyor ve ince hastalık sübyan koğuşlarını kırıp geçiriyordu.

Koğuşlar kötüydü, pisti, soğuktu. Ama hücreler, koğuşları mumla aratıyordu. İşte Nihat P.'nin anlattıkları:

"Hücrede fareler boy boy, desen desen. Keşke koğuşta olsam dersin. Ben hücreye girdim. Su zaten verirler, vermezler. Tuvaletin orda. Orada yapacaksın yani. Hücrede yemek yiyecek yer yok. Küçücük bir kapak var. Gardiyan açarsa konuşursun, açmazsa yalvarırsın. Hücre çok pis bir şeydir. Orada üç beş gün kalan bir insanın hayatı kayar, kendini asar. Ben, sesim bitinceye kadar ciyak ciyak bağırdım. Günleri sordum, on beş gün geçmiş."

Resmi açıklamalar ve gerçekler. Yasalara göre 18 yaşından küçük suçluların tutuklu oldukları sürece cezaevlerinin sübyan koğuşlarında kalmaları, ancak hüküm giyer giymez Çocuk Ceza ve Islahevleri'ne gönderilmeleri gerekiyordu. Nitekim Adalet Bakanı Oltan Sungurlu da **Nokta**'ya verdiği demeçte bu noktayı vurguluyordu. Ancak uygulama, Sayın Sungurlu'nun belirttiği gibi değildi. **Nokta**'nın yalnızca Sağmalcılar Cezaevi Sübyan Koğuşu'nda yaptığı küçük bir araştırma bu koğuşta kalan 108 çocuktan 60'ının hüküm giymiş olduğunu ortaya koyuyordu. Kaldı ki Türkiye'de yargılamanın aşırı uzaması nedeniyle, çocuk suçlular, cezalarının büyük bir bölümünü "tutuklu" olarak çektiklerinden, "Hüküm

Erdoğan K. adalete inanmadığını sık sık vurguluyordu.

ERZADE ERYEVİ/ NOKTA

Seyfettin K. "Ben artık öldüm" diyordu.

Ergun Hüyümaz Koleksiyonundan

60'lı yıllarda Ankara Çocuk İslahevi Yemekhanesi, temiz bir görünüm sergiliyor. Bu görüntüye yeniden ne zaman kavuşulacak.

alınca ıslahevine sevk" kuralı fazla bir pratik yarar da sağlamıyordu.

Peki Sayın Sungurlu'nun övgüyle anlattığı "Sosyal hizmetler" ne âlemdeydi? Bilinçli görevliler, uzmanlar, psikologlar, öğretmenler nerelerdeydi?

"Müdür Nihat Bey baba adamdı.. Hiçbir şeye karışmıyordu." Erdoğan'ın bu cümlesi, sübyanların cezaevi müdürlerinden beklentilerinin ne olduğunu da ortaya koyuyordu. Gerçekten de Nihat Bey iyi adamdı. Bütün o sefalete, rezalete içi dayanmıyor, çareyi içkide buluyor, hiçbir şeye karışmıyordu. Hükümlülerin birçoğu psikoloğu hiç görmediklerini, ancak adını duyduklarını söylüyorlardı. Çünkü psikoloğa çıkmak başgardiyanın iznine bağlıydı. Başgardiyan ise böyle fantezilere asla itibar etmezdi. Görevlerini hakkıyla yapmak ve koğuşa girerek çocuklara yardımcı olmak isteyen birçok psikolog, gardiyanların engellemesiyle karşılaşıyorlardı. Psikologlardan biri, koğuşlara girmesinden rahatsız olan gardiyanların işi komplolar kurmaya kadar vardırdıklarını şöyle anlatıyordu: "Koğuşta zihin özürlü küçük bir çocuk vardı. Bütün koğuştan tecrit edilmiştim. Bari onunla ilgileneyim diye sık sık odama çağırıyordum. Bir gün yanımda otururken aniden kucağıma fırladı ve elleriyle sarkıntılığa başladı. Tam o sırada kapı açıldı ve gardiyan içeri girdi. Sözde suçüstü yapıyor. Meğer çocuğa öğretmiş, 'böyle yap' diye." Görevlilerin engellemeleri yüzünden 1978'de başlayan psikolog ve uzman uygulaması fiyaskoyla sonuçlanıyor ve psikolog istifaları birbirini izliyordu.

Göstermelik kütüphanelerdeki kitaplar ise çoğu zaman okuma yazma bilmeyen sübyanlar için pek fazla bir şey ifade etmiyordu. Erdoğan K., çocukların kütüphanedeki kitapları sık sık soba tutuşturmakta kullanmak için yürüttüklerini, gülerek anlatıyordu. Bir keresinde adı son derece masum bir kitabın içini karıştırdıklarında esaslı bir seks kitabı yakaladıklarını anlamışlar ve koğuşta elden ele dolaştırmışlardı.

Öğretmenler ve okuma yazma kursları ise ayrı bir komediydi. "Evet, Eskişehir Yarıaçık Cezaevi'nin bir öğretmeni vardı" diyordu Halil U. Ama öğretmenin tek meşgalesi, cezaevi bahçesinde tavuk yetiştirmek, mantar toplamaktı. Sübyanların herhangi bir şey öğrenebilecekleri konusunda en ufak bir umudu yoktu.

Sübyan koğuşlarının "Evliya Çelebisi" Ömer E., okuma yazma kurslarının fiyaskosunu şöyle anlatıyordu: "Her sevkte bir okuma-yazma kursu açılır, bizi de bir defa çağırırlar. Sonunda da törenle okur-yazar belgesi verirler. Ben hem Adana sübyanda almışım, hem Ankara hem Eskişehir'de. Son gittiğim yerde vali çok titiz. İkide bir sübyan koğuşu ile ilgileniyor. Yeniden kurs açtırdı. Kurs sonu diplomaları dağıtacak. Tören yapılıyor. Adımı okudular. Vali bir yazı imzalatacak bana, konuştu konuştu, 'şuraya imzanı at çocuğum' dedi. Ben de parmak bastım. Herkes çok bozuldu. Vali, 'artık imza atman lazım, okuman yazman var senin' dedi. Ben de koştum dolabımdan her sevkte aldığım okuryazar belgelerini getirdim. 'Benim bu kadar belgem var ama hâlâ hiç okuma yazma bilmem' dedim. Öğretmen kıpkırmızı kesildi."

Kendi koğuşunu kendin yönet. Müdürlerin hiçbir işe karışmadığı, gardiyanların her sorunu falaka ile çözdükleri, psikoloğun hiçbir zaman girmediği, öğretmenin uğra-

ERZADE ERTEM/ NOKTA

Kendini façalamak: Yaşamda uğradıkları haksızlıkları protesto biçimiydi. Şahit her faça izinde bir başkaldırının anısını saklıyordu.

madığı sübyan koğuşlarında hükümlüler kendi yönetimlerini kendileri kurmuşlardı. Başlarında mümessilleri vardı. "Mümessillik devlet başkanlığı gibidir, devlet başkanlığı da yakın akrabalara verilir ya" diyordu Nihat P. Mümessillerin en tepesine oturduğu hiyerarşileri vardı. Cinayet ve gasptan gelenleri hiyerarşinin üstlerinde, hırsızlık, fiili livata suçluları en altlarda yer alıyordu. Ve mahkemeleri vardı! Mümessilin başkanlığında üç dört dalkavuğunun katılımıyla oluşan mahkeme heyeti savunma almaz, yalnızca cezayı biçer ve uygulardı. Dolap patlatmak, (hırsızlık yapmak) idareye iş vermek, (ihbarda bulunmak) volta kesmek, tabak kaldırmamak, görüşçünün getirdiği yiyeceği ortaya çıkarmamak gibi "suçların" falakadan yerde süründürmeye, iple ranzaya bağlamaya, ayakta bekletmeye, izmarit toplatmaya kadar değişen cezaları vardı.

Siyaset, sübyan koğuşlarının kapısından girerken oldukça "arabesk" bir biçim alıyor ve garip bir saflaşma doğuyordu. "Orhancılar" ve "Ferdiciler" vardı sübyan koğuşlarında. Orhan Gencebay "Bozuk düzen" diyordu ya, o yüzden Orhancılar daha solcuydu. Ferdiciler'i kadercilikle, teslimiyetçilikle eleştiriyorlardı.

Onlar da çocuktu. Bunca dayak, bunca eziyet, bunca sefaletle geçen bu hayatta hiç mi hoş bir şey yoktu? Sübyanlar nasıl eğlenir, nelerden mutlu olurlardı?

"En büyük eğlencemiz, birine gelmiş bir mektubu çalıp yüksek sesle okumaktı. Biz okudukça mektup sahibi kızarır, bozarır, biz de çok gülerdik" diye anlatıyordu çocuklardan biri. Bir başka eğlence konusu da sünnetsiz çocuklardı. Vaktinde sünneti yapılamamış ve hüküm almış çocuk, diğerlerince hemen fark ediliyor ve koğuşun alaylarına hedef oluyordu. Psikolog G. S. bu alaylara dayanamayan bir çocuğun kendisine başvurusunu şöyle anlatıyordu: "On yedi yaşlarında bir çocuktu Derviş. Gizli bir görüşme talep edip, birçok engeli aşarak yanıma geldi. Elinde küçük bir jilet vardı.'Beni sünnet ettirmezseniz hocam, şimdi burada kendimi keseceğim, ama sağ kalmayacağım'diyerek ağlamaya başladı. Arkadaşlarının gâvur diye adlandırmaları ve küçümsemelerinden müthiş ezilmişti. Kentte bulunan askeri bir hastaneden yardım isteyip, sünneti gerçekleştirdim. Ama bütün formaliteler boyunca yüz kere bu işe kalkışmış olduğuma pişman oldum."

Zaman zaman da koğuşça oynayacak bir oyuncak buluyorlar ve hep beraber "azıyorlardı." Eskişehir Sübyan'da bir keresinde idare bir buzdolabı vermişti. Mümessilin adamları buzdolabının kapağını kırmışlar, kapağı kızak gibi yapıp bir de ip bağlamışlardı. Mümessil kapağın içine kurulmuş, dört çocuk kapağı çekiyor, bir çocuk da elinde yelpaze, yelpazeliyordu. Kimi zaman bir baş yastığı ayak topu olup tatlı birkaç saat yaşatır, kimi zaman eski gazete parçaları uçak olup uçardı. Ama bütün sübyan koğuşlarının favori eğlencesi saz çalıp ağlamaktı...

Gülay GÖKTÜRK, Ayşe BAŞTÜRK, Haluk MÜFTÜOĞULLARI

Denizseverler!... Denize gönül verenler!... Müjde!...

Denizde Şenlik Var!

ULUSLARARASI BOAT-SHOW İSTANBUL bu bahar deniz üstünde! Her türlü tekne donanım ve aksesuarlarında en son yenilikleri görmek için Kuruçeşme'ye gelin, gün boyu çalışan ücretsiz Boat-Show motorlarıyla Ada'ya geçin. İlgilendiğiniz tekneye binin, Boğaz sularında gezinin... Teknelerin, motorların tüm performansını, yeteneğini hareket halinde görün. ULUSLARARASI BOAT-SHOW İSTANBUL tam bir deniz şenliği! Sukayağı, deniz motosikleti ve sörf gösterileri... Mayo defilesi... Kafeterya, kafe, bar... Gelin, denizde keyifli bir gün geçirin.

Kuruçeşme - Galatasaray Adası 16-24 Mayıs 1987

Ziyaret Saatleri: 11.00 - 20.00

Giriş biletinizdeki şans numarasıyla sergi sonunda yapılacak çekilişe katılacaksınız. Denizin bereketinden size!

ULUSLARARASI
BOAT SHOW
İSTANBUL

UFAŞ
ULUSLARARASI FUARCILIK A.Ş.

BATUHAN KIRAN/ NOKTA

Dürbüncü Recep Kara "ayaklarına karasu indiğini" söylüyor

10 kişi 40 bin lira ile geçiniyor

YAŞAM / YENİ FAKİRLER

Yaratıcı yoksullar

Yaşam standartları her gün biraz daha düşen insanlar ayakta kalabilmek için güçlerinin ve yaratıcılıklarının son kırıntılarını harcıyorlar. Gelirlerini artırmak ve giderlerini düşürmek için "mucizevi" yollar keşfediyorlar.

Manikürlü elleri hiç de çamaşırdan yıpranmışa benzemiyordu. Duvar kâğıtları, ceviz cilalı kadife döşemeli salon takımı, bej halı ve saten perdelerle döşenmiş renkli TV, videoyla donatılmış ev bir parça özentili ihtişamıyla bir çamaşırcının evi olamazdı. Ev sahibi Leyla Doğru da bakımlı hali, şık elbiseleri ile saçı başı dağınık, solgun, sefaletle özdeş çamaşırcılara hiç mi hiç benzemiyordu, ama bir yıldır çamaşırcılık yapıyordu.

"Yaklaşık bir yıl önce esnaf olan kocamın getirdiği paranın yetmediğini dehşetle fark ettim. Öyle yememizden içmemizden kesmemiz gerekmiyordu, ama eskisi gibi gezip tozmaya, giyinmeye kalktığımda kesemiz boşalıveriyordu.

Leyla Doğru para kazanmaya karar vermişti ama 52 yaşında, eli bir işe değmemiş bir kadına kimse kolay kolay iş vermiyordu.

"Birden aklıma geldi. İki yıl önce aldığım tam otomatik çamaşır makinesini ancak 15 günde bir kullanıyordum. Öyle boş boş süs gibi duruyordu. Pekâlâ çamaşır yıkayabilirdim. Üstelik elim otomatik makine sayesinde elâlemin kirine de değmeyecekti. Oturduğumuz semtte durumları iyi olan yaşlı, iş göremez bir sürü Ermeni, Musevi azınlık aile var, çoğunu uzaktan tanırım. Hemen onlarla konuştum ve çamaşırlarını parayla yıkayacağımı söyledim."

Parlak fikriyle ayda 40-50 bin lira arası bir gelir sağlamayı başaran Doğru, durumunu şöyle özetliyordu:

"Aslında makine de yıkasa adım çamaşırcı oldu. Ben güngörmüş bir kadınım, keşke hayat bu kadar pahalı olmasa, kocamın getirdiği ile yetinebilsek daha mutlu olurdum."

"Eskiciye muhtaç oldum." Eminönünde kullanılmış, temizletmeye bile gerek duyulmadan tozlu raflara atılmış giysileri öylesine beğenisiz bakışlarla inceledi ki, en sonunda satıcı "Beğenmediysen mağazaya git hanım" diye azarladı. Öylesine utanmıştı ki olaya tanık olan **Nokta** muhabiriyle konuşmak istemedi. İkna olduğunda ise "Aman evladım Devlet Konukevi'nde aşçıyım ismimi yazmayın sakın" diye ısrar edecekti. 50 yaşındaydı, kocası öldüğü için biri sakat olan iki çocuğuna kendisi bakmak zorundaydı. Evi kiraydı ve eline ayda sadece 60 bin lira geçiyordu.

"Eskiden elime ayda 40 bin lira geçiyordu. Pekâlâ geçinip gidiyorduk. Gerçi Nişantaşı'ndan giyinmiyordum, ama Mahmutpaşa'dan alışveriş yapabiliyordum. Artık bıçak iyice kemiğe dayandı. Son zamanlarda eskicilere gelir oldum. Üstelik çok da rahatsız oluyorum,

Mahmutpaşa mağazalarından bit pazarına

Sefaletin resmi

UMIT KIRDU/ NOKTA

BATUHAN KIRAN/ NOKTA

her şey hem eski, hem de pis. Eskiden böyle değildi. Aşçıyım, pirincin en iyi kalitesini bilirim, ama artık kırık pirincin de yerini öğrendim." Adının açıklanmasını istemeyen memur, çareyi boğazdan geçmekten, giyinmekten kesmekte bulduğunu söylüyordu.

Rakamı bırak insana bak. Dar gelirli memur kadınla, Leyla Doğru arasında sosyal açıdan hiçbir ortak nokta yoktu. Ancak son beş yılda iktisatçıların, politikacıların rakamlarla ifade ettikleri milli gelir, enflasyon, gelir dağılımındaki adaletsizlik, vb. ekonomik kriterler, onların yaşamlarını somut olarak etkilemişti. İkisi de yaşam standartlarındaki düşüşten şikâyetçiydiler.

Son günlerde, enflasyonun iyice tırmanışa geçmesi ile birlikte, "hayat pahalılığı" yeniden gazete manşetlerine sıçrıyordu. Özal hükümeti yüksek enflasyon oranı gösteren İTO endekslerini suçlu bulup, DİE endekslerine rağbet ederken, hayat pahalılığına ilişkin bol sıfırlı rakamlardan oluşan istatistikler kavgası başlıyordu. Başbakan Özal ise, hiç yılmadan Türkiye'nin kalkındığı, milli gelirin arttığı, aslında enflasyonun o kadar da yüksek olmadığını yüksek sesle ilan etmeye devam ediyordu.

Nokta bütün rakamsal kargaşa içinde meseleye istatistiksel değil de kişisel düzeyde baktı. Bu rakamlar insanları nasıl etkiliyordu? Ortaya çıkan sonuç ister orta gelirli olsun, isterse yoksul olsun, insanların en azından bulundukları noktada kalabilmek için direndikleriydi. Zorlama öylesine artmıştı ki, insanlar bir yandan ek gelir sağlamak için çeşitli yollar denerken, öte yandan daha az harcamak için çırpınıyordu.

Özellikle memur ve işçilerin mutlaka ikinci bir işe ihtiyaçları vardı. Memurların büyük çoğunluğunun artık ek işleri pazarlamacılıktı. Asgari bir eğitim görmüş olmaları pazarlamacılık işlerinde onları işçilere göre daha avantajlı kılıyordu. Hafta sonları ve mesai bitimlerinde şirket amblemli çantaları ellerine alan memurlar, çelik tencere, parfümeri, konfeksiyon malları başta olmak üzere çok çeşitli mallarla kapı kapı dolaşıyorlardı.

İşçiler ise eğitimsizlikleri nedeniyle daha çok el işçiliğine dayanan ek işleri seçiyorlardı. Kadınlar daha çok konfeksiyon atölyelerine fason olarak el örgüleri, boncuk işleme gibi işler yaparken, erkekler espadril altı dikme, ambalaj kutu yapma, ufak tefek vidalama, montaj gibi işlerle uğraşıyorlardı.

Zorunlu yaratıcılık. Ancak bu tür işler de işsiz oranının çok yük-

Herşeyden Kurtulun Duşakabin'e Girin!..

Neşeli bir duş, sıkıcı her şeyi unutturur. Hele banyonuza ***DUŞAKABİN****'le çağdaş banyo özelliğini kazandırmışsanız.*

DUŞAKABİN, *lüks inşaatlarda olsun, toplu konutlarda olsun, evde, otelde, motelde, her türlü küvetin çevresine uygulanabilir. Yerlerin sular içinde kalmasını önler ve sizi naylon perde benzeri eski sıkıntılardan kurtarır.*

DUŞAKABİN, *on değişik modeliyle ve iki seçenekle size ulaşıyor: Adresinize getirilip monte ediliyor veya montaj aksesuarlarıyla birlikte, kendiniz kurabileceğiniz setler halinde satılıyor.*

DUŞAKABİN, *bütün Türkiye'de, bayileri ve yaygın servisiyle hizmetinizde.*

DUŞAKABİN ekonomiktir. Sağlam, nemli ortama dayanıklı, renkli eloksallı alüminyum profil ve ithal kırılmaz panel camlarıyla üretilmektedir. Herkesin rahatça sahip olabileceği fiyatlarla sunulmaktadır. Aşağıdaki telefonlardan size en yakın DUŞAKABİN satıcısını öğrenebilirsiniz. Dilerseniz, tanıtıcı broşürümüzü isteyebilirsiniz

DUŞAKABİN®

INTERMART A.Ş.
Atatürk Cad. No: 37/3 Burduroğlu Apt. Adana
Tel: (711) 35355-35711, Teleks: 62383 beri tr

sek olduğu ülkemizde hemen paylaşıldığından, birçok insan yaşamak için kendi yaratıcılıklarına dayanan ilginç işler peşinde koşuyordu.

Emekli işçi Recep Kara'nın "Dürbüncülük" işi de bu yaratıcılığın bir örneğini oluşturuyordu. Eşi de kendisi gibi emekli işçi olan Recep Kara, ayda ellerine geçen yaklaşık 150 bin lira ile geçinemeyince yeni bir iş aramak zorunda kalıyordu. Ancak iş bulamayınca Kara'nın aklına İstanbul'un güzelliklerinden para kazanmak geliyor. Hemen paraya kıyarak 40 bin liraya bir dürbün alarak İstanbul'un en güzel yeri dediği Sarayburnu'na gidiyordu. Böylelikle Recep Kara'nın ilginç işi başlıyordu. "Özellikle yaz aylarında işim çok iyi. Dürbünümün 5 dakikasını 50 liraya kiralıyorum. Vatandaş bir güzel manzara seyrederken, ben de para kazanıyorum" diyen Kara, bu yolla aylık kazancının ortalama 40- 50 bin liraya çıktığını söylüyordu.

"Ağdacılık utanılacak iş değil." 27 yaşındaki Seher Çebi de geçim sıkıntısına düşünce iş aramaya başlıyordu. "Kültür Koleji mezunuyum, dil bildiğim için bütün kapılar açılacak sandım ama hiç de öyle olmadı, iş bulamadım. Ama bir yandan da geçim zorluğu bindiriyordu. Sonra az sermayeyle bol gelirli bir iş düşledim ve ağdacı olmaya karar verdim. Çebi, önceleri bu kararının çok eleştirildiğini belirterek "İşimden utanmıyorum, gelirim bayağı iyi, bir çuval şekerle evimde başladığım işimi büyüttüm, salon haline getirdim. Evet belki hoş bir iş değil. Onca eğitimim bir işe yaramıyor, ama bundan utanması gereken ben değilim" diyordu.

İthal davulcu. Et ve Balık Kurumu'nda yıllarca çalışıp ancak 60 bin lira aylık alan Temel Dizdar, hobisini kazanç kapısı haline dönüştürmüştü. Çocukluğundan beri kuşlara çok düşkündü. Evinde bir sürü kuş besliyordu. Kuşların maliyeti çok artınca satmaya karar verecekti. Kuşlar gidince üzülmüştü, ama para da kazanmıştı. Sonra bu işi süreklileştirmeye karar vererek, kuşçu oluyordu. Şimdi ayda 30-40 bin lirayla bir yandan kuş sevgisini tatmin ederken öte yandan da para kazanmayı sürdürebiliyordu.

Adana'da yaşayan Delir ailesinin başlıca geçim kaynakları Çukurova'ya gidip pamuk toplamaktı. İki yıl öncesine kadar pamuk işiyle geçindiklerini söyleyen Dürdane Delir, artık bu kazançlarının yetmediğini söylüyordu. Bunun için de yeni işler aramışlar ve İstanbul'da en kârlı işin Ramazan aylarında davulculuk yapmak olduğunu öğrenmişlerdi. Artık son iki yıldır ailenin erkekleri Ramazan ayında İstanbul'a gelip davul ihalelerine katılıyordu. Barınma sorununu da bedavaya getirmek için Nişantaşı Fulya Mahallesi'ne çadır kuruyorlardı. Boş kalan Dürdane Delir ise, konfeksiyon dükkânlarının çöplerinden artık kumaş parçası toplayıp satıyordu.

Ekinci ailesinin yaşamı ise tüm örnekler içinde sefaletin en koyusuna örnek oluyordu. En küçüğü üç yaşında olmak üzere tam 10 çocuk sahibi olan Ahmet Ekinci, yıllardır inşaatlarda işçilik yaparak geçimini sağlarken artık eskisi gibi iş bulamıyordu. Eşi ise bir konfeksiyon atölyesinde çalışıyor ve nitelikli işçi olmadığı için en fazla 40 bin lira kazanıyordu. "İyi kalpli" dediği işvereni 10 çocuğun doyması için atölyede artan yemekleri Ekinci ailesine veriyor ve bu sayede çocuklar doyuyordu.

Tüketimi kısmanın bin bir yolu. Geçim sıkıntısı insanları ek gelir sağlamanın yanı sıra büyük ölçüde tüketimi kısmak için çeşitli yollar bulmaya itiyordu. Tüketimi kısmak için de öncelikle ucuz beslenme, giyinme ve barınma yolları aranıyordu.

Barınmanın ucuz yolunu bulmak aslında imkânsız gibi bir şeydi. Eğer birileri arka çıkarsa Darüşşafaka ve benzeri vakıfların evlerinde ucuza yaşamak mümkündü.

Geriye insanların normalde oturmaya korkacakları yıkık dökük, genellikle azınlıkların terk ettiği evler kalıyordu. Mustafa Aydın, Kuruçeşme'de bedava bir ev bulmuştu. Ancak daha bir yıl olmadan ev başlarına yıkılmıştı.

Yiyecek kısıtlaması için en ucuzu aranıyordu. Et için ciğercilere gidilip baş etinden kıyma, akciğer almak çok yaygındı. Kemik de çok rağbet görüyordu. Üstelik iki kez kaynatılıp iki ayrı yemek yapma olanağı da vardı. Pilav bu yoksul insanların baş yemeklerindendi. Ama öyle Dimyat'a ya da Dermason tipli pirinçlerle değil de kırık ve hafifçe küflendiği için ucuza satılan pirinçlere katılan bulgurla pişirilen pilav gözde yemekti. Sebze almak için semt pazarlarında akşamüstü saatleri çok uygundu. Pazarcının ertesi gün satamayacağı çürümeye yüz tutan sebzeler ucuza alınabiliyordu. Bezelyenin kabukları atılmıyor, aynı ayşekadın fasülye gibi pişiriliyordu. Her sebzenin içine mutlaka patates konuyor ve yemek miktarı artırılıyordu. Fırıncıyla ahbap olunursa bayat ekmekler de ucuza alınabilirdi. Su sarfiyatını azaltmak için de akla gelmeyen yollar bulunuyordu. Su fiyatını tazyiğin artırdığına inanan Zeynep K., musluğunu damlar halde açıyor kap kacağı doldurup sürekli birikmiş suyu kullanıyordu.

Süleyman Yücel

Kuş sevgisi Temel Dizdar'a para kazandırıyor.

Giyim-kuşam için bitpazarları rağbet görüyordu. Geçmişe oranla bitpazarlarının sayısı oldukça da artıyordu. Tarihe karışan kaçık çorapları çekenler yeniden ortaya çıkıp kaçık çorapları onarıyorlardı.

1987 yılının Türkiyesi'ndeki insan manzaraları, darboğazdaki insanların neler yapabildiklerini ortaya koyuyordu. Bir yandan yaşam standartlarını düşürmemek için uğraşan insanlarla öte yandan yaşamlarını sürdürmek için çabalayan insanlar, "dişlerini tırnaklarına takıp" didiniyorlardı. Ancak yaratıcılığın da bir sınırı vardı. Bu sınır çoktan zorlanmaya başlamıştı ●

"Alo, burası Çapa Tıp Fakültesi Karargâhı, pardon Dekanlığı..." (üstte)
Silah yerine elde süpürge de olsa, görev görevdir... (solda)

ERZADE ERTEM-NOKTA

Hastanelerimizin bakımı Mehmetçikler'e emanet

SAĞLIK / ÜRETİCİ ORDUYA DOĞRU

Hastanede talim var

"İhtiyaç fazlası yükümlüler" askerliklerini Türkiye'de ilk kez İstanbul Çapa Tıp Fakültesi Hastanesi'nde bilfiil çalışarak yerine getiriyorlar.

Son birkaç aydır Çapa Tıp Fakültesi'nin çeşitli servislerinde badem yeşili temiz giysiler içinde canla başla çalışan delikanlılar herkesin dikkatini çekiyor. Kendilerine soru yönelten hasta yakınlarını bugüne dek rastlanılmadık bir biçimde nazik ve güleç bir yüzle yanıtlayan bu genç insanlar, aslında askerlik görevlerini yerine getiren kadro fazlası erlerden başkası değil. 30 Ocak 1986 tarihli Resmi Gazete'de, yayımlanan, "İhtiyaç Fazlası Yükümlülerin Askerliğe Tabi Tutulma ve Bu Görevi Yerine Getirme Esasları" başlığı altındaki genel hükümler, eğitim merkezlerine sevk edilen yükümlü miktarının ihtiyaçtan fazla olması halinde, artakalanların kura usulü ile tespit edilip ayrılacağını karara bağlıyor. Aralarında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na bağlı, kamu kuruluşlarının da bulunduğu çeşitli bakanlıkların emrinde çalıştırılabilecek olan ihtiyaç fazlası erlerin giydirilmeleri, barındırılmaları ve ilaçlarının çalışmakta oldukları kurumlarca karşılanması da bu hükümde yer alıyor.

Tüketicilikten üreticiliğe geçen Mehmetçikler. Yaklaşık 1.5 yıl önce Çapa Tıp Fakültesi Dekanlığı'nı üstlenen Prof. Dr. Sedat Katırcıoğlu, göreve başlar başlamaz Türkiye'deki hemen hemen tüm hastanelerin son 7 yıldır "kronik" derdi haline gelen personel sıkıntısıyla karşı karşıya kalıyordu. İşler aksıyor ve sağlık hizmetleri, özellikle yardımcı sağlık personeli sınıfındaki boşluklar nedeniyle hep eksik kalıyordu. Kamuya bağlı kuruluşlarda ölüm ve istifa sonucu boşalan kadroların 1980 sonrasında yayımlanan bir kararnameyle doldurulması yasaklanınca, bu yasaktan insan yaşamının kurtarılmasının söz konusu olduğu hastaneler büyük bir "yara" alıyordu. Bunun üzerine Sedat Katırcıoğlu, evvelce çıkarılmış olan "İhtiyaç Fazlası Erler" kararnamesini anımsıyor ve personel açığını hiç olmazsa bu yolla kapatmayı hedefleyerek YÖK'e başvuruyordu. YÖK'ün de Genel Kurmay Başkanlığı'na yaptığı müracaat olumlu bir karşılık alınca 86 yılının sonbaharında 63 kişilik bir Mehmetçik grubu Çapa Tıp Fakültesi'ne geliyordu. Genel Cerrahi bi-

nasının en alt katı tümüyle erlere yatakhane olarak tahsis ediliyor, tek tip elbiseleri, ayakkabı ve yatak takımları Sümerbank'a ısmarlanıyordu. Uygulamanın pratikte başarılı bir biçimde sürdüğünü gözlemleyen hastane yetkilileri, Mart 1987'nin o soğuk günlerinde 202 kişilik ikinci parti asker grubu Çapa'ya ulaşınca iyiden iyiye ferahlıyorlardı. Erlerin Çapa Tıp Fakültesi'ndeki olumlu hizmetleri Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hastanesi'nde de yankılanıyor ve orada da 60 kişilik bir asker grubuyla aynı uygulamaya başlanıyordu.

Talim yok, iş var. Şu anda toplam 265 asker, öğrenim durumlarına ve sanatlarına göre gruplandırılarak hastanenin çeşitli servislerinde bilfiil çalışıyorlar. Hastanenin Sivil Savunma ve Koruma Amirliği görevini 1981'den beri sürdüren emekli bir albayın nezaretinde çalışan Mehmetçiklerin lise ve benzeri okul mezunu olanları, dekanlıkta sekreterlik hizmetleri yapıyor. Ortaokul mezunları laboratuvarlarda veya hastabakıcı yardımcılığında kullanılıyor. İlkokul mezunu erler diğer çeşitli görevlerde çalıştırılırken, önceden bir sanat sahibi olanlar da kendi branşlarına uygun görevlere ayırılıyorlar. Örneğin, tornacı, tesviyeci, su ve elektirik tesisatçıları, bahçıvan ve sürücüler şu anda kendi sanatlarını icra ederek "vatan borç"larını yerine getiriyorlar.

Erlerle ilgili tüm yetkiler emekli Albay M. İ. Özçelik'de toplanmış, ancak o da Dekan Sedat Katırcıoğlu'na karşı sorumlu.

"Bu çocuklar İç Hizmet Kanunu'nda yazılı tüm şartları burada yerine getirecekler, aynen bir kışla gibi" diyen Em. Alb. Özçelik, erlerin hastanedeki çalışmalarını da "dört dörtlük" olarak niteliyor. Dekan Katırcıoğlu ise, "Mehmetçiklerin çalışmalarından çok memnunuz. Sorumluluk bilinçleri var ve saygıda kusur etmiyorlar. Biz de onların huzuru ve yaşantılarının düzenini sağlamak hususlarında elimizden geleni yapıyoruz" diyerek hoşnutluğunu ifade ediyor.

Alan razı veren razı. Erler görevlerini yerine getirirken herhangi bir kargaşalığa yol açılmaması için, gereken emir ve direktiflerin verilmesi söz konusu bölümün sorumlu hemşiresine bırakılmış. Hemşireler, erleri gruplara ayırıp ne tür bir iş yapacaklarını belirtiyor ve onları de-

Prof. Dr. Sedat Katırcıoğlu

netliyorlar. Ayrıca Hemşirelik Müdürlüğü, bir süre önce askerlerin yararlanmaları amacıyla 1 hafta süreli bir kurs açmış. Kursta hasta-er ilişkileri, temizliğin ve diğer hizmetlerin yerine getirilmesinde dikkat edilmesi gereken hususlar anlatılmış. Pansuman, kan alma ve benzeri hiçbir hizmetin ifasında ise erlerin çalışması söz konusu değil.

Yalnızca cuma günleri 13-17 saatleri arasında "askerliklerini unutmamaları" için eğitime çıkan erler, yerinde dönüşler, hafif koşu ve çeşitli sportif faaliyetlerle yetiniyorlar. Askerliklerini bir hastanede tamamlamaktan son derece memnun olan "Mehmetçik Mehmet"ler, "Asker elbisesi giymiyoruz, her gün atışa-talime çıkmıyoruz. Acılara derman, özlemlerle harman olup yuvarlanıp gidiyoruz işte" diyorlar.

Nereye kadar? Devletin tüm sağlık hizmetlerine ayırabildiği % 2.5 gibi gülünç bir rakamın ve tüm kamu kuruluşlarına personel alımlarının dondurulması sonucu, hastanelerde ortaya çıkan insan gücü açığı bugün için "emir-komuta zinciri içinde" çözümlenmiş gözüküyor. Ancak nereye kadar? ●

Şükran Belgesi

Türkân SABANCI

Deniz ŞAHENK

Serap ULUSOY

Özdemir Sabancı Ortaokulu
Zeytinburnu Ayhan Şahenk İlkokulu
Kartal-Maldag İlkokulu
Kitaplıklarına bulundukları katkılardan dolayı saygılarımızla teşekkür ederiz.

GELİŞİM/ANSA

Kültür Hizmetleri Bölümü
Teşvikiye cad. no. 109/2 Teşvikiye
Tel: 147 54 47 - 148 61 83

DANACIOBASI KÖYÜ FACİASI

"O olay"dan 7 yıl sonra...

Kırıkkale'ye bağlı Danacıobası köyünde bir düğün evinde 7 yıl önce meydana gelen tüpgaz faciasında karısız kalan köy erkekleri, bir istisna dışında yeniden evlenmiş. Köylülerin "o olay" dediği facia ise hâlâ unutulmuş değil.

"Kafamı kaldırdığımda ev alev alev yanıyordu. Hemen kapıya koştum. Kapıyı bir türlü açamadım. O sırada içerden çığlıklar geliyordu. Hemen üç beş köylü kazma bulup hababam kapıyı kazmaladık. Vurduk kazmayı, vurduk kazmayı ama kapıyı açamadık. Kapının üzerindeki açıklıktan eller uzanıyor ve sanki 'ne olur bizi kurtarın' diyordu. Daha sonrasını hatırlamıyorum."

Burası Ankara'nın Kırıkkale ilçesine bağlı Danacıobası köyü... 1980 yılının 25 Kasımı'nda, Hüseyin Özmel ile Dönüş Dagel iliklere işleyen bir soğuğun eşliğinde nişanlanıyorlar... Köy kadınlarının büyük bir çoğunluğunun toplandığı kız evi, tedbirsizce yakılan bir tüpün patlaması sonucunda berhava olduğunda evde 90 kişi vardır. Her şey olup bittiğinde ise evden tam 89 ceset çıkarılır. Yalnızca bir kişinin kurtulduğu bu korkunç kâbus, köyün dörtte birini, kadınlarının ise büyük bir çoğunluğunu alıp götürmüştür.

Olaydan birkaç yıl sonra yönetmen Bilge Olgaç bu korkunç hikâyenin filmini yapmak istediğinde bir nokta özellikle dikkatini çeker: Kadınsız kalmış çaresiz erkekler. Kadınsız bir dünyanın erkekler için ne kadar zor ve kuru olduğunu etkili bir sinema diliyle anlatan "Kaşık Düşmanı" Dünya Kadın Filmleri Festivali'nde birincilik ödülü alır. Şimdi aradan 7 yıl geçtikten sonra neler değişmiştir köyde? Bu sorunun cevabını almak üzere Danacıobası köyüne giden **Nokta** muhabirleri de tıpkı Bilge Olgaç gibi "kadınsız erkeklerin evlenme sorunu" üzerinde yoğunlaşmak zorunda kaldılar. Kim ağzını açsa konuyu buraya getiriyordu çünkü. Evlenmek, Danacıobası köylüleri için belli ki 1 numaralı sorun olmuştu geçtiğimiz 7 yıl boyunca.

Acı yürekteydi ama... "Karını kaybettikten sonra ne yaptın?" "Hemen karı aramaya başladım." "Acın fazla değil miydi, nasıl hemen evlenmeye yöneldin?" "Acı başka, avrat bulmak başka. Yalnızlık Allah'a mahsus."

Köyde hemen herkes 54 yaşındaki Yaşar Evci gibi düşünüyordu. Olaydan sonra karısız evlere adım atamaz olmuşlar "içinde avrat olmayan bir evin" ne kadar çekilmez olduğunu bu dönemde iyice anlamışlardı.

Köyde patlamanın adı "o olay"dı. Yaralar, hayatın akışı içinde sarılmak zorunda kalınmış olsa da, "o olay"dan söz edildiğinde kafalar genellikle öne düşüyor, eşleri ölen kocalar ise yanı başlarında yeni karıları, "yarım kalmış bir şeyler"i anlatıyorlardı yutkunarak: "Gitmeyeydi, ince çorap istemişti, onu alacaktım ertesi gün ona. Nereye giyecekseydi karı, istemişti işte..."

Ama acılar içinde de olsa hayat sürecekti. Nitekim, biri hariç köydeki erkeklerin tümü olaydan kısa bir süre sonra evlenmişti. "Evlenme konusunda hemen hemen hiç sıkıntı çeken olmadı," diyordu Satılmış Nevi. "En büyük güçlük, köyde uygun avradın kalmayışıydı. Koca adam kız alacak değil ya. Eh, köyde de dul avrat yoktu. Mecburen çevre köylerden buldu herkes." Satılmış Nevi, "Şimdi ben bu karıyı boşasam evlenmem zor olur. Geçimsiz derler, ahlaksız derler. Ama karı aniden ölmüş. Bir acıma oldu herhal. Verdiler karıları isteyene. Kimisi hemen evlenmeyi istemedi. Ama aklına koyduğu anda da buldu çoğu" diyordu. Kendisi de evlenmeyi hemen istemeyenlerden, "içi istemeyen"lerdendi. Bir sene sonra evlenmek aklına düştüğünde de evden çıkıp iki adım yürümesi yetmiş, komşulara misafirliğe gelen Şaziye'yi alıp getirmişti eve.

Olaydan altı ay sonra evlenen Doğan Özben ise çareyi köyünden uzaklaşmakta bulmuş, yeni karısının köyü olan Elmalı'ya yerleşmişti. Karısı Nurdane, "Buraya geldiğimizde bir hoş olur, belli ki acılanır. Evde duramaz, dağlara vurur kendini" diyordu. Ama kendi evlerinde iyiydi. Giden iki çocuğun yerini yenileri almıştı bile.

Almanya'dan bir yar gelir bizlere. İlk iki ayın sonunda köydeki en şanslı erkekler belli olmuştu. Bunlardan biri, kazadan sonra ilk evlenen Mustafa Özgün, diğeri de Finlandiyalı, Hollandalı ve Alman kadınlardan evlenme teklifi alan Yaşar Evci'ydi. Ne var ki Evci'nin şansının gerçek bir şans olmadığı kısa bir süre sonra anlaşılacak, hiçbir yabancı taliplisi "olay"ı sonuna kadar götürmeyecekti. Bunun üzerine, harekete geçen Evci, Ankara'dan bir kız kaçırmaya kalkmış, kadını kaçırmak için bindirdiği taksinin şoförü polis çıkınca da eli boş dönmüştü köye. Evci, "yabancı sevgili"lerinden en çok Maria'yı beğenmiş, aylar boyu mektuplaşmıştı onunla. "Ne yazıyordunuz birbirinize" sorusunu, "Hiç, hoş beş" diye yanıtlıyordu geniş bir gülümsemeyle. Peki sonra ne olmuştu? Sonra, Yaşar Evci günün birinde "Geleceksen gel, oyalama beni" diye yazmış, bunun üzerine mektuplar bir anda kesilmişti. Evci makus talihini "o olay"dan üç yıl sonra kıracak, nihayet kendine göre "bir avrat" bulacaktı.

Kazadan sonra evlenmeyen tek erkek 60 yaşındaki Arap Gündar'dı. Şanssızlığı, kendisi gibi dul kalan dört oğlunun olmasıydı. Onları evlendireyim derken kendine sıra gelmemişti. Neyse ki artık oğlanların hepsi evlenmişti. "Sıra sende mi" diye sorulduğunda ise, "Hadey sen de, ben ne edecem bundan sonra evlenip de" diyor, ardından, "Bir kadın varmış, sana varmak istiyormuş" diye kendisine takılan komşusuna merakla dönüp, "Kimlerdenmiş" diye sormayı da ihmal etmiyordu.

Ölü başına 10 bin lira. Yangından sonra devlet, acısı olan erkeklere Kırıkkale ve diğer yakın çevredeki fabrikalarda iş bulmuş, yakını ölenlere de kişi başına 10 bin lira vermişti. Elbise yardımı da yapılmış, bir araba dolusu giyecek ölüsü olanlara ev ev dağıtılmıştı. Ne var ki, rasgele dağıtıldığı için, elbisesi üzerine olan pek çıkmamıştı köyde.

Patlamadan sonra köyde üç yeni bina inşa edilmişti. Bunlardan biri sağlık ocağıydı ama, yapılalı yıllar olmasına rağmen bomboştu; o gün bugün ne bir doktor, ne de bir hemşire gelmişti köye. Bir de temelini Kanada Büyükelçisi'nin attığı öğretmen lojmanları yapılmıştı. İki prefabrik konuttan oluşan lojmanların niçin yapıldığını ise köylüler hâlâ anlayamamıştı. Çünkü köyde öğretmenler için yapılmış bir lojman zaten vardı ve ihtiyacı fazla fazla karşılıyordu.

Danacıobası köylüleri yaşadıklarını o büyük felaketin ardından yanı başlarında patlamanın olduğu yanık yıkık ev ve köyün girişinde patlamada ölenler için yapılmış özel mezarlıkla iç içe olsa da yaşamlarını sürdürüyor, birileri gelip sormasa hiç anmayacakları "o olay"ı adeta yaşanmamış saymak istiyorlardı●

İşte o korkunç olayın, patlamanın olduğu ev. Giden gitti, kalanlar ne yapsın!

FOTOĞRAFLAR: ADEM ALTAN / NOKTA

Arap Gündar "Evlenip de ne edecem" diyor

Doğan Özben yeni bir aile kurdu ama köyden ayrıldı

"Acı başka, avrat bulmak başka". Yeniden evlenen Danacıobası erkekleri

SÖYLEŞİ / YUSUF KURÇENLİ

Beşibiryerde olmuyor

"Türkân Sultan sinemaya döndü","Türkân Şoray bu kez Cihan Ünal'sız..." gibi başlıklarla magazin basına günlerce konu olan "Gramafon Avrat"ın çekimleri tamamlandı. Yönetmen Yusuf Kurçenli önceki üç filmi "Ve Recep, Ve Zehra, Ve Ayşe", "Ölmez Ağacı" ve "Merdoğlu Ömer Bey"de kendi senaryolarını, Yeşilçam dışından bulduğu sermayeyle çekmişti. Varlık Film adına gerçekleştirdiği "Gramafon Avrat" ise Sabahattin Ali'nin bir öyküsünden uyarlama. Ne var ki, uzun bir aradan sonra Türkân Şoray'ı kamera önüne getiren filmin Konya'da kurulan setinde çıkan aksaklıkların dedikoduları Yeşilçam'ı karıştırdı. Yusuf Kurçenli film ve dedikodular üzerine Nokta'yla söyleşti.

Nokta: Gramafon Avrat'ı niye çektiniz?

Kurçenli: Aslında ben başka bir proje üzerinde çalışıyordum. Varlık Film'den geçtiğimiz sezona yetişmek üzere bir film yapmamı istediler. Sabahattin Ali'nin Gramafon Avrat'ını satın almışlardı. Hesapta olmayan bir proje olarak devreye girmiş oldu. Bu arada çekimin başlaması da gecikti.

Nokta: Hikâye nedir?

Kurçenli: Bence hikâye sosyal gerçekçi bir yaklaşım taşıyor olarak görünmesine karşın, Sabahattin Ali çok kez yaptığı gibi romantik yapıyı da bunun içine oturtuyor. 1930'ların Konya'sında oturak âlemlerinde oynayan bir kadının, biraz da trajik hikâyesi söz konusu olan.

Biz senaryolaştırma aşamasında, o dönemin sosyal ve politik fonunu hikâyenin kabul edeceği ölçüde filmin içine katmaya çalıştık. Burada özellikle Cumhuriyet ilkelerini yerleştirme çabalarını, bazı idealist Halkevi aydınlarıyla, o dönem Konya insanlarının kopukluğunu, tezatlığını vermeye çalıştık. Hikâye de böyle zaten. Biraz kabalaştırarak diyebiliriz ki öykü "Gramafon Avrat"ın, kendini dişi olmanın ötesinde gören bir kadına tutulması ve kendine ters gelen birtakım olaylara başkaldırması sonucu toplumdan dışlanması ve geneleve gitmesi.

Nokta: Hep kendi senaryolarınızla çalışıyordunuz, bu kez bir edebiyat uyarlaması söz konusu. Farkı anlatır mısınız?

Kurçenli: Her ne kadar ortada bir hikâye varsa da, bu hikâyede anlatılan yabancısı olduğum bir tat değildi. Galiba insan bir hikâyeye yaklaşırken, biraz da kendine ait hale getiriyor onu. Burada önemli olan Sabahattin Ali ile büyük çelişkilere düşmemekti. Zaten birçok edebi ürün birebir sinemalaştırılmamalıdır. Hele bu Sabahattin Ali gibi toplum tarafından bilinen bir yazarsa ve ürünü de ortadaysa. Yönetmen esere özgürce yaklaşabilme hakkını taşımalı. Nasıl iyi bir film yaptığımızda biz Sabahattin Ali'ye bir şey katmak durumunda değilsek, kötü bir film yapma hakkımız da olmalı, ondan bir şey kaybettirmeyiz.

Nokta: Sette kötü bir ortam olduğu biliniyor. Neler oldu, sebepleri neydi?

Kurçenli: Bu konuda film ortaya çıkmadan detaya girmek istemiyorum. Filmin istediğim düzeyde olmamasına bahane olarak sette olanları kullanmak istemem. Böyle anlaşılmasını istemiyorum. Prodüksiyon aşamasında yanlış ve yetersiz bir kadro söz konusuydu. Çekimin İstanbul dışında, bilinmedik bir çevrede geçmesi de meseleyi zorlaştıran bir diğer unsurdu. Bir kişi bile yüklendiği işi yerine getirmediği zaman tatsızlık başlıyor ve işin keyfi kaçıyor. Sette cinayet böyle çıkar herhalde.

Uzun bir aradan sonra Gramafon Avrat filmiyle sinemaya dönen Türkan Şoray sette yönetmen Yusuf Kurçenli ile...

FOTOĞRAFLAR: SAHRA GÜLEN

Türkan Şoray, filmdeki rolü gereği, Konyalı bir köylü kadından kaşık çalmayı öğrenirken

Nokta: Prodüksiyon ekibini siz mi kurdunuz?

Kurçenli: Firma kurdu. Ama genel olarak da bu böyle olur zaten. Ben reji grubunu kuruyorum. Geçen sefer Mertoğlu Ömer Bey'de prodüksiyon iyi, montaj çok kötüydü. Bu kez tersi oldu. Hiçbir zaman beşibiryerde olmuyor. Çok film çekiliyor ve bu,nitelikli teknik eleman sıkıntısı doğuruyor. Kendi kadrosunu oluşturan yönetmenler var, ama benim gibi az film yapanlar için belli bir kadro kurmak çok zor.

Nokta: Setteki bu anlaşmazlığın sonuçları ne oldu?

Kurçenli: Oyunculara fazla bir katkımız olamadı. Başarıları tamamen kendilerine aittir. Sonra çekim süresi uzadı ve film daha pahalıya mal oldu. Ancak bu filmin kalitesine yansıyan bir unsur olmadı. Para ve zaman çarçur oldu. Film şu haliyle 80 milyona çıktı, oysa daha kısa sürede çekilip, 65 milyona çıkabilir ve daha iyi bir film olabilirdi. Bunun sıkıntısını hâlâ atabilmiş değilim.

Nokta: Türkân Şoray'la çalışmanız nasıldı?

Kurçenli: İlk defa çalışılan bir oyuncuyla kontak kurarken genelde bir sorun vardır ortada. Bu birkaç gün sonra, birbirini tanıdıkça ortadan kalkar. Bizde de öyle oldu. Ayrıca deneyimli bir oyuncu olmasından yararlandığımı da söyleyebilirim. Dediğim gibi aksaklıklar yüzünden benim fazla bir katkım olamadı. Ancak yönetmen olarak da çalışmış olmasının Türkân Hanım'ın oyunculuğuna katkıları olduğunu düşünüyorum.

Nokta: Dört film çektiniz, sinemanız üzerine ne söyleyebilirsiniz?

Kurçenli: Önce şunu söyleyeyim, benim sinemamla ilgili çok iyi niyetle yapılan eleştirilerin dahi etkisinde kalmamaya çalışıyorum. Genelde aldığım eleştiriler daha hızlı bir sinema yapmam gerektiği noktasında toplanıyor. Ben aynı fikirde değilim. Bence mesele, yapmakta olduğum sinemanın hızlandırılması değil. Ben sinemada ayrıntılardan hoşlanıyorum ve sorunum o ayrıntılar üzerine daha fazla ışık düşürmek. Böyle yapmazsan kitleselleşemezsin deniyor. Eh, iyi, ne yapayım! Her yönetmenin kitleselleşmesi diye bir sorun da yok zaten.

Nokta: Günümüz Türk sinemasıyla ilgili görüşleriniz neler?

Kurçenli: Tantanası bol, ama iyi olmayan filmler yapılıyor kanısındayım. Son iki filmini göremeyerek birlikte başlıca Ömer Kavur'dan umutluyum. İstediği sinemayla, ticari sinemanın dengesini kırdığı ölçüde, gerçekten Türk sinemasının önemli bir çıkışını oluşturabileceğine inanıyorum. Ömer hem ilişkilerinin uygunluğu hem de sinemasının olgunluğu açısından Türk sinemasına bir tarif getirebilir. Halen var olan kargaşanın birkaç yıldır sürmesi, bence seyirciyi yönlendiren yönetmenlerin özgünlük yakalayacak formasyonda olmamalarından kaynaklanıyor. Daha çok reklam belirliyor bugünkü süreci. Bunun aşılması gerekir●

Haçlı, kölelikle ölüm arasında

18. yüzyılda Cizvitler Latin Amerika'da her şeyin eşit olarak paylaşıldığı, Komünist bir toplum modelini ütopyadan gerçeğe çevirdiler. Ama Kilise bu denemeyi katliamla noktaladı. "Misyon" işte bu "Hıristiyan mezalimini" görüntülüyor.

40. yılını kutlayan Cannes Film Festivali'nin olanca renkliliğiyle sürdüğü şu günlerde, geçen yıl epey tartışmalara yol açarak Altın Palmiye'yi kazanmış olan, Roland Joffé'nin dinsel-tarihsel destan filmi İstanbul'da gösterime çıktı. 18. yüzyılda sömürgeci Avrupalılarca paylaşılan Latin Amerika'da Cizvitlerin kurduğu dini teşkilatın, Kilise, İspanya ve Portekiz tarafından el konulan bir misyonundaki olayların anlatıldığı bu film, kuşkusuz son yıllarda moda olan dinsel ve tarihsel ağırlıklı epik filmler yapma eğiliminin en yetkin ve yoğun örneği niteliğinde. **Gülün Adı** gibi, Hıristiyanlığın bir başka dönemini, kayıtsız kalınamayacak teknik ve görsel becerilerle görüntüleyen **Misyon**'u, adeta Sinema Günleri'yle gizli bir rekabete giren Özen Film sayesinde seyretmek olanağına kavuşuyor sinemaseverler.

Mendoza-Robert De Niro yerli çocuğun bulup getirdiği kılıcını yeniden kuşanıyor

"İman, umut, sevgi." Hıristiyanlık âleminde en çok saldırıya uğrayan ama dünyanın dört bir köşesine misyonerler gönderen örgütçü Cizvit tarikatından Rahip Gabriel (Jeremy Irons), nur yüzlü bir iman temsilcisi perdede. Tıpkı 16. yüzyılda Hindistan ve Japonya'ya giden misyon hareketinin öncüsü Aziz François Xavier gibi, Gabriel'in, yerlileri Hıristiyanlaştıracak bir misyon kurmak amacıyla gözü kapalı balta girmemiş ormanların derinliklerine dalarak, ırmak ve çağlayanlarla çevrili vahşi doğanın göbeğinde yaşayan ilkel Guarani kabilesine katılmasıyla başlıyor film. Soluk kesici düzeyde görüntülerle, antropolojik bir belgesel gibi. Ve "Soylu ruhlarında müziğe karşı belirgin eğilimleri" olan yerlilerle obuasından yayılan melodiler aracılığıyla ilişki kuruyor, mitolojinin flütlü tanrı Pan'ından ödünç alınmış, şiirsel bir sahnede. Öte yandan yerlileri avlayıp satan, kıskançlıktan gözü dönüp kardeşini öldüren, paragöz serüvenci İspanyol silahşör Rodrigo Mendoza'yı (Robert De Niro) tanıyoruz. Yaptıklarından, tüm geçmişinden pişmanlık duyup nedamet getiren Mendoza, peşi sıra taşıdığı zırhları ve silahlarını oradan oraya sürükleyerek yeterince çile doldurduktan sonra Peder Gabriel'in bir çeşit çömezi oluyor. Görünüşlerinden dünya görüşlerine kadar bütünüyle farklı bu iki karakterin, diğer Cizvitlerle ve perdeyi dolduran sessiz çoğunluk Guarani'lerle birlikte, büyük şelalenin yukarısındaki İspanyol kralının Portekizlilere verdiği topraklarda "yoksul cenneti" sayılabilecek bir San Carlos misyonu oluşturmaları, çok geçmeden bazılarının çıkarlarını zedeliyor. Papalığa göre de tabii, çünkü "yeryüzünde cennet yaratmaya çalışmak suç". Bu "cennet" misyondaki komün hayatının gelir dağılımından pay alan, "ruhlarının bile olup olmadığı kuşkulu" ama kölelikten kaçan yerlilerin, üstelik bir de kâra geçmeleri, sömürgeci Avrupalıları iyice rahatsız ediyor. "Lawrence" ve "Dr. Jivago"nun senaristi Robert Bolt'un 1977'den beri çeşitli yapımcıların elinde dolaşan ve 1750'li yıllarda gerçekten yaşanmış tarihsel olaylara dayanan senaryosundan çekilen filmi, papaya yazdırdığı mektupta misyonu Portekizlilere terk etmek istemeyen yerlilerin direncini kırmak için toplu-tüfekli katliamı onaylamak durumunda kalan ve eski bir Cizvit olan Kardinal Altamirano (Ray McAnally) anlatıyor. Ve "iyi" ile "çirkin"i oynayan Jeremy Irons'la Robert De Niro'dan çok, "dünyayı biz böyle yaptık" diyen ve sonda çıkan tanıtma yazılarının ardından pişkin pişkin seyirciye bakan bu "Makyavelci" kardinal, filmin en önemli kişisi bir bakıma. Filmin anlatıcısı olmakla kimi yerde araya girerek günah çıkaran yorumlar ekleyivermeyi de ihmal etmiyor. Papa, günümüzden 230 yıl kadar önce şimdiki Papa'nın olanaklarına sahip olamayıp Latin Amerika'lara uçamadığından, misyon bölgesinin yerlilerden arındırılması sorununu çözümlemeye yolladığı temsilcisi kardinal rolündeki Ray McAnally, De Niro ve Jeremy Irons gibi dev aktörlerin arasında hiç de ezilmiyor.

Rahip Jeremy Irons, misyonu terk etmek istemeyen yerlilerle birlikte

Katliam ve ütopyanın sonu. Latinlerin ayak bastıklarından bu yana çeşitli katliamlara, yakılıp yıkılmalara sahne olmuş Latin Amerika'da bugün bile kiliseyle ordunun ağırlıklarını hep hissettirmeleri, geçen yüzyılların uzantısı değil midir? **Misyon** kısaca, İberik yarımadası kökenli çıkarcı, gaddar ve barbar iki ulusun sürekli sömürüsüyle sultası altında kalmış bu kıtanın ortasında, 18. yüzyıla özgü bir cangıl dekorunda geçen, bir ütopyayla umutsuz ama onurlu bir mücadelenin öyküsü. Nerdeyse Pasifist devrimci denilebilecek bir Cizvit keşişiyle yaptıklarına nâdim olmuş, esir tüccarı, paralı asker ve kardeş katili İspanyol serüvencinin, "misyonları" ellerinden alınıp yeniden çıktıkları ormana geri postalanmak istenen yerlilere önderlik ederek kiliseye karşı verdikleri bu mücadelede, iyiler ve kötüler kesin olarak birbirinden ayrılıyor. Cizvitle serüvencinin mücadele yöntemleri de kendilerine özgü: Biri inancını, imanını ortaya koyarken diğeri yeniden silahlarını kuşanıyor. "Tanrı sevgidir" diyen Cizvit, Guarani'lerle ayinler düzenleyip kimi zaman Pasifizmin de aktif bir güç olduğunu vurgularken, aslına dönen Mendoza da düşmanlarından tüfek, barut çalıp yerlileri örgütleyerek savaşa hazırlıyor. Sömürgeci işgalcilerle kiliseye göre, "kılıçla baş eğdirilip kırbaçla çalıştırılmaları" gereken kabilenin toptan katledilmeleriyle "misyon tamamlanıyor" ve ütopya sona eriyor.

Birinci sınıf bir seyirlik. Roland Joffé'nin görsel bakımdan daha 2. filminde tutturduğu düzey çarpıcı. **Misyon**'un gücü aslında içeriğinden çok kameraman Chris Menges'in olağanüstü görüntülerinden kaynaklanıyor, diyaloglardan çok "büyük çocuklar" için düzenlenmiş görüntülere dayanan filmin müziğiyse Ennio Morriccone'ye ait. Acaba Hıristiyanlık yoksul Guarani'lerden bağışlanmayı mı diliyor, yoksa vicdan azabıyla yüklü duygu çağlayanlarından geçilmeyen "dinsel bir western"le mi karşı karşıyayız? Ya da iman gücüyle şiddet öğesinin aynı amaç uğruna birleştirildiği, giderek sonuçta görkemli bir görüntü şölenine dönüşen bir destan mı **Misyon?** Buna seyredenler karar verecek. Bizden haber vermesi.

Sungu ÇAPAN

Avrupa sinemasının misyoneri

Columbia'nın yeni patronu D. Puttnam

Avustralya asıllı genç yönetmen Roland Joffé ile İngiliz sinemasına son yıllarda yeni kapılar açan bağımsız yapımcı David Puttnam ikilisi, ilk kez Kampuçya'daki ölüm tarlalarıyla toplu katliamların konu edildiği **The Killing Fields**'le dikkati çekmişlerdi. Ama asıl piyango geçen yıl Cannes'da vurdu. Joffé-Puttnam ikilisinin 2. filmleri **Misyon** Altın Palmiye'yi alınca İngiliz sinemasi, David Lean'ın mirasına sahip çıkan, dinamik ve yetenekli yeni bir yönetmen kazanıyordu. Puttnam'ın ise, Cannes'ın büyük ödülüyle hayatı değişiyor, geçmiş yılların **Geceyarısı Ekspresi, Ateş Arabaları** gibi filmlerin bağımsız yapımcısı, gelen öneriye hayır diyemeyerek Hollywood'un büyük şirketlerinden Columbia'nın başına geçiyordu. Bugün Avrupa sinemasının misyoneri olarak Kaliforniya'ya yerleşen, 46 yaşındaki, Beatles kuşağından İngiliz yapımcı, Coca-Cola'nın finanse ettiği Columbia'yı yönetiyor ve gişe şampiyonu olacak yeni filmler tasarlıyor.

Madalyonun öbür yüzü

İlk cildi geçtiğimiz günlerde çıkan "Türkiye Tarihi" adlı büyük çalışmada Doç. Sina Akşin ve arkadaşları tarihe farklı bir bakış açışı getiriyorlar

"Kabataş Lisesi mezunu ortalama bir öğrencinin ilgiyle okuyabileceği" bir Türkiye Tarihi kitabı ortaya çıkarmak. İlk bakışta Vehbi Dinçerler'in yeni bir projesi sanılabilecek bu çaba, aslında bunun tam tersini amaçlıyor. Yukarıdaki ilke doğrultusunda bir kitabın yazılmasını örgütleyen kişi Siyasal Bilgiler Fakültesi Doçenti Sina Akşin ve bu çabanın ürünü olarak dört ciltlik bir "Türkiye Tarihi"nin ilk cildi de geçtiğimiz aylarda Cem Yayınevi tarafından yayımlandı.

Aslında yukarıda dile getirdiği mütevazı ilkenin hissettirdiğinden çok daha geniş çaplı bir soruna parmak basarak yola çıkmış Sina Akşin. "Türkiye'de okullarda ve üniversitelerde okutulan tarih, genellikle yüzeysel bir tarihtir. Okullarda öğrenciler için tarih en çekilmez, ezbere dayalı, anlamsız ders durumundadır. Tarihçiliğe rağbet çok düşüktür," derken de bu "bir dokun bin ah işit" misali sorunun en göze çarpar noktalarını sayıyor. Nitekim böyle bir kitabın yazımına girişildiğinde esas etkenler Sina Akşin'in de belirttiği gibi "tarihin gençleri ideolojik bakımdan şartlandırmak için bir araç olarak düşünülmesi" ve "kabul edilmiş belirli ideolojik ya da siyasal tutumları destekleyecek kanıtların toplanacağı bir alan olarak" görülmesi olmuş.

"Ülkemiz tarihçiliğini hal-i pür melalinden kurtarmaya bir katkı" olarak düşünülen yapıt, siyaset, iktisat, düşünce, mimarlık ve sanat tarihi bölümlerinden oluşuyor. Her cilt "Osmanlı devletine kadar Türkler" ile başlayıp "çağdaş Türkiye 1908-1980" ile sonuçlanmak üzere belli bir tarihsel döneme ayrılmış. Her dönem yukarıda sayılan farklı bölümler açısından incelenmiş, böylece her bakımdan sistematik bir bütünlük sağlanmış. Yazarların seçiminde Sina Akşin "basmakalıp, söyleyeceğini söylemiş isimler yerine, bir tazelik, farklı bir bakış açısı getirecek bilim adamlarını seçmeye" özen göstermiş. Bu amaçlanan farklılık birinci cildin katkılarına bakıldığında gerçekleşmiş gözüküyor. Bu cildin iktisat tarihi bölümünü Halil Berktay, siyasal ve düşünce tarihi bölümünü Ümit Hassan, mimarlık ve sanat tarihi bölümünü ise Ayla Ödekan yazmış. Diğer ciltlerde yazacak olanlar arasında Mete Tuncay, Korkut Boratav ve Zafer Toprak var.

FOTOĞRAFLAR: ADEM A.TAN/NOKTA

Ümit Hassan "Eski Türk Toplumu Üzerine İncelemeler" adlı kitabıyla ilgi uyandırmıştı

Sina Akşin yapıtın yazarları arasında da yer alıyor

Halil Berktay bir 'alternatif tarih' yazma çabasında

Alternatif yaklaşımlar. "Türk tarihçiliği bir hesaplaşmaya muhtaçtır," diyor Halil Berktay ve kendi yazısında da hem bu hesaplaşmanın hangi noktalarda yapılacağını tartışıyor hem de bu hesaplaşma sonucu ortaya çıkan önermelerini getiriyor. Berktay'a göre "tarihçilik mesleğinin bugünkü sorunu teorik bir yenilenme." "Sadece yöneticilerin, hakim sınıfın, devletin öyküsüne indirgenmiş bir tarihin yerine, tekrar, sosyo-ekonomik tarihin konması" gerekiyor. Bunu gerçekleştirebilmek için de "Türk tarihçiliğini, Türk milliyetçiliğinin devlet eliyle koyduğu ideolojik hegemonyadan kurtarmak gerekiyor" diyor. Tarihini bu kadar sık gündeme getiren bir toplumun bu gündemde hiç de çarpıcı tartışmalar yaratamamasının nedeni belki de Halil Berktay'ın belirttiği bu eksiklik.

Bu bakımdan Berktay'ın bir "alternatif tarih yazma iddiası" var ve bu 'alternatif tarih'in metodolojik yapısına dair ipuçlarını Türkiye Tarihi içinde kendisine ayrılan yerde veriyor.

Yaklaşımları Halil Berktay ile belli bir uyum içinde olan Ümit Hassan ise Sina Akşin'in değindiği "çalışmaları genel okuyucuya ulaşamayan değerli tarih araştırmacılarına" çok iyi bir örnek. Hassan 1985'te "Eski Türk Toplumu Üzerine İncelemeler" adlı yapıtıyla Sedat Simavi Vakfı Bilim Ödülü'nü kazanmıştı. ODTÜ ve SBF'de verdiği dersler büyük beğeniyle izleniyordu. Ümit Hassan teorik tartışmaların içeriksizliğinden kaçınarak tarihi 'okumanın' örneklerini veriyor kendine ayrılan bölüm başlıkları altında. Siyasal Tarih için "Açıklamalı bir kronoloji" sunan Hassan olayların gerisinde yatan ilişkileri ve bunların anlamını da bir kronolojinin ölçülerini aşan maddelerle vermeyi ihmal etmiyor.

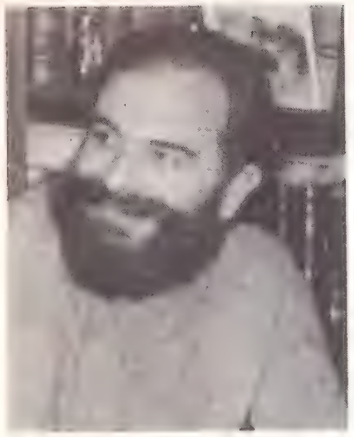

Mete Tuncay dördüncü ciltte siyasal tarih bölümünün yazarları arasında

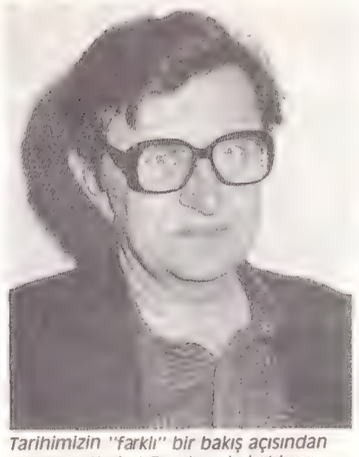

Tarihimizin "farklı" bir bakış açısından yazımına Korkut Boratav da katılıyor

Önemli ayrılıklar. Nasıl Halil Berktay "Ortaasya'da saf bir Türk ırkı yoktur" ve "Karahanlılar Devleti'ne kadar Türk kavimleri için bir devlet kurdu denemez, bunlar kabile federasyonlarıdır" gibi iddialarıyla resmi tezlere ters düşüyorsa, Ümit Hassan da bazı görüşleriyle resmi görüşlerin çok dışında kalabiliyor. Hassan'ın özellikle üzerinde durduğu konu anaerkillikten, ataerkilliğe geçiş ve bunun sonuçları. Ona göre toplumda iktidar ve otoritenin hiyerarşik bir biçimde yaşaması babaerkilliğe geçiş ile mümkün olmuştu. Klan toplumunun temel örgütlenme biçimi anaerkillik düzeniydi ve bu eşitlikçi bir düzendi. Babaerkillik sonradan ortaya çıkmış ve hem anaerkillik düzeninin yani kadının başat olduğu düzenin izlerini yok etmeye çalışmış, hem de o düzenden aldığı simgelerle kendi otoritesini pekiştirmeye çalışmıştı. İlkel toplumlarda şamanların kadın elbiseleri giymeleri buna çok çarpıcı bir örnekti. Yine Osmanlıdaki Hümayun, yani Osmanlının en büyük siyaset organının adının Türklerdeki karşılığı kelime itibariyle Umay'dı ve bu plasenta anlamına geliyordu. Hassan'ın deyişiyle "padişahın yetkisini tek devrettiği gücün adı doğrudan ana karnından geliyordu." Bu şaşırtıcı bulgular birçok kişiye hem ters gelecek, hem can sıkacaktı.

Genellikle belli bir eğitim düzeyine sahip insanların ancak özel ilgileri sayesinde bir bütünlük içinde toparlayabildikleri bilgiler, Ayla Ödekan'ın yazdığı Mimarlık ve Sanat Tarihi bölümüyle tamamlanıyor. Toplumların kendini en belirgin biçimde ifade etmelerinin yolu olan mimari ve sanat tarihindeki çalışmasıyla Ödekan, hem kitaba bir boyut kazandırıyor hem de konunun meraklılarını cezbedecek bilgiler sunuyor.

Bu eserle tarihin karmaşıklığı ve sunulan bilgilerin tekyanlılığı ya da spekülatif niteliği ve yetersizliği karşısında başları dönenler esaslı bir kaynak yapıta kavuşmuş olacaklar ●

Sinan HINCAL

S.T. Dupont
S · E · R · V · İ · S

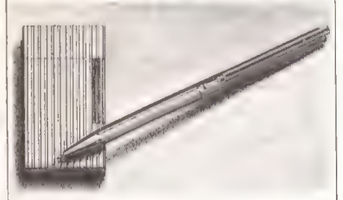

KAPA SAAT Ticaret Ltd. Sti.
Halaskargazi Caddesi 123/2 Harbiye-Istanbul Tel 1889612-13

Büyük Konser
LES PHILHARMONISTES DE CHATEAUROUX
Fransız Nefesli Çalgılar Orkestrası
22 Mayıs saat 19.00
Rumelihisarı
Biletler
Fransız Kültür Merkezi'nde

SANATTA
sanat olayı
KARTI

SANAT OLAYI KARTI ALIN
100.000 TL KAZANIN

KARACAN

PAN AM'DAN DAHA FAZLASINI BEKLİYORSUNUZ. HAKLISINIZ.

Günümüzde hâlâ birkaç isim kaldı, kendisinden en iyiyi vermesi beklenen. İşte bunlardan biridir Pan Am. Ve Pan Am bu isimden bekleneni vermekten yanadır.

Günümüzde havayolu şirketleri fiyatlarını yüksek perdeden ilan edip, hizmete gelince sözü üstü kapalı geçiştirirken, Pan Am, müşterilerine ucuz fiyatlarının yanı sıra süratli, özenli, güvenilir hizmet sunmakta kararlıdır.

Bakım personelimiz şimdi Coach, Clipper ve First Class kabinlerini yeniden dekore ediyor, döşemeleri, halıları yeniliyor, herşeyi tek tek temizleyip, cilalayıp parlatıyor.

Mühendislerimiz daha geniş raflar, yeni ışıklandırma düzenleri, yeni elektronik kulaklıklar, yeni video cihazları takıyorlar.

Yeni rezervasyon sistemimiz sayesinde bilet işlemleri büyük hız kazanıyor, havaalanında uzun kuyruklar oluşmuyor.

Ve siz rahatça koltuğunuza yerleştiğinizde bizler de uçağınızı piste çıkarıp, sizi gideceğiniz yere tam zamanında ulaştırmak için daha gayretle çalışıyoruz. Bugün Pan Am bütün havayolları içinde en dakik iniş-kalkış performansı gösteren şirkettir.

Usta aşçılarımız yepyeni, leziz menüler hazırladılar sizin için. Bu yıl Pan Am'in yolcu başına tahsis ettiği yiyecek harcaması öteki Amerikan havayolu şirketlerinden kat kat fazla.

Bugünden itibaren Pan Am'dan daha da fazlasını bekleyebilirsiniz. Çünkü biz kendimizden çok şey bekliyoruz.

PAN AM'DA DAHA FAZLASINI BULACAKSINIZ.

GELDİ ÇATTI BİR 19 MAYIS DAHA

Vaziyet ve manzara-i umumiye...

Mustafa Kemal Samsun'a çıkalı 68 yıl oluyor... Oluyor da ne oluyor? İlki 1939'da yapılan spor gösterilerinde kızların etekleri çok daha kısaydı. Neredeydik, nerelere geldik... İki ileri, bir geri, yürüyelim arkadaşlar!

Bu yıl giysiler iktidara yakışır bir sakillikte...

Eyyoo... Cıscıbıldang avretler fotbol istadyumunun gapısından göründü... Meaşaallah tarla gibin canım. Kadir Mevlam günah yazmasıng, Lohman Hekim'in "yime de yanıngda yat" didiği cinsten. İman tahtasına atmaca gibin çöktün müdü "Oh ağam ellerin dert görmesing" dedirterekten alnından öptüreceğn ve de "pırava" didirteceğn işte. Henğüz girmiş on üç on dört yaşınğa. Hele şuna bak, bir içim su caaanım, Mevlanakapı Cami-i Şerifi müezzini Hacı Emin Efendi'ning kerimesi Lülüfer'e benziyor donğuzun gızı... Püskül saçlar, galem gaşlar, kiraz dudak, hokka burun, alma yanah, ayva gibin memeler, garpuz gibin galçalar, sülün endam, ceylan gibin bacahlar...

Lakin tesettüre uymaları pek iyi olmuş. Nedir o rezalet, ümmet-i Muhammed'in cemi cümlesinin bacısı, avradı, gızı gısrağı cıscıbıl ortalıkta mı salınsaydı? Bunlar hep o "gök gözlü donğuzun" zagonları. Deccal'ın veziri İsmet devrinde icat gâvurluklar... Behey Allahsızlar desem, hadi Vahidüddin gibi gölgeli bir padişahı, Halife-i müslimini gurbetlerde süründürdünüz, şapkalı gâvuru taklid ettinğiz, reyi garı gısmısına verip devlete fesat soktunğuz, elalemin garısını gızını anadan üryan fotbol istadyomuna salmak neyin nesi?

Ohş... Yavrii, tadından da yinmez canım... Bak bak bak, yavru keklik misali zıplıyor haspam. Sahuru erkenden eda edip yattığım, zabahınan gelip yer tuttuğum iyi oldu vesselam. En ön sıraya yerleşmeli ki dünya güzellerini dünya gözüyle seyretmeli... Öğleyi nerede kılsak lazım gelir acaba? Kuddusi Efendi'nin arkasında saf durmalı. Tövbe, abdestim sakatlanacak, ırıspının goltuh altındaki ayva gibin tüylere bak hele... Sübhanallah. Oğlum Vehbi, sen senği bil... Şeytan-ı laine uyma.

Şerif Efendi'ye yeni muska yazdırmalı. Bu Hatice galtağının bize goklatacağı yok. Garıyı Medine-i Mükerreme yolunda, Kâbe-i Muaz zama tavafında goltuğumda taşıdım, yağlar gokular aldım, beşibiryerdeler taktım, bana mısın demedi. Şerif Efendi'ye dizini ovdururken az biraz kişneyesiymiş, günahı boynuna.

Amaninğ, şu oğlanlara bakındı. Cenab-ı Hak hemen nazardan saklasınğ, her biri sırım gibi levent. Şeyh Nevzafi Hazretleri'nin tasvirine bile sığmaz. Cami kapusundan alıverdiğim Kan Kal'ası Cengi kitabı içinde gizli gizli okuyuvermeli. Bre git, körolası şeytan, aklımı karıştırıp nefsimi bulandırma! Uhruuc, uhruuc, yâ esafil-i filfile, yâ melekât, yecüc mecüc, yâ layemut, yâ yavedut!

Teravihten sonra Karaköy'den dolanmalı. Artık seni orası paklar oğlum Vehbi. Canım efendim, eski Direklerarası varmış da bizim canımız can değil mi? Hoş, bunca yavruyu gördükten sonra insanda can mı kalır? Dinsizler imansızlar, ehl-i ırzı, ehl-i imanı nasıl da günaha sokuyorlar! Bunların cemi cümlesinin gırtlağını kör testereyle kesmeli canım. Bak bak, şimdi de "gök gözlü donğuzun" tasvirini çizdiler.

Oh oh, çevir çevir. Çemberine kurban olayım. Anaa, yere yatıp bacağını da açtı garılar. Bunlarda hiç mi din iman yoktur kurban ol-

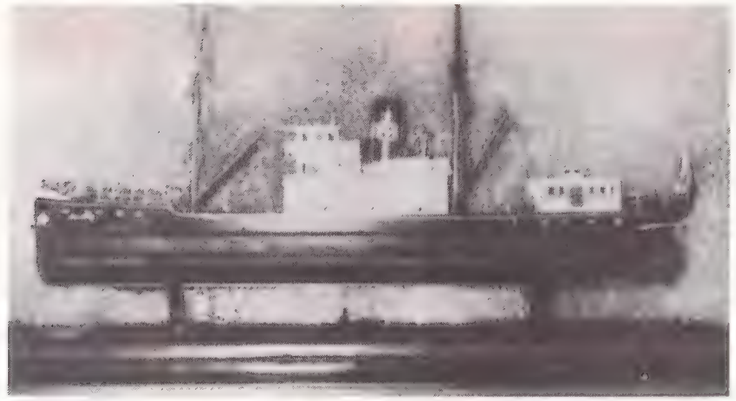

"Bandırma"nın maketi. Umutlar bu külüstür vapurla Samsun'a taşındı

duğum kadir Mevlam? Bu ne rezilliktir? Milyonlarca Müslüman Türk'ün mukaddesatıyla oynamak hukukunu bunlara kim veriyor? Oh, şimdi de geriye kaykıldı, her bişey meydanda, Allaaah, manzara latif, tövbe tövbe, insanın orucu bozulur vallah, yani dinden imandan çıkmak işten bile değil... Aman Ya Rabbim, sen benim aklımı fikrimi muhafaza eyle kurban olduğum, şu tomurcuklara bak hele, şu gızların sütun gibin bacahlarına, şu oğlanların Zaloğlu Rüstem Pehlivan misali pazularına bak...

Şer kuvvetleri mahvedilmediği müddetçe sen gözünü bu manzaraya alıştır, karıştır oğlum Vehbi, karıştır... Allah günah yazmasın!

★ ★ ★

Evvelemirde, gençlerimiz bir bayrak gibi stada girdiklerinde, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Türk gençleri elinde yükselmesi tablosu çizilecek; erkekler düzenli ordu kıyafetinde, başta kep ve normal er kıyafetinde olacak, bilahare folklorik kıyafetlerle kızlı erkekli halk oyunları oynanarak halkımızın cumhuriyete katkısı dile getirilecektir. "İlkelerinle varız" ismini taşıyan sonraki tabloda kızlar üstte kollu bluz, altta hafif pilili etek, etek uçlarında su taşı renk işlemeleri, etekler diz boyu, ellerinde plastik çemberler üzerinden bezler geçirilerek oluşturulan altı renk, yani kırmızı, mavi, yeşil, sarı, beyaz, turuncu ve çemberlerin diğer yüzleri hepsi beyaz... Bunların her biri Atatürk ilkelerini tanımlıyor!

"Çağdaşlaşma Yolunda El eleyiz" kompozisyonunda erkekler beyaz kolları ağıza doğru genişleyen çağdaş gömlek, altlarında çağdaş mavi pantolon, ellerinde çağdaş mavi mendiller, kızlar beyaz bluz, gene çağdaş pembe fırfırlı diz boyu etek.

Polis Koleji'nin "Polis Huzurun Teminatıdır" tablosunda bir grup polisin önü beyaz arkası turuncu, diğer bir grup polisin önü turuncu arkası beyaz renkte olaraktan yazı oluşturacaklar...

Ülkenin kalkınmasını, gençliğin huzur ve güven içinde olmasının işlendiği bölümde, kızların pilili eteklerinin hareketi üzerine kırmızı kumaş altından beyaz kumaş ortaya çıkacak ve milli renklerimiz ortaya konmuş olacak... Bir grubun elinde altmış santimetrelik iplere bağlı lastik toplar, diğer grupta kırmızı kurdeleli ipler. İplerle çiçekler yapılıyor.

Seyircilerin çılgın alkışları ve sevinç çığlıkları arasında Türk istikbalinin evladının ülkenin ileri hamleleri, çağdaşlaşması, 12 Eylül Harekâtı ile huzura kavuşması ve kalkınması karşısında duyduğu kıvanç dile getirilirken, bu arada sigara, alkol, uyuşturucu ve kumar gibi zararlı alışkanlıkları bırakıp, bilgi, temizlik ve spor gibi faydalı alışkanlıklara yönelmeyi öneren yazılar oluşturuluyor... Siyasetin hangi kategoriye girdiği karanlıkta kalırken "Önce vatan!", "Ya istiklal ya ölüm!", "Ne mutlu Türküm diyene!" gibi sloganlar atılacak...

Her alanda tam bir demokrasi ve liberalizm uygulama konusunda kararlı olan iktidarımız, bu yıl etek boylarını da bölgelere göre serbest bırakmış, örneğin mesela, Ankara' da etek boyları diz altında tutulurken, İstanbul'un Avrupa yakasında diz boyundan dört parmak üstte, Anadolu yakasında ise diz boyunun azıcık altında olması karara bağlanmıştır... 19 Mayıs'ın Konya'da kara çarşaf, Erzurum'da üç etek, Soğukoluk'ta ise anadan doğma kutlanması da ihtimal dahilindedir. Kıyafetlerin hediyesi erkekler için yirmi bin, kızlar için on beş bin Türk Lirası olup, sadece ve sadece Eroğlu Spor Mağazası'ndan satın alınabilmesi hükmü getirilmiştir. Geçen yılın giysileriyle katılmak yasaktır.

Bluzlar, mayolar, çoraplar ve ayakkabılar hep aynı renkte olup iktidarımıza yakışır bir sakillik düzeyi sağlanacak, ayrıca kızların kollarının altına eklenen yarasa kanadı şeklindeki acaip ve min-el garaip parçalar da aziz vatanımızı parçalamak ve yutmak isteyen iç ve dış düşmanlarımızın menfur emellerini simgeleyen bir özellik olarak gönüllere gülsuyu serpecektir.

Ol bapta emr-ü ferman, Gençlik ve Spor Nazırı Hazretleri'nindir...

★ ★ ★

Yemeği Makbule pişirmişti. Yemekte patates püreli rosto, ıspanaklı yumurta vardı. İki lokmayı zor yutmuş, bırakmıştı. Rakı da içmemişti.

Annesinin üst katta caddeye bakan odasında yer sofrası kurmuşlardı. Son tramvaylar, hemen yakındaki Şişli deposuna doğru çıngırak çalarak geçiyorlardı.

Annesi hastaydı. Kalbi sıkışıyordu. Makbule ağlıyordu. Hizmetçi Eleni şaşkındı. İşler kötüye giderse bu evden ayrılmayacaklar, hal-

Bir de 19 Mayıs 1959'a bakalım... Devr-i Menderes bile daha uygarmış!

ları, kıymetli eşyayı satarak yaşama kavgasını sürdürmenin yolunu bulacaklardı. Akaretler'deki evi daha boşaltmamışlardı, orada da üç beş kuruş edecek eşyaları bulunurdu. Arkasından Anadolu'ya gelmelerini istemiyordu. Ne olacağı belli değildi. İşin ucunda ölüm de vardı.

Doktor Rasim Ferit Bey şafak sökerken gitmişti. Annesi daha iyiydi. Vapur erkenden kalkacaktı. Gitme vakti gelmişti.

İsmail Hakkı Kaptan rotayı bilmiyordu. Geminin makineleri laçkaydı. Pusula bozuktu. Gemi en fazla yedi mil yapabiliyordu. Kıyıyı gözden kaçırmamalıydı.

Öğleden sonra demir alabilmişlerdi. Baskına uğrayabilirlerdi. Dalgalar azgındı. Saldırı olursa gemiyi karaya oturtacaklardı.

Herkesi deniz tutmuştu. Herkes kamarasına çekilmişti. Miralay Kâzım'ın başı dönüyor, Binbaşı Hüsrev öğürüyor, Ayıcı Arif yorgan döşek yatıyor, Doktor Refik sessiz sedasız ilaç aranıyordu. Yaver Cevat Abbas kahve pişirmeye uğraşıyordu.

Bir köşeye oturmuştu. Gözleri uzaklardaydı. Gözleri kıpkırmızıydı. Kaç gecedir uykusuzdu. Cıgara üzerine cıgara yakıyordu. Hep uzaklara bakıyordu. Soğuk, pis, ince ince yağmur yağıyordu.

Şehir, sırttan denize kadar iniyordu. Arkada, uzaklarda, dalga dalga dağ sıraları vardı. Çiçekli bahçeler içinde beyaz evler serpilmişti.

Sokaklar tekin değildi. Rum eşkıyası kol geziyordu. Şehirde iki yüz kadar İngiliz askeri vardı. Mutasarrıf ortalıkta görünmüyordu. Yetkili bir komutan yoktu.

Hava pusluydu. Saat sabahın yedisiydi. Kayıkla karaya çıkmışlardı. Mıntıka Palas Oteli'nde boş oda vardı. Üst katta bir oda kiralanacaktı. Karargâh heyeti öbür odalara dağılacaktı. Yetkiler, bölgeler, yapılacak işler belirsizdi.

Halk bezgindi. Ürküyorlardı. Merzifon yolu kuşkuluydu. Merzifon'da bir bölük İngiliz daha vardı. İzmir'den gelen haberler de kimsenin bilmem neresinde değildi...

Geceleri uyuyamıyordu. Burada altı gün kalacaklardı. Ali Fuat'a, Kâzım'a telgraf çekmiş, durumu sormuştu. Tedirgindi.

Külüstür bir Mercedes - Benz bulmuştu. Araba ikide bir duruyor, su kaynatıyordu. Yapabileceği en fazla hız, saatte on beş kilometreydi. Havza'ya gidiyorlardı. Uzaklara, çok uzaklara gözlerini dikmiş bakıyordu. Hiç konuşmuyordu. Böbrek sancısı gene başlamıştı. Ama ağrılar umurunda bile değildi. Cıgara içmekten ağzının içi pas tutmuştu.

Uzaklara bakıyordu. Otuz sekiz yaşındaydı. Yorgundu. Kararlıydı.

★ ★ ★

19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı, bütün yurtta, dış temsilciliklerimizde ve Yavru Vatan Kıbrıs'ta törenlerle kutlanmıştır.

Engin ARDIÇ

Neler yapmadık bu vatan için? Kimimiz öldük, kimimiz Atatürk gençliğine çarşaf giydirdik!

BASKETBOL / YABANCI OYUNCULAR

Aklın yolu "bir"

Geçtiğimiz 15 Mayıs 1987 Perşembe günü Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü Merkez Danışma Kurulu altı saat süren bir toplantıdan sonra transfer yaşını amatör erkekler için 22'ye, amatör bayanlar için ise 20'ye indiriyor, ayrıca özellikle basketbol dalında müsabaka yönetmeliğinde önemli değişiklik yaparak takımların kadrolarında yer alacak 10 oyuncudan dokuzunun genç ve yıldız takımlarında oynamış olmaları şartını getiriyordu. Bu son şart basketbol takımlarında sadece bir tek yabancı oyuncu oynaması, yani milli basketbolcü ve eski milli takım çalıştırıcısı Mehmet Baturalp'in TRT ekranlarında ortaya attığı yabancı oyuncu sayısını birde sınırlandırmayı sağlayacak formülün kabulü demekti. **Nokta** *Mehmet Baturalp ile konuştu:*

ÜMİT KIRDU/ NOKTA

Baturalp: "Çifte vatandaş kavramı ile vatandaş kavramı karıştırılıyor"

Nokta: Sayın Baturalp, önce bize kendinizi tanıtın, sonra da teklifinizi neden öne sürdüğünüzü açıklayın.

M. Baturalp: 1936 doğumluyum. Darüşşafaka ve Fenerbahçe takımlarında basketbol oynadım. 75 defa A milli oldum, milli takım kaptanlığı, milli takım antrenörlüğü yaptım. 1977 yılında Barcelona'da Avrupa sekizincisi olan Türk takımının çalıştırıcısı idim. Fenerbahçe ve Galatasaray gibi kulüplerde çalıştırıcılık yaptığım gibi şimdi de Eczacıbaşı kulübünün çalıştırıcısı olduğumdan hem sosyal spor kulüplerinin, hem de müessese kulüplerinin yapısını ve sorunlarını içeriden bilerek bu teklifi hazırladım. Anlatacağım örnek, teklifimin neden ortaya atıldığını açıkça gösterebilir. Alman Genç Milli Takımı Avrupa Şampiyonası'nda 1980'li yıllarda hep finale kalıp son dört civarında derece almış bir genç milli takım. Bizim genç milli takımımız gençler düzeyinde en prestijli turnuva olan Mannheim Turnuvası'nda bu yıl onları iki defa yenerek üçüncü oldu. 1970'lerin sonundan beri Almanlardan ne genç, ne yıldız ve ne de büyük düzeyinde galibiyet elde edemiyorduk. Ancak gençlerde altyapı hamlesi sonucu, artık yendiğimiz bu Almanlar, büyükler düzeyinde bizi perişan etmekteler. Neden? Oyuncularımız, büyük düzeyine geldiği zaman bizim ligde Amerikalıların yanında figüran haline geldiği, gençler oynayacak fırsat bulamadığı için. Zaten kısa boylu bir millet olduğumuzu da düşünürsek bu durumda hiç şansımız kalmıyor. Bu nedenle adı üstünde "oyuncuların" oynayabilmesi için yabancı sayısının sınırlanmasını teklif ettim. Bu kararla yabancı sayısı bire inecek, Türkler oynayacak ve daha kaliteli yabancı oyuncular gelmiş olacak. Ben altyapıda istediğim kadar oyuncu yetiştireyim, oyuncu oynamadıkça, sadece "seyirci" oldukça basketbolümüz geride kalır. Eski düzende bir takım sahada isterse 7 yabancı ile yer alabilirdi.

Nokta: Peki size karşı görüşte olanlar ne diyorlar?

M. Baturalp: Tabii her fikrin mahzurları vardır. Bazı kimseler tüm takımların ilk beşleri yabancı oyunculardan da kurulu olsa rahatsız olmayabilirler. Ama bu kişilere, ABD maçlarının videolarını seyrederek kendilerini tatmin etme yolu açık. Eğer Türk oyuncu yetişsin istiyorsak, Türk oyuncu bolca oynamalı. İşin bir de hakkaniyet yönü var. Bakın, bu yıl play-off'da hep iki veya daha çok yabancılı takımlar zirveye toplandı. Bazı takımlar üç yabancı ile oynarken bazıları tek yabancı ile oynuyordu. Bir de son dakikadaki Beslen olayı ile politika spora karıştı. Bu bir haksızlık. Çifte vatandaşlık kazanmış olanların hakları yenecek diye düşünenler de var. Ama bu da yanlış. Çünkü "çifte vatandaş" kavramı ile "vatandaş" kavramı karıştırılıyor. Örneğin Billy'nin oy verme hakkı yoktur, yani çifte vatandaşın bir sürü hakkı zaten sınırlanmıştır. Neden? Kamu yararı için! Basketbol oynama hakkı da aynı kamu yararı nedeni ile anayasal şekilde sınırlanabilir.

Nokta: Sizin teklifiniz (kabul edilen şekliyle) örneğin genç takımda oynamadan büyük düzeyine çıkmış Zeki Tosun (İTÜ) veya Mustafa (Tofaş) gibi oyuncuları artık dışarıda bırakmayacak mı?

M. Baturalp: Artık bir oyuncunun bu şekilde ortaya çıkma olasılığı çok az. Hem bu tür kişiler, hem de örneğin yurt dışında okumuş veya yaşamış ve ülkeye ileri yaşta gelmiş kişiler için istisna hükümleri koymak da pek zor olmamalı.

Nokta: Alınan kararlar ile transfer yaşı da düşürüldü. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

M. Baturalp: 26 yaş sınırı çok fazla idi. Düşürülmesi benim de arzumdu. Artık 22, 23 veya 24 mü olsaydı benim için, pek fark etmez. Böylece Amerikalı sayısı sınırlanarak altyapılı takımlara verilen primin, transfer yaşının düşürülmesi ile dengelenmesi sonucu kimseye bir avantaj sağlanmadığı kanısındayım ●

ÜMİT KIRDU/ NOKTA

"Sırım Volkan" gibi gençler oynayabilecek. Ama hangi takımda?

Kırkpınar önerisi!.

Güreşte başarı var mı?.

Yok.. Olsa, grekoromende de olurdu. İki yıl önce Şahap Sayın ve onun yöneticilikten nasipsiz adamlarının katliamına uğrayıp, bugün bir nebze ayakta kalabilenler gittiler ve madalyalarını alıp geldiler. Onların dışında umut yok.. Bu nasıl başarı peki?.

Lafa gelince, Ata Sporu, Baba Sporu diye mangalda kül bırakmayız, işe gelince güreşi sevdirmemek için elimizden geleni yaparız.

Örnek.. TRT... 10 günde sekiz futbol maçı naklen ekrana gelir. Üşenmeden sayalım. Türkiye- Norveç, Göteborg - Dundee United, Galatasaray - Altay, Beşiktaş - Gençler, Gençler- Eskişehir, Ajax- Lokomotif, Beşiktaş- Fenerbahçe, Tottenham - Coventry.. Ama, Avrupa Serbest ve Grekoromen Güreş Şampiyonaları finalleri ekrana gelmez. O finaller ki, televizyon yayıncılığına uysun diye, sistem değiştirmiş, güreşçiler iki gruba ayrılmış, son gün birbiri ardına 10 altın madalya maçı yapılması sağlanmıştır. Ama TRT, Türk halkının bir numaralı sporu olarak teşvik gören güreşi belki de "Komünizm reklamı olur" korkusu ile ekrandan kaçırır.. Tıpkı kıyafetleri muzır diye, artistik patinaj ve jimnastik şampiyonalarını kaçırdığı, ya da kuşa çevirdiği gibi.

Yurt içinde de, sevilmezse, güreş biter. Çünkü yurt dışında bu sporun esamisi zaten yoktur. Olimpiyatların en az seyirci ile izlenen dalı güreş, sırf demirperde ülkelerinin madalya sayılarını yükseltmek için, onların baskısı ile programda kalmaktadır. Türkler, bu ata sporlarını sürdüreceklerse, TRT ve basın bu işin sevdiriciliğini yapmak, devlet yurt içinde, dünya çapında organizasyonlar düzenlemek zorundadır. Güreşte bir Avrupa ve Dünya Şampiyonası yapmak, 2 bin yılında olimpiyat masalından daha geçerlidir. Ata sporu, halktan teşvik görmezse ölür..

★ ★ ★

Yaşatmanın bir yolu da, gerçek ata güreşinden, yani çayırdan, yağlıdan geçiyor. Bakmayın siz, yarı bilgili ulemaların "Yağlı, minderi öldürüyor" çığlıklarına.. "Bir güreşçi bugün halter yapıyor, antrenman oluyor. Atletizm yapıyor, antrenman oluyor, güreş yapınca niye olmasın.." Tırnak içindeki sözler bize değil, bu ülkenin tek güreş antrenörü Muharrem Atik'e aittir. Devlet yağlı güreşleri, mindere idman olacak şekilde düzenler ve desteklerse, güreşçi hem bu işten büyük bir maddi kazanç sağlar ve güreş motivasyonunu sürdürür, hem de, minder için her zaman hazır olur.

Yağlı güreşi yaşatmanın yolu ise bu spor dalına ilgiyi dünya çapında bir festival düzeyinde çekmekle olur. Önerimiz şu:

Kırkpınar'ı, bir "Dünya Şampiyonası" olarak ilan edelim. Kazanan baş pehlivana da "Cihan Pehlivanı" diyelim, atalarımız gibi..

Bunu demeye hakkımız var mı?.. Var..Amerika,beyzbol ve futbol şampiyonlarına "Dünya Şampiyonu" adı veriyor.. İtiraz eden varsa çıksın..

İşte er meydanı.. İşte unvan.. Kıspetini alan, bileğine güvenen gelsin.. İster Rusya'dan, ister Bulgaristan'dan, ister Amerika'dan.. Gelsin yağlansın, çıksın çayıra..

Organizasyonu büyük şenliklerle yapar, adını Cihan pehlivanı koyar, ödülü de bu unvana layık bir düzeye getirirseniz, Kırkpınar, giderek, yağlı güreşin dünya şampiyonası olarak kendini kabul ettirir ve tüm spor ve turizm takvimlerinde de yer alır.

Bizde yapılacak iş ise, Kırkpınar'a varacak, Anadolu yağlı güreşlerini bir takvime bağlamak olmalı. Adı dünya şampiyonası olunca, buna ipini koparanın gelmesini önlemek gerek. Anadolu'nun en esaslı yağlı güreşleri belirlenir. Bunlar sonu Kırkpınar olacak şekilde sıralanır. Bu güreşlerde kazananlar Kırkpınar seçmesini kazanmış olurlar ve kalkar gelirler. Ya da, tıpkı teniste olduğu gibi, federasyonca belirlenen tüm yağlı güreşlerde, puan sistemi uygulanır. Kırkpınar'a sene içinde ancak belirli puanı tutturanlar alınır. Eşleme de, bilgisayarda saklanacak bu puanlara göre otomatik olarak yapılacağından, ortada cıvgar, mıvgar da kalmaz.

Güreşin önemine göre, adam sayısı belirlenir. Örneğin, başa en iyi sekiz, başaltına en iyi 16 alınırken, desteye 64, ayağa 126 güreşçi çağrılıp, tek eleminasyonlu güreş listesi daha güreşler başlamadan ilan edilebilir. Böylesine disipline edilmiş ve eğer gelirlerse, yabancılarla da renklenmiş Kırkpınar, gerçek bir spor olayı, gerçek bir turistik şov olma özelliklerini birlikte taşır.

Kazanan da "Kırkpınar Başpehlivanı" gibi belirsiz değil, "Cihan Pehlivanı" gibi mağrur bir unvanın sahibi olacağı için, güreşlerin itibarı da, ilginçliği de artar..

Güreşin gerçek patronu Yılmaz Ulusoy'un ne dediğimizi anladığını sanıyoruz.

Hıncal ULUÇ

Artık idam olmasın

Avrupa kapılarına dayandığımız şu sırada idam cezalarını tartışmanın tam zamanıydı. Ama bu cezayı böyle konjonktürel yaklaşımların dışında da ele almak lazım. Eninde sonunda devlet intikam alıyor, üstelik can alarak... **Nokta**'nın konuyu tüm boyutlarıyla değerlendirmesi çok sevindiriciydi. Düşünün bir hâkim "Bugün sureti katiyede idam vermezdim" diyor. İdam cezalarında imzası olan bir hukukçunun sonunda böyle düşünmeye başlaması giden canlar açısından çok düşündürücü değil mi? Ali Elverdi'yi anlamaksa mümkün değil. Üstelik nasıl oluyor da, Elverdi, Deniz Gezmiş'lerin idamının bir "ibreti müessese" olduğunu iddia ediyor. Onlar asıldıktan sonra hadiseler durmuştur diyen Elverdi 12 Eylül'e kadar geçen süreyi başka bir ülkede mi geçirdi? **Nokta**'nın yayınının içaçıcı bir yanı da ANAP ve DYP'li milletvekillerinin önemli bir bölümünün artık idam cezasına karşı olduklarını ortaya koymasıydı. Hâlâ idam cezası olmalı diyenler ise, bence bir kez olsun 12. sayfanızdaki Erdal Eren'in fotoğrafına bir baksınlar...

Mehmet Salkar—ANKARA

1 Mayıs'ta İnönü

Sayın İnönü'nün başlangıçtan bu yana çok zengin bir "Yanlış Kararlar Koleksiyonu" yaptığını görüyoruz. Son parlak örnekler olarak Rabıta olayına yaklaşış biçimini ve 1 Mayıs kararlarını gösterebiliriz.

Sayın İnönü 1 Mayıs kutlamalarına katılacağım diyebilir, katılmayacağım da diyebilir. Önce katılacağım dedikten sonra vazgeçtim katılmayacağım diyemez.

Artık Sayın İnönü'nün istifa etmeyi ciddi ciddi düşünmesinin zamanı geldiğine inanıyorum. Tabii SHP'nin biraz daha güçlenmesini ve ciddi bir yola girmesini istiyorsa.

Cemil Gerçek—ANKARA

Dayı ve öğrenciler

Balıkesir ANAP Milletvekili İsmail Dayı'nın biz öğrencileri ne kadar çok düşündüğünü okuduk **Nokta**'da. Ne diyor dayı: "Dernek işleri ile uğraşan öğrenciler çoğu zaman kendi öğrenim hayatlarını tehlikeye atmışlardır. Biz istedik ki bu arkadaşlar zarara uğramasınlar (...)"

Sayın Dayı, madem öğrencilerin öğreniminin aksadığını gördünüz, neden onların işini kolaylaştırıcı çabalara girmediniz? Örneğin; Anayasa'daki "Kişiler hiçbir yerden izin almaksızın dernek kurabilirler" hükmünün geçerlilik kazanması için uğraşabilirdiniz. Böylece öğrenciler valilik ve rektörlükten izin almak için "yıllarca" beklemezlerdi. Daha da iyisi öğrencilerin istemi doğrultusunda YÖK'ün kaldırılması için bir yasa teklifi verirdiniz.

Öğrenciler için çalışmak işte böyle olur.

Bülent Özgür—İSTANBUL

Tek tip dernek yasa önerisinin sahibi İsmail Dayı

"Şavşat yalanı mı?"

16'ncı sayınızdaki Radyasyonlu Kuzular başlıklı yazınız üzerine Artvin ili Şavşat ilçesi Kocabey köyü doğumlu olan ben de bir şeyler söylemek isterim.

Çernobil olayından sonra ortaya çıkan radyasyon faktörü ve bunun canlılar üzerindeki yok edici etkilerini bilmemize karşın ülkemizde yönetim erkinde bulunan ANAP hükümetinin tavrı çayda, fındıkta, tütünde açıkça görülmüştür. İşte onlar gibi biri olan Artvin Valisi de böylesine ciddi bir konuda ciddiyetsiz bir şekilde "Şavşat yalanı" diye kuzular meselesini geçiştiriyor. Doğrusu ayıp bu kadarı da. Vali Emrullah Zeybekoğlu'na göre Çernobil olayından sonra rüzgâr ve de bulutlar Şavşat'a değil de Trakya'ya doğru kaymış. Sınırlardan hayvan geçmesine bile engel olamayan sayın yetkililer her ne hikmetse havadan bulutların ne zaman nereden geçtiğini denetleyebilmişler. Bugünlerde insanların hiç güleceği yoktu. Ben sayın hemşerilerimin yerinde olsam o sakat yavruları doğuran kuzulardan birini kesip Vali ya da Kaymakam'a ikram ederdim.

Can Barış-HOLLANDA

Dört yüzlülüğün temsilcisi

Yurdumuzda Nurculuk gerçeğini görmemek mümkün değildir. Burada temas edeceğim konu Demirel'in Nurculara olan sevgisi.

Bilmiyorum sizin sözlüklerinizde ne yazar ama bizim sözlüğümüzde sırf lider olabilmek için koltuk hırsıyla, beş vakit namazı kılmazken, masasının üzerinde dansöz oynatırken, Müslümanlığa aykırı olan bütün faaliyetleri yaparken kalkıp da bir İslam tarikatına sevdalanmak herhalde Müslümanlık olarak yazmaz, yüzsüz siyasetçilik olarak yazar. Demirel bir eliyle Nurcuları bir eliyle Süleymancıları tutup, bir taraftan muhafazakârları savunup bir taraftan iktidardayken ismini dahi yasakladığı komünist parti kurulabilmeli diyebilmekte ve arkasından, sever göründüğü bütün ideolojilere ters düşerek masonluğa gönül verebilmektedir. Dört yüzlülüğün Türkiye temsilcisi Çoban Sülü'nün Nurcular gibi çeyrek şahsi yetkili fikir akımlarına daha çok lider olacağını sanıyorum.

Mehmet Yılmaz- İSTANBUL

Gebze'nin meşum ihbarcısı

Sayın Nokta ilgilileri

"Gebze'de İhbar furyası" başlıklı yazınızda sözü geçen "Bir bayan avukat" benim: Nermin Özkan. Sahte kimlikle veya taklit imza ile yapılan ihbarların amacı, toplumun değer verdiği kişileri yıpratmaktır. Bu ihbarların herhangi bir işleme konu edilmesi ise ihbar yapanı amacına ulaştırmaktadır. Bu vesile ile söylemek istediğim şudur: Böyle ihbarlar alındığında öncelikle ve mutlaka ihbar yapan şahıs ile görüşülmelidir. Sahte kimlik veya taklit imza ile karşılaşıldığında ise, gizliliğe özen gösterilerek bu ihbarı yapan şahıs bulunmalıdır. Bu mahiyetteki ihbarları herhangi bir işleme konu ederek birçok insana acı çektirmeye ve böylece bu tür ihbarcıları korumaya kimsenin hakkı yoktur.

Nermin Özkan

Açıklama

Türkiye İş Bankası ve Türkiye Sınai Kalkınma Bankası yetkilileri 10 Mayıs 1987 günü dergimizde yer alan Bilser Bilecik Seramik Fabrikası Sanayi ve Ticaret İflas Masası'nca yapılan satış hakkında bir ortak açıklama yaptılar:

"Bahis konusu fabrika 5 defa satışa çıkarılmış ve her defasında satış ilanları için külliyetli paralar ödenmiştir. Şirketin iflasından bugüne 5 sene içinde alacaklılardan hiçbirinin hakkına kavuşamaması olayı karşısında, büyük alacaklı olarak Türkiye Sınai Kalkınma Bankası tarafından müşteri aranmış ve satışı gerçekleştirebilmek için de Türkiye Sınai Kalkınma Bankası alıcıya kredi açmak mecburiyetinde kalmıştır.

İflas masasınca 4.6.1985 tarihinde yapılan fevkalade alacaklılar toplantısında fabrikanın 3.000.000.000.-TL üzerinden satışı hususunda alınan kararı uygulamaya koymak ve 17.6.1986 tarihinde yürütülen pazarlığa alıcıdan başka hiçbir isteklinin çıkmaması üzerine alıcıya satışı yapmak suretiyle iflas idaresi görevlerini kanunun isteklerine uygun surette yerine getirmiştir.

Esasen alacaklılar toplantısında kararlaştırılmış 3.000.000.000.-TL kesinleşmiş sıra cetvelinde yer alan alacaklıların tüm alacak tutarına tekabül ettiğinden sözü geçen satış tüm alacakların karşılanmasını eksiksiz sağlamaktadır.

Diğer yönden, alacaklı Türkiye Sınai Kalkınma Bankası ve Türkiye İş Bankası A.Ş., borçlu şirket aleyhine iflasından önce ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile takibe geçmiş ve ipoteğin kapsamında olan alacak tutarları kesinleşmiş icra takibi ve yargısal kararlarla belirlenmiş ve bu rakamlar sıra cetveline girmiştir; bu nedenle, bazı masa alacaklılarınca, iddia edildiği gibi banka alacaklarının şişirilmesi söz konusu olamaz. İflas idaresinde bankaları temsil eden avukatlar yasalara uygun ve tam bir görev bilinci içinde davranmışlardır.

Haberinizde yer aldığı üzere bu konu ile ilgili olarak İstanbul 6. Asliye Ceza Mahkemesi'nde dava açılmış olup yapılacak yargılama sonunda tüm bu gerçeklerin aydınlanacağı inancındayız."

Danışmanlığını yaptığımız yerli ve yabancı ortaklı bir Turizm yatırım kuruluşu bünyesinde istihdam edilmek üzere

HERPETOLOJİ

konusunda çalışabilecek bir uzman aranmaktadır.

Herpetoloji konusunda yerinde saha çalışması ve araştırma yapabilecek,

Zooloji, Su Biyolojisi veya benzer disiplinlerde yüksek eğitim görmüş, araştırma tecrübesi olan,

İngilizce veya Almanca dillerinden en az birisini çok iyi bilen adayların konuyla ilgili akademik veya fiili çalışma / araştırma tecrübelerini de içeren ayrıntılı özgeçmişleriyle aşağıdaki adrese yazılı olarak başvurmaları rica olunur.

Başvurular kesinlikle gizli tutulacaktır.

ANKON

Danışmanlık Hizmetleri A.Ş.

İran Cad. 25/A Gaziosmanpaşa 06692 Ankara Tel: (4) 167 49 71 - 126 37 55

Okuyucu Mektupları için adres

Nokta Dergisi Okur Mektupları
Gelişim Yayınları
Levent / İSTANBUL

ABONE KOŞULLARI

Yurt içi
6 aylık: 15.000 TL.
1 yıllık: 29.900 TL.

Abone bedellerinin 128 139 no'lu Nokta Süreli Yayınlar A.Ş.
Posta çeki hesabına yatırılmasını rica ederiz.

Yurt dışı
(Yıllık-uçak postasıyla)
Avrupa ve Ortadoğu: 75 ABD Doları
ABD ve Uzakdoğu: 127 ABD Doları
Abone bedellerinin Yapı ve Kredi Bankası Nişantaşı Şubesi 615 147/6 no'lu hesaba transferini rica ederiz.

Eksik sayılar için adres:
Klodfarer Caddesi No 25
Cağaloğlu-İstanbul Tel: 527 74 64

Kıbrıs fiyatı: 1050 TL.

BULMACA

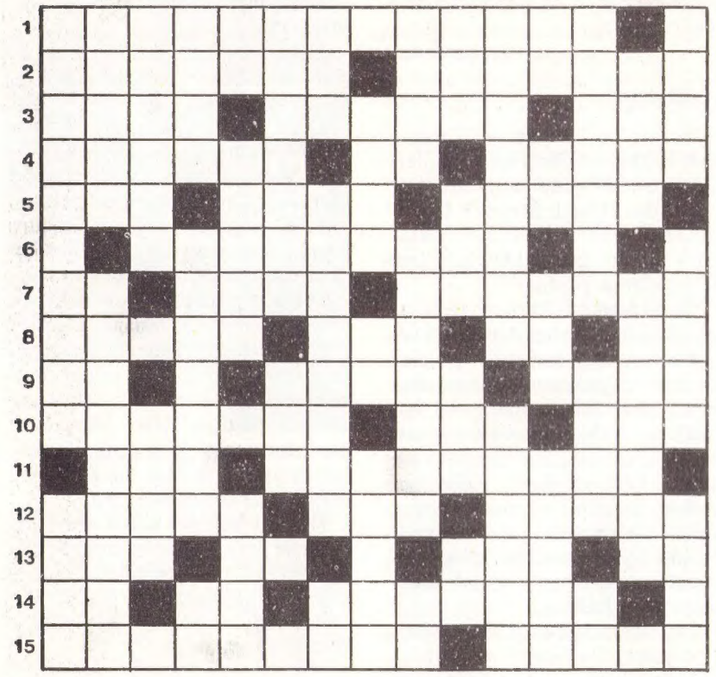

SOLDAN SAĞA: 1— 1905-1982 yılları arasında yaşamış, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'ni bitirdikten sonra çeşitli kuruluşlarda çalışmış, **Paul Bonatz** tarafından günümüzdeki opera binasına dönüştürülen Ankara Sergievi binasını gerçekleştirmiş, yurdumuzda 1930'larda ağırlık kazanan akılcı ve işlevci mimarlık eğiliminin başarılı temsilcilerinden biri olmuş Türk mimarı. **2**— Çok eski bir Türk kavmi — Asbestli çimentodan levha biçiminde yapılan ve çatı kaplamasında kullanılan yapı gereci. **3**— Kuruşun kırkta biri — En az, asgari — Bir tür kalın ve kaba kumaş. **4**— Yüzeyi ışığa karşı duyarlı bir madde ile kaplı kâğıt üzerine, kalıptan çekilmiş resim kopyası — Kuzu sesi — **Kakım** da denilen bir kürk hayvanı. **5**— Sevinçli — İstanbul'un bir semti — Ordu'nun bir ilçesi. **6**— **Bandırma Vapuru**'nun ilk adı. **7**— İşaret — Ekin biçildikten sonra toprakta kalan köklü sap — Osmanlılarda donanmanın ikinci komutanına verilen ad. **8**— Laboratuvarda damıtma işlerinde kullanılan cam kap — İspanyolların sevinç ünlemi — Öğütülmüş tahıl — Adına her yıl uluslararası yarışmalar düzenlenen **Cezmi** önadlı Türk atleti. **9**— İlkel bir silah — Bildik, tanıdık — Üzüm veren bitki. **10**— Bitek — Bir renk — Ruh. **11**— Elektrik ampulünün takıldığı yivli yer — Yalıtım. **12**— Kuyrukluyıldız — Bir sanayi kuruluşumuzun kısa yazılışı — Teori. **13**— Kars yakınlarında ünlü bir harabe yeri — **Mehmet Asım, Hakkı Tarık** ve **Hasan Rasim** önadlı üç kardeş yazar ve gazetecinin soyadı — Üzümde görülen olgunlaşma belirtisi — Bir nota. **14**— Rey — Aşamasız asker — Dil devriminin ilk yıllarında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin genel kuruluna verilen ad. **15**— 1863-1952 yılları arasında yaşamış, maddeci ve kuşkucu bir yaklaşımın egemen olduğu yapıtlarıyla tanınmış **George** önadlı İspanyol asıllı Amerikalı filozof — Çeşitli renklerde kareli olan kumaş.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1— 1882-1945 yılları arasında yaşamış, II. Dünya Savaşı'nda Genelkurmay Başkanı olarak Almanya'ya karşı savaşın sevk ve idaresinde büyük bir rol oynamış, aynı zamanda üstün bir strateji uzmanı olarak tanınmış ünlü Sovyet mareşali — Karışıklık, kargaşa. **2**— Etek ucuna doğru genişleyen giysi — Yugoslavya'yı oluşturan altı cumhuriyetten biri. **3**— Tüccar tarafından bir malın genel mağazaya teslimi üzerine kendisine verilen rehin senedi — Anadolu Selçuklularının üsluplaştırdıkları dolaşık süsleme. **4**— Herhangi bir alanda başkalarından üstün olan kimse — Mülkünün geliriyle yaşayan kimse — Bir gıda maddesi. **5**— Vilayet — Edebiyatta etkiyi çoğaltmak için bir şeyin tersini söyleyerek alay etme — Halat gibi örülmüş iplik çilesi. **6**— Osmanlılarda sarayı korumak ve sarayın dış hizmetlerini yapmakla görevli kimse — **Orhan Hançerlioğlu**'nun bir romanı. **7**— Fasıla — Fiziksel acı ya da aşağılatıcı davranışlarla doyuma ulaşma biçiminde beliren cinsel sapıklık — Akım şiddeti birimi kiloamperin simgesi. **8**— Diyarbakır'ın eski adı — Lityumun simgesi — Petrolde bulunan renksiz ve sıvı durumunda hidrokarbon. **9**— Karabatağa benzer, piliç büyüklüğünde bir av kuşu — İpekli bir kumaş türü — Su. **10**— Japon halk türkülerine verilen ad — Renk renk parlak tüyleri olan iri gövdeli bir papağan — Kişilerin ya da toplulukların birbirine karşı olan ilgisi — Bir gösterme sıfatı. **11**— Su kenarlarında yetişen ve yeşilimtırak beyaz renkte çiçekleri olan bir bitki — Güzel sesli bir kuş. **12**— Kromun simgesi — Arka'nın ortası — Hücre yapısında bulunan ve proteinlerin oluşturulmasında önemli rol oynayan bir asit grubunun kısa yazılışı — Yıkanılan yer. **13**— **Sis, Tula Teyze** gibi romanları dilimize de çevrilmiş **Miguel de** önadlı İspanyol yazarı — Bir tür açılır kapanır perde — "Hayır" anlamında kullanılan bir söz. **14**— Ortaoyununda aptal uşak rolünü oynayan komik — Ad belirtilerek yapılan. **15**— Renksiz ve kokusuz bir gaz — Çok büyük bir kertenkele — Maldiv Adaları'nın başkenti.

Hazırlayan: Sedat YAŞAYAN

Geçen haftanın çözümü

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	E	R	S	K	İ	N	E	C	A	L	D	W	E	L	L
2	Ş	E	R	E	M	E	T	■	F	A	R	A	D	A	Y
3	R	H	■	M	A	K	A	D	A	M	■	G	E	K	O
4	E	B	E	R	■	R	■	O	R	■	İ	N	■	T	N
5	F	E	N	E	L	O	N	■	A	L	B	E	N	İ	■
6	O	R	A	■	E	F	O	R	■	O	R	R	A	K	A
7	G	■	Y	O	Y	O	■	A	B	R	A	■	M	A	L
8	L	A	İ	K	■	B	A	F	A	■	H	O	■	S	İ
9	U	N	■	A	K	İ	T	■	T	R	İ	P	T	İ	K
10	R	A	L	L	İ	■	O	S	■	E	M	■	A	T	E
11	U	Z	■	İ	P	İ	L	T	İ	■	S	A	L	■	M
12	M	A	H	P	U	S	■	İ	D	R	A	K	■	R	A
13	İ	R	A	T	■	A	S	L	A	■	F	A	R	İ	L
14	■	B	R	Ü	T	■	K	O	R	N	İ	Ş	O	N	■
15	L	A	P	S	E	K	İ	■	E	L	■	İ	M	A	J

TEST

Koğuşş! Hazz-rolur musunuz?

Sübyan koğuşu... Kaçınız duydu bu sözcükleri? Ya da kaç kez duydu ömrü hayatında? Peki bu koğuşlarda yaşananları? İnsanı insanlığından utandıran dehşeti kapak sayfalarımızda okumuşsunuzdur. Biz, küçücük çocukların çekmek zorunda kaldığı acılara bugüne dek "gözleri kapamanın" yeterince hüzün verici olduğunu düşünüp, sayfamıza birazcık "neşe" katmayı amaçladık. Ama bu "neşe"nin nemene neşe olduğunu soruları okuyunca anlayacaksınız. Öyle ya, koğuş deyince akla ne geliyor? Hapishane koğuşu, hastane koğuşu, asker koğuşu, yatılı okulda öğrenci koğuşu... Yaşamın her sürprizinin bol keseden ortalıklarda dolaşıp, her an kafalara tosladığı yerler... Hadi bakalım... Hazzz-rola geçin. Lütfen yani...

1. İlk sorumuzu sübyan koğuşuna ayırmak istedik. Hapishanelerde büyük mahkûmların "her türlü ihtiyaçlarını görmeleri" amacıyla "himaye"lerine aldıkları çocuklara ne ad verdiklerini soracağız...

a) Temiz
b) Miço
c) Çine
d) Masura

2. Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, Peyami Safa'nın en ünlü romanı. Bir süre önce TV dizisine uyarlanan bu romanda Peyami Safa, hasta bir gencin psikolojisini anlatır. Peki, aşağıdakilerden hangisi Peyami Safa için geçerli?

a) Asıl mesleği doktorluktu ve ortopedi uzmanıydı
b) Mikrop fobisi olduğu için kimsenin elini sıkmazdı
c) Romanı yazabilmek için bir hastanede 6 ay hastabakıcılık yapmıştı
d) Çocukken ağır bir hastalığa yakalanmış, resmi öğrenim yapamamıştı

3. Edebiyatımızdaki en ünlü "koğuşlu" yapıt da "72. Koğuş". Tiyatroya uyarlanan, bugünlerde de filmi çekilen 72. Koğuş, aşağıdaki yazarlardan hangisine ait?

a) Mehmet Raşit Öğütçü
b) Mithat Cemal Kuntay
c) Tahir Kutsi Makal
d) Memduh Şevket Esendal

4. Edebiyata ara verelim... Bu sorumuzda size "koğuş ağacı"nı soracağız. Bunun ne anlama geldiğini, ya da nerede kullanıldığını biliyor musunuz?

a) Eskiden hapishanelerde kullanılan falakanın adı
b) Güneyde askere giden delikanlının bavulu
c) Eskiden okları cilalamakta kullanılan alet
d) Argoda hastabakıcıya takılan ad

5. Edebiyata dönelim. Ama bu kez dünyaya açılalım! Sovyet yazarı Soljenitsin'in bir romanı "koğuş"ludur. "Sovyetler Birliği'ne bütün dünya ülkeleri savaş açsın" gibi sözleriyle ünlü bu yazarın "koğuş"lu kitabı aşağıdakilerden hangisi?

a) Deliler Koğuşu
b) Koğuştaki Kavga
c) Hainler Koğuşu
d) Kanser Koğuşu

6. M.A.S.H. bir savaş filmi. Yönetmen Robert Altman'ın... Bir sahra hastanesinde geçiyor. Yani hem askeri koğuşu hem de hastane koğuşunu bir arada görme fırsatı veriyor. Bu beraberliğin sonuçları, filmde en veciz biçimde aşağıdaki sözlerden biriyle ortaya çıkıyor. Hangisiyle dersiniz?

a) Savaşın canı cehenneme
b) Ölüm ancak savaşta haklıdır
c) Savaşma seviş
d) Savaşta ölmek için doktora gerek yok

7. Gelelim yatılı okullardaki öğrenci koğuşlarına... Bütün koğuşlar arasında en neşelisi, en hoşu herhalde öğrencilerinkidir. Rıfat Ilgaz'ın müthiş romanı Hababam Sınıfı'nda da görüldüğü üzere... Biz Ilgaz'ın konuya ilişkin bir özelliğini soracağız...

a) Öğrenimini orta birde "terk" ile bıraktı
b) Uzun yıllar öğretmenlik yaptı
c) Romanıyla ilk kez M.E.B.'nın "fahri öğretmen" unvanını aldı
d) Okuldaki lakabı "İnek Şaban" dı

Yanıtlar: 1) c, **2)** d, **3)** a, **4)** c, **5)** d, **6)** a, **7)** b.

KUTU KUTU / Salih MEMECAN

KAZANMAK DOĞRU VERİLMİŞ KARARLA GERÇEKLEŞİR

Siz de
yapı doğramalarınızda sağlam, sağlıklı, şık olanı; alındıktan sonra cebinize ortak olmayanı; ekonomik olanı seçin.

Dünyanın çağdaş malzemesi alüminyumu; konusunun doruk noktası; **"Alüminyum Sistem Doğrama"** uygulamasını seçin.

"TSE" belgeli ve Avrupa Eloksalcılar Birliği **"Euras"** kalite lisansına sahip tek firma, FENİŞ ALÜMİNYUM'un Türkiye'ye getirdiği **"Alüminyum Sistem Doğramayı"** seçin...

Lider firma Feniş garantisi ile siz de doğru seçim yapın. Hem kazanın, hem çağdaş olmanın keyfini yaşayın.

FENİŞ ALÜMİNYUM
"Doğru seçim"

Stad Han, Büyükdere Caddesi 85 Mecidiyeköy- İSTANBUL
Tel: 172 39 00 - (6 Hat) Tlx: 26455 Alu Tfx: 172 94 23

FENİŞ HOLDİNG"Alüminyum Grubu" Üretici Şirketler: **FENİŞ ALÜMİNYUM- TERME METAL-FENİŞ SİSTEM** Pazarlama Şirketleri: **FEMAŞ** (İç) **FEPAŞ** (Dış)

PANEL